

# DE STEDENBOUW- KUNDIGE VERGUNNING

IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST



## Praktische Gids

*Versie februari 2012*

*De wijzigingen van wetten en regelgevingen  
werden geactualiseerd op de portaalsite [stedenbouw.brussels](http://stedenbouw.brussels)*



**MINISTERIE VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST**  
BESTUUR RUIMTELIJKE ORDENING EN HUISVESTING



## De stedenbouwkundige vergunning in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest – Praktische Gids [februari 2012]

### BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Bestuur Ruimtelijke Ordening  
en Huisvesting – BROH

Verantwoordelijke uitgever:  
Philippe Thiéry  
coördinator van het BROH  
CCN, Vooruitgangstraat 80/1  
1035 Brussel

Foto's:  
Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

D/2012/1.404/2

## Een ambitieuze, innoverende en verantwoorde stedenbouw voor Brussel.

Brussel is wereldwijd vermaard voor de bijzondere kwaliteit van zijn bouwwerken en zijn rijke erfgoed, en dan vooral voor zijn Art Nouveau. Een reputatie die meer dan terecht is, maar die het nog niet in voldoende mate weten te verwerven heeft voor zijn hedendaagse architectuur.

Daarom is het nodig dat we voor ons Gewest blijf geven van ambitie en creativiteit... Lef tonen betekent echter niet dat we moeten afstappen van een rechtlijnige aanpak. Wel integendeel. Stedenbouwkundige normen zijn van essentieel belang voor onze leefkwaliteit: zij maken het immers mogelijk de verschillende stedelijke functies met elkaar te verenigen in een harmonieus en menselijk kader.

Het kan niet anders dan dat een regelgeving die met alle bekommernissen rekening wil houden, een ingewikkeld kluwen is. Daarom hebben we belangrijke inspanningen geleverd om een administratieve vereenvoudiging door te voeren en zo de procedures soepeler en vlotter uitvoerbaar te maken. Deze inspanningen beginnen nu hun vruchten af te werpen. Zo is er onder meer een toepassing uitgewerkt die het mogelijk maakt om aanvragen van stedenbouwkundige en verkavelingsvergunningen online op te volgen.

Om een volwaardig stedenbouwkundig beleid te kunnen voeren, moet het Brussels Gewest beschikken over juridische instrumenten waarmee het de grote projecten, die voor zijn ontwikkeling van strategisch belang geacht worden, op een doeltreffende wijze kan organiseren. Om deze ontwikkelings-doelstellingen ten volle te kunnen verwezenlijken, hebben we nood aan een efficiënt administratief beheer op het vlak van stedenbouw en ruimtelijke ordening. Dat is precies wat we willen bereiken met de recentste hervorming van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening.

Dit wetgevend en reglementair werk was weliswaar essentieel, maar daar stopt het niet bij. Het is tevens belangrijk en noodzakelijk om de regels toegankelijk te maken voor het grote publiek. Dit is meteen ook het opzet van deze 'praktische gids', die inmiddels toe is aan haar derde uitgave.

Met deze gids willen we de lezer graag volledig informeren en richten we ons zowel tot de niet-ingewijden als tot diegenen die beroepsmatig actief zijn in deze sector. Een eerste deel belicht de instrumenten die de spelregels bepalen: het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO), de plannen en de reglementen. Het is inderdaad belangrijk om een duidelijk zicht te bieden op het algemene kader: daarin is namelijk vastgelegd wat mag en niet mag in ons Gewest. Verder geven we ook een woordje uitleg bij een paar technische begrippen. Wat zijn bijzondere maatregelen van openbaarmaking? Wat doet de overlegcommissie? Wat is een gemengde project?

Deze praktische en didactische gids wil u wegwijs maken in de hele procedure die een stedenbouwkundig dossier moet doorlopen, gaande van de vergunningsaanvraag tot de uitvoeringsfase. Dit volwaardig werkinstrument moet het leven er zowel voor de burger als voor tal van beroepsbeoefenaars op vergemakkelijken.

**Charles Picqué**, Minister-President van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,  
bevoegd voor Ruimtelijke Ordening en Monumenten en Landschappen

**Emir Kir**, Staatssecretaris van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest  
bevoegd voor Stedenbouw



# Inhoud

De spelregels	6
De sleutelwoorden	20
De actoren	30
Wanneer is een stedenbouwkundige vergunning vereist?	40
De vergunningsaanvraag	48
Na de vergunning	68
De mogelijkheden tot beroep	78
Aanverwante wetgeving	84
Bijlagen	90



# De spelregels

## 1

- De stedenbouwkundige regelgeving in Brussel..... 9
- Het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO)..... 10
- De ontwikkelingsplannen..... 12
- De bestemmingsplannen ..... 14
- De stedenbouwkundige verordeningen..... 16
- De verkavelingsvergunningen..... 17
- Andere regelgeving..... 19

**D**e wetgeving en de verordeningen inzake stedenbouw hebben tot doel de levensomstandigheden in onze stad te verbeteren door de inwoners van het gewest een harmonische ruimtelijke ordening te garanderen.

Mede dankzij deze regels bieden de ontwikkeling en de aanleg van het gewestelijke grondgebied een duurzaam antwoord op de sociale, economische, erfgoedkundige en milieugebonden noden van de gemeenschap, meer bepaald via:

- > een kwalitatief beheer van het levenskader;
- > het zuinig gebruik van de bodem en zijn rijkdommen;
- > de instandhouding en de ontwikkeling van het cultureel, natuurlijk en landschappelijk erfgoed;
- > de verbetering van de energieprestatie van de gebouwen.

(artikel 2 van het BWRO)

## De stedenbouwkundige regelgeving in Brussel

De stedenbouwkundige regels in het Brussels verschilden van die van Vlaanderen en Wallonië. Het spreekt dan ook vanzelf dat de procedures voor de aanvraag van stedenbouwkundige vergunningen specifiek zijn voor het Brussels gewest. Dat geldt eveneens voor de soorten werken waarvoor voorafgaand een stedenbouwkundige vergunning nodig is.

- Het **Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening**, of kortweg het **BWRO**, bepaalt de stedenbouw in het Brussels gewest. Het BWRO bepaalt de instrumenten die de bijzondere regels vastleggen waaraan projecten zijn onderworpen. De instrumenten die het meest courant worden gebruikt, zijn de **bestemmingsplannen**, de **stedenbouwkundige verordeningen** en de **verkavelingsvergunningen**.
- De bestemmingsplannen definiëren gebieden en bepalen wat daar al dan niet kan of mag: woningen, kantoren, handelszaken, groene zones,... Het **gewestelijk bestemmingsplan (GBP)** bestrijkt het hele grondgebied van het gewest. Dat GBP wordt lokaal aangevuld door **bijzondere bestemmingsplannen (BBP's)**, die door de gemeenten worden uitgewerkt.
- De stedenbouwkundige verordeningen bepalen aan welke regels bouwwerken en hun naaste omgeving moeten beantwoorden (bouwprofiel, hoogte,...). De **gewestelijke stedenbouwkundige verordening (GSV)** bestrijkt, net als het GBP, het volledige gewestelijke grondgebied. De **gemeentelijke stedenbouw-**

**kundige verordeningen (GemSV's)** vervullen de voorschriften van de GSV op lokaal niveau.

- De **verkavelingsvergunningen** gaan gepaard met verordenende voorschriften die het gebruik van de verkaveling bepalen (bestemming, afbakening, bouwvolume, vormgeving van de constructies,...).
- De aanvragen van **stedenbouwkundige vergunningen** moeten beantwoorden aan alle bepalingen van deze instrumenten. Dit hoofdstuk biedt je een beter inzicht.

**OPGELET:** Behalve de naleving van de regels dienen ook het geschikte karakter van het ontwerp en het respect voor de **'goede ruimtelijke ordening'** te worden beoordeeld.



### OPMERKING

Er zijn nog andere plannen: het **gewestelijk ontwikkelingsplan (GewOP)** en de **gemeentelijke ontwikkelingsplannen (GemOP's)**. Die plannen hebben op zich geen bindende kracht (behalve voor de overheid die gesubsidieerde werken onderneemt), maar bepalen in grote lijnen de beleidsopties van het gewest en de gemeenten en dienen als leidraad voor de uitwerking van de hogervermelde regelgeving.



### TIP

Raadpleeg de planologische gegevens in verband met uw goed op de cartografische site van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: [www.brugis.irisnet.be](http://www.brugis.irisnet.be).

## Het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO)

Het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening, kortweg 'BWRO' genoemd, vormt de juridische basis voor stedenbouw in Brussel.

### Goedkeuring van het BWRO in 2004

Het BWRO werd bij besluit van 9 april 2004 aangenomen, verscheen in het Belgisch Staatsblad op 26 mei 2004 en trad in werking op 5 juni 2004. Het codificeert de 4 ordonnanties met betrekking tot ruimtelijke ordening die voordien in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestonden:

- de ordonnantie van 29 augustus 1991 houdende organisatie van de planning en de stedenbouw (OOPS);
- de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerend erfgoed;
- de ordonnantie van 18 juli 2002 houdende het voorkooprecht;
- de ordonnantie van 18 december 2003 betreffende de rehabilitatie en de herbestemming van de niet-uitgebate bedrijfsruimten.

Sindsdien werd het BWRO herhaaldelijk gewijzigd.

### Inhoud van het BWRO

Het BWRO bepaalt en regelt de grote mechanismen van ruimtelijke ordening op het Brusselse grondgebied:

- de plannen (ontwikkelingsplannen, bestemmingsplannen, onteigeningen,...);
- de (gewestelijke en gemeentelijke) stedenbouwkundige verordeningen;
- de vergunningen / attesten (aan vergunning onderworpen handelingen, onderzoek van de aanvragen, bevoegde overheden, termijnen, speciale regelen van openbaarmaking, beroepen...);
- de bescherming van het onroerend erfgoed (bescherming, plaatsing op de bewaarlijst, inventarisatie en registratie van het onroerend erfgoed, opgravingen,...);
- de niet-uitgebate bedrijfsruimten;
- het voorkooprecht;
- stedenbouwkundige inlichtingen en informatie;
- inbreuken en straffen.

### De uitvoeringsbesluiten

Het BWRO wordt aangevuld met uitvoeringsbesluiten, die de inhoud van het wetboek verfijnen zodat een concrete toepassing van zijn bepalingen mogelijk is.

Uitvoeringsbesluiten worden aangenomen door de Brusselse regering en gaan onder meer over volgende materies:

- Het zogenaamde besluit 'van geringe omvang', over de werken die vrijgesteld worden van vergunning, advies, bijzondere regelen van openbaarmaking, van de overlegcommissie of van de tussenkomst van een architect;
- De dossiersamenstelling van de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning, stedenbouwkundig attest en verkavelingsvergunning;
- De openbare onderzoeken en de speciale regelen van openbaarmaking;
- De overlegcommissies;
- De handelingen en werken die vallen onder de gewestelijke bevoegdheid van de gemachtigde ambtenaar;
- De publiekrechtelijke personen wiens vergunningsaanvragen ressorteren onder de gewestelijke bevoegdheid van de gemachtigde ambtenaar;
- De handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de Dienst voor Brandweer en Dringende Medische Hulp;
- De gebruikswijzigingen onderworpen aan een stedenbouwkundige vergunning;
- De stedenbouwkundige vergunningen van beperkte duur.



### OPMERKING

Het BWRO voorziet een aantal stedenbouwkundige instrumenten voor de regeling en de ondersteuning van stedenbouw en ruimtelijke ordening:

- Ontwikkelingsplannen: GewOP en GemOP's
- Bestemmingsplannen: GBP en BBP's
- Stedenbouwkundige verordeningen: GSV en GemSV's.

Deze instrumenten bestaan telkens op twee niveaus:

- Op gewestelijk niveau: reglementering van toepassing op het hele grondgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- Op gemeentelijk niveau: reglementering eigen aan elke gemeente.

## De ontwikkelingsplannen

Deze plannen bepalen de ontwikkelingsstrategie op gewestelijk en op lokaal vlak.

### **Op gewestelijk niveau: het gewestelijk ontwikkelingsplan (GewOP)**

Het gewestelijk ontwikkelingsplan bepaalt de globale planningsstrategie van de duurzame ontwikkeling van het gewestelijke grondgebied. Het GewOP is het instrument voor de globale gewestelijke planning. De andere plannen (GBP, GemOP en BBP) mogen er zonder nadrukkelijk vermelde reden niet van afwijken. Het heeft een indicatieve waarde. Het betreft al de materies waarvoor het gewest bevoegd is of die bijdragen tot zijn ontwikkeling: huisvesting, economie, tewerkstelling, mobiliteit, milieu, veiligheid, onderzoek, erfgoed, toerisme, handel, cultuur en sociaal beleid.

Het eerste GewOP dateert van 1995. Het was een van de bouwstenen van het gewest. Het moest weerstand bieden tegen de stadsvlucht, het structuurverlies van de stad en vele vragen oplossen zoals die van de plaats van de kantoren, de plaats van de huisvesting en de herwaardering van de handelskernen.

In 2002 werd het GewOP geactualiseerd en de nieuwe versie werd door de gewestregering aangenomen op 12/09/2002. Daarin is voor het eerst sprake van de invoering van hefboomgebieden aan de hand van richtschema's.



### OPMERKING

**Het richtschema kondigt de grote tendensen aan qua aanleg of herinrichting van specifieke zones op het grondgebied (hefboomgebieden van het GewOP of gebieden van gewestelijk belang van het GBP).**

**Het heeft geen verordenende kracht en komt dus niet in de plaats van de bestaande middelen zoals de BBP's. Voorafgaand aan de andere plannen van aanleg biedt het een globale visie en bepaalt het een operationeel actiekader (voornaamste interventieopties en vereiste middelen). Op dit ogenblik zijn 7 richtschema's goedgekeurd of in opmaak.**

In 2009 werd het gewest met nieuwe uitdagingen geconfronteerd: de demografische groei, opleiding en tewerkstelling, milieu en duurzame ontwikkeling, internationalisering en dualisme binnen de stad.

In haar intentieverklaring van 26/11/2009 voor de volledige wijziging van het GewOP beslist de regering om het GewOP van 2002 volledig te herzien en er een D voor 'Duurzaam' aan toe te voegen (DGewOP). Zij is zich er immers van bewust dat elke stadsontwikkeling vandaag op de drie pijlers voor duurzame ontwikkeling dient te steunen: het sociale luik, het economische luik en het milieugebonden luik.

### **Op gemeentelijk niveau: de gemeentelijke ontwikkelingsplannen (GemOP's)**

De gemeenten kunnen hun eigen ontwikkelingsplan opstellen. Het GemOP vormt een instrument voor de globale planning van duurzame gemeentelijke ontwikkeling. Het sluit aan bij de oriëntaties van het GewOP en is conform het GBP. De inhoud, het indicatieve karakter en de geldigheidsduur (permanent sedert 2004) van een GemOP komen eveneens met het GewOP overeen.

Momenteel hebben 7 van de 19 gemeenten een GemOP en zijn er 5 in opmaak.



## De bestemmingsplannen

### 1. HET GEWESTELIJK BESTEMMINGSPLAN

Het GBP werd van kracht op 29 juni 2001. Het geldt voor het hele gewestelijke grondgebied. Het bestaat uit kaarten (grafische voorschriften) en schriftelijke voorschriften.

Bij een vergunningsaanvraag is de kaart van de bodembestemmingen (kaart 3) de belangrijkste kaart. Zij deelt het grondgebied in in bestemmingsgebieden. Elk van die gebieden wordt door een bepaalde kleur aangegeven: de woongebieden in het geel, de gemengde gebieden (woonfunctie + andere functies) in oranje of bruin, de activiteitengebieden (voorzieningen en kantoren) in lichtblauw en violet.

Elke kleur is gekoppeld aan bijzondere bepalingen, die worden gepreciseerd in de schriftelijke voorschriften. Die voorschriften bevatten met name:

- een glossarium van de voornaamste gebruikte termen;
- de algemene voorschriften, van toepassing op alle gebieden;
- de bijzondere voorschriften voor elk gebied;
- de voorschriften met betrekking tot de 'gebieden in overdruk';
- de voorschriften met betrekking tot de wegen en het openbaar vervoer;
- het programma van de gebieden van gewestelijk belang.

Het GBP is een verordenend plan en al zijn bepalingen zijn dus bindend. Bijgevolg moeten vergunningsaanvragen steeds beantwoorden aan de voorschriften en de gebiedsindeling van het GBP.

De voorschriften van het GBP kunnen bepaalde vergunningsaanvragen ook onderwerpen aan speciale regelen van openbaarmaking of aan het advies van de overlegcommissie.

Je kunt het GBP raadplegen op de website [www.gbp.irisnet.be](http://www.gbp.irisnet.be) of op de gewestelijke site [www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be).

#### TIP

**Sommige termen uit het dagdagelijkse taalgebruik hebben in het GBP een heel precieze definitie. Derhalve kun je altijd best de definities in de woordenlijst nakijken.**

**Voor een correcte interpretatie van de voorschriften van het GBP kan het ook nuttig zijn om informatie in te winnen bij de dienst Stedenbouw van de gemeente.**

### 2. BIJZONDERE BESTEMMINGSPANNEN (BBP'S)

De bijzondere bestemmingsplannen worden uitgewerkt door de gemeenten. Ze hebben betrekking op delen van het gemeentelijk grondgebied. Ze preciseren de gebiedsindeling van het GBP.

Ze omvatten onder meer:

- de gedetailleerde bestemming van de diverse gebieden en de voorschriften die daarop betrekking hebben;
- de voorschriften met betrekking tot de inplanting en het volume van de bouwwerken;
- de voorschriften met betrekking tot de esthetiek van de bouwwerken en hun naaste omgeving;
- het tracé en de aanlegmaatregelen voor de verkeerswegen en de voorschriften die daarop betrekking hebben.

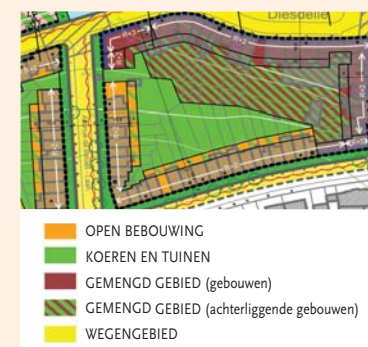
De BBP's hebben bindende kracht en verordenende waarde in al hun bepalingen. Alle vergunningsaanvragen moeten er dus aan beantwoorden.

Nochtans kunnen voor al de BBP-bepalingen, met uitzondering van de bestemmingen, afwijkingen worden verkregen, voor zover het geen 'essentiële gegevens' betreft. In dat geval moet de vergunningsaanvraag duidelijk aangeven van welke voorschriften wordt afgeweken.

De aanvraag wordt dan voorgelegd aan de gemachtigde ambtenaar, die zal beslissen over de toegestane afwijkingen. Ze wordt eveneens onderworpen aan de speciale regelen van openbaarmaking.

#### OPMERKING

**Meer informatie met betrekking tot de bijzondere bestemmingsplannen kun je bekomen bij de gemeenten.**



#### TIP

**Raadpleeg de wijken waar een BBP van kracht is, op de cartografische website van het gewest: [www.brugis.irisnet.be](http://www.brugis.irisnet.be).**



## De stedenbouwkundige verordeningen

De stedenbouwkundige verordeningen bepalen regels aangaande de stedenbouwkundige kenmerken van gebouwen en hun naaste omgeving. Ze bevatten eveneens regels met betrekking tot de inrichting van de openbare ruimte.

De **gewestelijke stedenbouwkundige verordening (GSV)** bestrijkt het volledige gewestelijke grondgebied. Ze definieert regels waarbij onder meer volgende aspecten aan bod komen:

- kenmerken van de bouwwerken en hun naaste omgeving;
- woonbaarheidsnormen voor woningen;
- bouwplaatsen;
- toegankelijkheid van gebouwen voor personen met beperkte mobiliteit;
- reclame- en uithangborden;
- wegen, de toegangen ertoe en de naaste omgeving ervan;
- parkeernormen buiten de openbare weg.

De **huidige GSV** trad in werking op 3 januari 2007. Ze kan geraadpleegd worden op de website [www.gsv.irisnet.be](http://www.gsv.irisnet.be) of op de site van Stedenbouw [www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be).

De **gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen (GemSV's)** worden uitgewerkt door de gemeenten. Elke gemeente kan haar eigen verordeningen opleggen. Het is belangrijk om

deze te raadplegen bij de uitwerking van projecten. Deze verordeningen vervolledigen en preciseren de gewestelijke stedenbouwkundige verordening op grond van de plaatselijke kenmerken.

De **zonale stedenbouwkundige verordeningen** of zoneverordeningen hebben betrekking op specifieke aspecten van welbepaalde zones van het grondgebied. Ze kunnen bijvoorbeeld bijdragen tot het behoud en de ontwikkeling van een wijk. Ze worden uitgewerkt door het gewest of door de gemeenten.

De vergunningsaanvragen moeten voldoen aan de voorschriften van de stedenbouwkundige verordeningen. Afwijkingen zijn echter mogelijk. In dat geval dient de vergunningsaanvraag duidelijk aan te geven van welke bepalingen zij afwijkt en deze afwijkingen aan te vragen.

### OPMERKING

**Als de afwijking slaat op het bouwvolume, de inplanting of de vormgeving van de constructie, wordt de vergunningsaanvraag onderworpen aan de speciale regels van openbaarmaking (openbaar onderzoek en advies van de overlegcommissie).**

## De verkavelingsvergunningen

### OPMERKING

**'Verkavelen' betekent een goed verdelen in een of meerdere kavels om minstens een ervan te 'verkopen'\* met de bedoeling er een woning op te bouwen.**

De verkavelingsvergunning is een heel bijzondere, hybride administratieve akte: zij is tegelijk een individuele akte en een verordenende akte. Zij situeert zich tussen de stedenbouwkundige vergunning en het bijzonder bestemmingsplan:

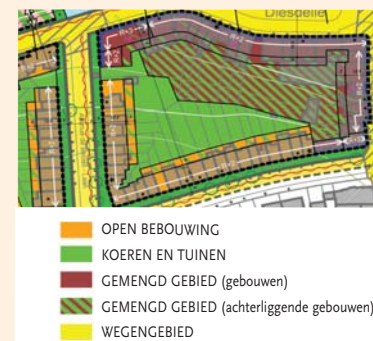
- net als de stedenbouwkundige vergunning betreft zij de toelating om een welbepaalde operatie met een individuele draagwijdte uit te voeren: de opsplitsing van een terrein met de bedoeling er woningen te bouwen;
- aangezien zij gepaard gaat met verordenende voorschriften, garandeert zij dat de te koop gestelde kavels wel degelijk bebouwbaar zijn en bepaalt zij de voorwaarden waarop de kavel in de toekomst mogen worden gebruikt (bebouwbare oppervlakte, vormgeving van de constructies, hoogte van de bouwwerken, aanleg van de onmiddellijke omgeving,...). Door haar verordenende waarde vertoont ze overeenkomsten met een BBP.

*\* Het begrip 'verkoop' omvat ook de verhuur voor meer dan negen jaar en de overdracht van een erfpacht of een opstalrecht.*

### OPMERKING

**De verkavelingsvergunning houdt geen vrijstelling in van een stedenbouwkundige vergunning voor de uitvoering van de geplande werken!**

De latere aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning binnen de perimeter van de verkavelingsvergunning moeten hiermee in overeenstemming zijn. Niettemin zijn, net als voor de BBP's, afwijkingen mogelijk, uitgezonderd voor 'wezenlijke gegevens' waaronder de bestemmingsbepalingen.



### TIP

**Op de stedenbouwkundige dienst van de gemeente kunt u de verkavelingsvergunningen inkijken.**

**Verneem op de cartografische site van het gewest ([www.brugis.irisnet.be](http://www.brugis.irisnet.be)) ook in welke wijken een verkavelingsvergunning geldt.**

## Waar en hoe een aanvraag tot verkavelingsvergunning indienen?

Een aanvraag tot verkavelingsvergunning is gebonden aan dezelfde voorwaarden en modaliteiten als een aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning (= het individuele luik van de verkavelingsvergunning).

Wij verwijzen u naar 'De vergunningsaanvraag' op blz. 48 over de behandeling van de stedenbouwkundige vergunningen.

De verkavelingsvergunningen kunnen gewijzigd worden. Om ieders recht te vrijwaren, moet de aanvrager per aangetekend schrijven een eensluidende kopie van de aanvraag tot wijziging sturen naar alle eigenaars die de aanvraag niet mee ondertekend hebben. Als de eigenaars van meer dan een vierde van de kavels zich tegen de wijziging verzetten, dient de vergunningverlenende overheid deze te weigeren.



## Andere regelgeving

Het BWRO en de andere stedenbouwkundige regels zijn niet de enige waarmee rekening moet worden gehouden bij bouwprojecten. Er zijn nog andere wetten en verordeningen.

Bijvoorbeeld:

- het **burgerlijk wetboek**, dat onder meer de regels bepaalt inzake mandigheid en erfdienstbaarheden, meer bepaald de erfdienstbaarheid van licht en uitzicht (cf. hoofdstuk 'aanverwante wetgeving', blz. 88);
- het **veldwetboek**, dat onder meer de regels bepaalt inzake de afstand van beplantingen;
- de **milieuregels** waaronder:
  - de ordonnantie betreffende de milieuvergunning (OMV) (cf. blz. 87);
  - de ordonnantie betreffende energieprestatie en binnenklimaat van gebouwen (OEPB) (cf. blz. 88);
  - de ordonnantie betreffende het beheer van verontreinigde bodems;
  - de ordonnantie betreffende het behoud en de bescherming van de natuur (Natura 2000);
- de regels inzake **brandpreventie en -bestrijding** (brandweerreglementen);

- de **verschillende technische reglementen** waaronder het algemeen reglement op de elektrische installaties (AREI) en het algemeen reglement op de arbeidsbescherming (ARAB);
- de (gemeentelijke) **politieverordeningen**.

Deze regelgeving is niet altijd van gewestelijk niveau, ze kan ook uit federale wetten voortvloeien.



### OPMERKING

**Al deze regelgevingen zijn van toepassing samen met de stedenbouwkundige regels.**





## De sleutelwoorden

■ Axonometrie .....	23
■ Beschermd erfgoed .....	23
■ Eensluitend advies.....	23
■ Energie Prestatie Binnenklimaat (EPB).....	23
■ Gebied van culturele, historische of esthetische waarde of voor stadsverfraaiing (GCHEWS).....	24
■ Gebruik/Bestemming.....	24
■ Gemachtigde ambtenaar .....	24
■ Gemengd ontwerp .....	24
■ Goede plaatselijke aanleg .....	25
■ Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML).....	25
■ Milieueffectenstudies en -verslagen .....	25
■ Openbaar onderzoek.....	26
■ Overlegcommissie (OC).....	26
■ Plan voor erfgoedbeheer.....	27
■ Speciale regelen van openbaarmaking .....	27
■ Stedenbouwkundig attest.....	27
■ Stedenbouwkundig College.....	28
■ Stedenbouwkundige lasten.....	28
■ Unieke vergunning.....	29



In de stedenbouwkundige vergunning keren een aantal termen geregeld terug. Ze behoren tot het vakjargon van de stedenbouwkundige specialisten.

Voor de burger is dat jargon niet altijd even begrijpelijk.

Op de volgende bladzijden wordt de lezer vertrouwd gemaakt met de meest courante stedenbouwkundige termen.

## Axonometrie

Ingeval ze het BWRO betreft, dient onder axonometrie de voorstelling te worden verstaan, vanuit drie verschillende invalshoeken, van de drie orthogonale dimensies van het bouw- of uitbreidingsontwerp waardoor een beter begrip mogelijk is van het ontwerp en van de invloed ervan op de omliggende bouwwerken.

De axonometrie is vereist voor bepaalde grote ontwerpen (bv.: nieuwbouw groter dan 400 m<sup>2</sup>). Zij wordt door de aanvrager bij het dossier van de vergunningsaanvraag gevoegd en door de gemeente aangeplakt naast de rode affiches van het openbaar onderzoek. Het is de bedoeling de burger zo goed mogelijk te informeren, hem een duidelijk en concreter zicht te geven op de geplande constructies en zijn participatie in het stedenbouwkundig proces aan te moedigen.

## Beschermd erfgoed

Monumenten, vastgoedgehelen of landschappen met een erkende erfgoedwaarde:

- goederen die beschermd zijn of waarvoor de beschermingsprocedure aan de gang is;
- goederen die ingeschreven zijn op de bewaarijst van het onroerend erfgoed, of waarvan de procedure tot inschrijving op de bewaarijst aan de gang is.

De vergunningsaanvragen met betrekking tot goederen die deel uitmaken

van het beschermd erfgoed, worden onderzocht door de gemachtigde ambtenaar en zijn in principe onderworpen aan het eensluitend advies van de KCML.

## Eensluitend advies

Een eensluitend advies is een advies met bindende kracht. De overheid die belast is met de uitspraak over een vergunningsaanvraag, moet dat advies respecteren. Indien het advies negatief is, mag de vergunning niet worden afgeleverd.

Indien het advies daarentegen positief is, kan de overheid, belast met de aflevering van de vergunning, daar desondanks voorwaarden aan koppelen of zelfs de vergunning weigeren. Het advies dient binnen de voorgeschreven termijn te worden uitgebracht.

*Voorbeelden: eensluitend advies van de gemachtigde ambtenaar, eensluitend advies van de KCML.*

## Energie Prestatie Binnenklimaat (EPB)

Nieuwe milieuregelgeving, aangenomen door de Brusselse regering.

Doelstelling: het energieverbruik van de gebouwen verlagen en daarbij het binnenklimaat verbeteren. De EPB legt vereisten op qua thermische isolatie, ventilatie, verlichting, klimaatregeling, verwarmingsinstallatie, enz.

De procedure voor de behandeling van de aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning vormt de 'inkomdeur' voor de EPB-toepassing.

## Gebied van culturele, historische of esthetische waarde of voor stadsverfraaiing (GCHEWS)

Gebied waarvan het culturele, historische of esthetische karakter bijzondere kwaliteiten vertoont en dat derhalve bewaard moet worden. Deze gebieden worden gedefinieerd door het GBP.

De vergunningsaanvragen met betrekking tot een goed dat gelegen is in een GCHEWS, zijn onderworpen aan het advies van de overlegcommissie zodra de aanvraag een wijziging inhoudt van het bouwprofiel of van de aanblik van de gevels die zichtbaar zijn vanaf de voor de burger toegankelijke ruimten.

## Gebruik/Bestemming

**GBRUIK:** feitelijk bestaand gebruik van een niet-bebouwd goed of van één of meer vertrekken van een bebouwd goed. *Voorbeeld: een handelszaak kan worden gebruikt als beenhouwerij, bakkerij,...*

**BESTEMMING:** bestemming van een niet-bebouwd goed of van één of meer vertrekken van een bebouwd goed, aangegeven in de bouwvergunning of de stedenbouwkundige vergunning, of, indien zo'n vergunning niet bestaat of dit daarin niet is gepreciseerd, de bestemming zoals aangegeven in de bestemmingsplannen. *Voorbeeld: woningen, kantoren, handelszaken,...*

## Gemachtigde ambtenaar

Ambtenaar van het gewestelijke Bestuur voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting (BROH), die door de regering is aangeduid om de diverse stedenbouwkundige taken uit te voeren die door het BWRO worden vastgelegd. De regering duidt meerdere gemachtigde ambtenaren aan voor een hernieuwbaar mandaat van 5 jaar.

## Gemengd ontwerp

Een gemengd ontwerp is een ontwerp dat op het moment van zijn indiening zowel een stedenbouwkundige vergunning vereist als een milieuvergunning voor een inrichting van klasse 1A of 1B.

De gemengde procedure houdt in dat de aanvraagdossiers tot stedenbouwkundige en milieuvergunning samen worden behandeld (bv. de gemeenschappelijke organisatie van de speciale regelen van openbaarmaking, een enkele effectenstudie als deze vereist is), maar er zijn wel degelijk 2 aparte aanvragen en er worden 2 vergunningen afgegeven.

*Bijvoorbeeld: de constructie van een gebouw dat wordt uitgerust met grote airconditioningsinstallaties of met een overdekte garage van meer dan 25 parkeerplaatsen.*

Op het einde van de procedure wordt de stedenbouwkundige vergunning geschorst zolang de definitieve milieuvergunning niet werd afgegeven, en omgekeerd.

## Goede plaatselijke aanleg

De 'goede plaatselijke aanleg' is een essentieel principe binnen stedenbouw. Hij beoogt de integratie van het ontwerp in - en zijn compatibiliteit met - de al dan niet bebouwde onmiddellijke omgeving. De goede plaatselijke aanleg wordt afgetoetst aan verschillende elementen zoals de kenmerken van de buurt, de impact op de onmiddellijke omgeving, de innamedichtheid.

De administratieve overheid is als enige bevoegd voor deze beoordeling. Zij gaat ertoe over telkens als zij een beslissing neemt over een vergunningsaanvraag.

## Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML)

Gewestelijke commissie van experts, belast met vraagstukken rond het behoud en de opwaardering van het onroerend erfgoed.

De KCML brengt adviezen uit over vergunningsaanvragen betreffende goederen die deel uitmaken van het beschermd erfgoed. In principe zijn deze adviezen eensluidend.

## Milieueffectenstudies en -verslagen

Diepgaande studies of beknoptere verslagen die de impact van een project op het leefmilieu of het stedelijk milieu analyseren. Het uiteindelijke doel van deze documenten bestaat erin om het publiek en de overheid die moet beslissen over de aanvraag, te informeren over de positieve en negatieve gevolgen van het project op het leefmilieu, en om oplossingen naar voor te schuiven om de eventuele hinder ervan te beperken.

De studies hebben enkel betrekking op de 'grote' projecten.

De lijst van de criteria om projecten te onderwerpen aan effectenstudies of effectenverslagen is terug te vinden in de bijlagen A en B van het BWRO.

### Voorbeelden van projecten die een effectenstudie vereisen:

- bouw van een kantoorgebouw van meer dan 20 000 m<sup>2</sup>,
- inrichting van een overdekte parkeerplaats met meer dan 200 auto-staanplaatsen.

### Voorbeelden van projecten die een effectenverslag vereisen:

- bouw van een kantoorgebouw tussen 5 000 m<sup>2</sup> en 20 000 m<sup>2</sup>;
  - inrichting van een overdekte parking met meer dan 200 auto-staanplaatsen.
- (Meer info op blz. 63.)

## Openbaar onderzoek

Periode, die doorgaans 15 dagen duurt, tijdens dewelke de burgers de lopende dossiers van de vergunningsaanvraag kunnen inzien.

Openbare onderzoeken worden georganiseerd door de gemeenten. Ze worden bekendgemaakt aan de hand van rode affiches die worden aangeplakt in de buurt van het goed dat het voorwerp uitmaakt van de vergunningsaanvraag.

Het openbaar onderzoek maakt deel uit van de speciale regelen van openbaarmaking (blz. 61). Niet al de vergunningsaanvragen worden aan een openbaar onderzoek onderworpen. Dit hangt af van de stedenbouwkundige regelgeving (BWRO, GBP, BBP, ...).



### TIP

Op de site van Stedenbouw, [www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be), ziet u de documenten met betrekking tot de openbare onderzoeken (data, pv's,...) die de gemeenten online plaatsen.

## Overlegcommissie (OC)

Raadgevend orgaan dat bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente en van de gewestelijke besturen en instellingen die te maken hebben met ruimtelijke ordening (BROH, BIM, GOMB).

De OC komt samen en brengt een advies uit over de vergunningsaanvragen waarvoor een advies is vereist. Dat advies helpt de overheid die belast is met de aflevering van de vergunning, om haar beslissing te nemen. Het is raadgevend (het is niet bindend voor de vergunningverlenende overheid). In het kader van een vergunningsaanvraag kan het OC-advies enkel worden gevraagd in de gevallen van de uitputtende opsomming in de stedenbouwkundige regelgeving.



### TIP

Op de site van Stedenbouw [www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be) verneemt u welke gemeenten documenten met betrekking tot OC's online plaatsen (agenda, adviezen,...).



## Plan voor erfgoedbeheer

Document dat een geheel van werken, doelstellingen en middelen vastlegt met het oog op een efficiënter beheer van grote (beschermde of bewaarde) architecturale gehelen die gekenmerkt worden door samenhang en steeds terugkerende elementen. Het beheersplan wil het harmonieuze behoud van deze gehelen waarborgen. Het plant daarbij de ingrepen die noodzakelijk zijn voor hun behoud en bevordert de globale renovatieoperaties.

De werken die conform het plan zijn, genieten een lichtere vergunningsprocedure of zelfs vrijstelling van vergunning,

## Speciale regelen van openbaarmaking

De speciale regelen van openbaarmaking zijn maatregelen om de bevolking te informeren en te raadplegen, tevens met de bedoeling om de administratieve overheden zo goed mogelijk te informeren. Ze omvatten een openbaar onderzoek, gevolgd door een vergadering van de overlegcommissie, die een advies uitbrengt.

De vergunningsaanvragen zijn onderworpen aan de speciale regelen van openbaarmaking in de gevallen bepaald door de stedenbouwkundige regelgeving (BWRO, GBP, BBP,...). (Meer info op blz. 61.)

## Stedenbouwkundig attest

Het stedenbouwkundig attest is een document dat vóór de aanvraag tot stedenbouwkundige of verkavelingsvergunning kan worden aangevraagd. Het is een principiële akkoord dat aangeeft of een project kan worden toegelaten en bepaalt de voorwaarden daartoe. Het biedt garanties betreffende de haalbaarheid van het project en licht de bestemmingsmogelijkheden toe.

In de praktijk worden stedenbouwkundige attesten voornamelijk aangevraagd voor grootschalige projecten waarbij de aanvrager garanties wil over het verkrijgen van de vergunning. Een stedenbouwkundig attest is eveneens verantwoord alvorens te investeren in de aankoop van een grond, om te weten of het geplande programma qua bouwprofielen en bestemmingen aanvaardbaar is.

De procedure voor het bekomen van stedenbouwkundige attesten is vergelijkbaar met die van de vergunningen. De inhoud van het dossier is echter beperkter (plannen vermelden bv. geen installatiedetails).

De afgegeven stedenbouwkundige attesten blijven geldig gedurende maximaal twee jaar, zonder mogelijkheid tot verlenging.

Een attest stelt de aanvrager niet vrij van vergunning: die blijft nodig voor de uitvoering van de handelingen en werken waarop het stedenbouwkundig attest betrekking heeft.

## Stedenbouwkundig College

College van deskundigen, belast met het uitbrengen van advies in het kader van de schorsings- en de vernietigingsprocedure van de vergunningen (toezichthoudende bevoegdheid van het gewest over de gemeenten) en in het kader van het beroep bij de regering tegen de beslissingen (of het ontbreken van beslissing) van het college van burgemeester en schepenen of van de gemachtigde ambtenaar.



### OPMERKING

Het secretariaat van het Stedenbouwkundig College wordt verzorgd door ambtenaren van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.



## Stedenbouwkundige lasten

Bijkomende verplichting die op sommige vergunningen rust. In dit geval wordt de afgifte van de vergunning ondergeschikt aan de uitvoering of aan de betaling van lasten. De lasten kunnen worden geëist in natura (bouwwerken) of in contanten (storting van een geldbedrag). Er bestaan facultatieve lasten en verplichte lasten. Het ontbreken van de uitvoering van deze lasten binnen de 2 jaar na de afgifte van de stedenbouwkundige vergunning houdt in dat de vergunning vervalt.



## Unieke vergunning

In het stedenbouwkundige jargon verwijst 'unieke' vergunning naar de stedenbouwkundige of verkavelingsvergunning met betrekking tot het beschermde erfgoed; m.a.w. naar de vergunningen met betrekking tot een beschermd goed, een goed dat op de bewaarlijst werd geplaatst of waarvan de procedure voor de bescherming of de plaatsing op de bewaarlijst momenteel loopt. De unieke vergunning omvat de luiken stedenbouw en erfgoed.

Al de unieke vergunningen worden afgegeven door de gemachtigde ambtenaar (gewest). De KCML brengt advies uit over de aanvragen tot unieke vergunning. Het advies is eensluidend en de gemachtigde ambtenaar moet er dus rekening mee houden. De KCML kan ook behoudsvoorwaarden opleggen.



### OPMERKING

Het besluit met betrekking tot de zogenaamde werken 'van geringe omvang' (zie bijlage) bepaalt gevallen die worden vrijgesteld van het advies van de KCML, van de gemeente of van de overlegcommissie, evenals van de speciale regelen van openbaarmaking.



### TIP

Op de site van de directie Monumenten en Landschappen kunt u, gemeente per gemeente, de lijst van de beschermde monumenten en landschappen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest raadplegen ([www.monument.irisnet.be](http://www.monument.irisnet.be)). U verneemt er ook alles over de toekenningsvoorwaarden van subsidies voor de uitvoering van bepaalde werken aan beschermde goederen.

# De actoren

## 3

■ De gemeente .....	33
■ Het gewest .....	34
■ De bouwmeester (bMa) .....	36
■ De notaris .....	37
■ De architect .....	38
■ De landmeter-expert en de vastgoedmakelaar .....	39
■ De aannemer.....	39



**D**e verschillende partijen die betrokken zijn bij de ontwerpen, hebben elk hun eigen rol.

Eerzijds zijn er de overheden: de gemeenten en het gewest.

Anderzijds zijn er de verschillende private actoren die de aanvrager begeleiden en adviseren bij de uitwerking van zijn project: de notaris, de vastgoedmakelaar en de landmeter-expert, de architect en de aannemer.

In dit hoofdstuk worden de voornaamste taken van elk van deze actoren toegelicht.

## De gemeente

De gemeente is de overheidsinstantie die het dichtst bij de burger staat. In de verschillende stappen van het project wendt u zich meestal tot de gemeente. Haar rol blijft niet beperkt tot het afleveren van de vergunning; de gemeente staat u ook bij met raad en daad.

**Verscheidene organen** zijn bevoegd inzake stedenbouw:

- de **gemeenteraad** bepaalt de regelgeving, waaronder de gemeentelijke stedenbouwkundige verordening, de politieverordeningen en de bijzondere bestemmingsplannen;
- het **college van burgemeester en schepenen** neemt de beslissing en geeft de vergunning af. Dat college is ook belast met de organisatie van de speciale regelen van openbaarmaking;



### TIP

Het is bij de dienst Stedenbouw dat de burger de stedenbouwkundige regelgeving kan raadplegen die van toepassing is op zijn project. Hij kan er ook de projecten inzien die onderworpen zijn aan een openbaar onderzoek (*contactgegevens: zie blz. 96*).

Urbanisme: Service Technique  
Stedenbouw: Technische Dienst

## Het gewest

Het gewest speelt eveneens een belangrijke rol in de procedure voor de aflevering van vergunningen.

Eén van de hoofdrolspelers is de **gemachtigde ambtenaar**, die door de regering is aangesteld en onafhankelijk optreedt.

De bevoegdheden van de gemachtigde ambtenaar zijn de volgende:

- hij brengt een eensluidend advies uit aan de gemeente als de vergunningsaanvraag niet door een BBP of een verkavelingsvergunning wordt geregeld;
- hij staat de eventuele afwijkingen toe ten opzichte van de BBP's, de verkavelingsvergunningen of de stedenbouwkundige verordeningen;
- hij controleert of de onderzoeksprocedure van de door de gemeenten afgeleverde vergunningen is verlopen zoals het hoort en kan die eventueel opschorten (toezichthoudende bevoegdheid over de gemeenten);
- **hij behandelt een reeks 'speciale' vergunningsaanvragen en geeft de vergunning af:**
  1. aanvragen door een openbaar persoon die voorkomt op een lijst in een regeringsbesluit;
  2. aanvragen voor werken van openbaar nut, die voorkomen op een lijst in een regeringsbesluit;
  3. aanvragen met betrekking tot een ontwerp van gewestelijk belang dat voorkomt op een

lijst in een regeringsbesluit en zich bevindt binnen een door de regering vastgestelde perimeter;

4. aanvragen met betrekking tot een goed dat tot het beschermde erfgoed behoort (zie 'unieke vergunning', blz. 27);
5. aanvragen met betrekking tot een niet-uitgebate bedrijfsruimte;
6. aanvragen met betrekking tot een ontwerp dat zich over meer dan één gemeente uitstrekt, als het in een perimeter ligt die door de regering werd vastgelegd.

Naast de bevoegdheden van de gemachtigde ambtenaar vervult het gewest verscheidene taken via het **Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting (BROH)** en zijn verschillende directies.

De **directie Stedenbouw** staat de gemachtigde ambtenaar bij in zijn taken. Zij beheert de milieueffectenstudies en -rapporten. Zij is vertegenwoordigd in de overlegcommissies.

De **directie Monumenten en Landschappen** houdt zich bezig met de aspecten van het beschermde erfgoed. Ze staat de KCML en de gemachtigde ambtenaar bij in hun respectieve taken hieromtrent. Ze is eveneens vertegenwoordigd in de overlegcommissies.

De **Brusselse Hoofdstedelijke Regering** is de instantie waarbij administratief beroep kan worden aangekond tegen de vergunningen. Zij spreekt zich uit na het advies te hebben gevraagd van het Stedenbouwkundig College (zie blz. 81).

Er zijn ook nog **andere gewestelijke instanties** die in dit verband kunnen optreden. Dat zijn het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM), nu 'Leefmilieu Brussel' genoemd, en de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstede-

lijk Gewest (GOMB), die eveneens vertegenwoordigd zijn in de overlegcommissies.



### OPMERKING

**De directie Huisvesting (BROH) behandelt de aanvragen van aankoop- en renovatiepremies.**

**De directie van de Gewestelijk Huisvestingsinspectie (BROH) waakt over de conformiteit van de woningen die worden verhuurd met de Huisvestingscode.**



U bekomt 'Alle nuttige informatie over huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest' op het **WoonInformatieCentrum – WIC**:

- > Permanenties van 9.00 u. tot 12.00 u.:
  - Onthaal Huisvesting – niveau 1,5 van het CCN, Vooruitgangstraat 80 bus 1, 1035 Brussel,
- > Via de telefoon van 9.00 u. tot 12.00 u.: 0800 40 400,
- > Op de website: [www.cil-wic.be](http://www.cil-wic.be).

## De bouwmeester (bMa)

In november 2009 heeft de Brusselse regering Olivier BASTIN aangeduid als bouwmeester voor een mandaat van vijf jaar.

De regering heeft hem vooral twee hoofdopdrachten toevertrouwd:

- **Hij helpt de bouwheren om de architecturale en landschapskwaliteit van de gewestelijke overheidsprojecten veilig te stellen; daarbij staan drie aandachtspunten centraal:** samen met de bouwheer een goed programma uitstippelen, een doeltreffende procedure voor de architectuuropdracht vastleggen, een goed adviescomité oprichten dat hem oriënteert bij de toekenning van de opdracht.
- **De ontwikkeling van een kenniscentrum voor 'kunst in de openbare ruimte', met volgende dubbele doelstelling:** de uitwisseling bevorderen tussen de experts op het vlak van kunst en die op het vlak van openbare ruimte; de openbare bouwheren adviseren bij hun keuze van specialisten die hen tijdens het hele proces van artistiek ontwerp en uitvoering zullen begeleiden.

Ondersteunen, adviseren en aanmoedigen van de openbare bouwheren, dat zijn de voornaamste taken van de bMa en zijn cel (5 mensen van het MBHG). Hij speelt in op de wilskracht van de bouwheren en grijpt zoveel mogelijk in in een vroeg stadium.

De bMa geeft voorrang aan de gewestelijke of paragewestelijke bouwheren en aan de ontwerpen op gewestelijk initiatief, zoals de wijkcontracten en de EFRO-ontwerpen. Zijn adviezen zijn niet dwingend en helpen de bouwheer om het beste proces uit de stippelen om de architecturale en landschapskwaliteit veilig te stellen.

De bouwmeester treedt in contact met het BROH en met het Agentschap voor Territoriale Ontwikkeling voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ATO) voor de uitwisseling van informatie over projecten die hij opvolgt.



TIP

**U vindt meer info op de site van de bMa: [bmabru.be](http://bmabru.be).**

## De notaris

De notaris is uw voornaamste gesprekspartner inzake contracten en verkoopsakten. Hij is verplicht u te informeren over de rechten en erf dienstbaarheden die aan uw goed verbonden zijn.

Inzake stedenbouw zijn de notarissen bij wet verplicht om bij de verkoop of de verhuur voor meer dan 9 jaar van onroerende goederen telkens de bestemming die is voorzien door de gewestelijke en gemeentelijke plannen, te vermelden.

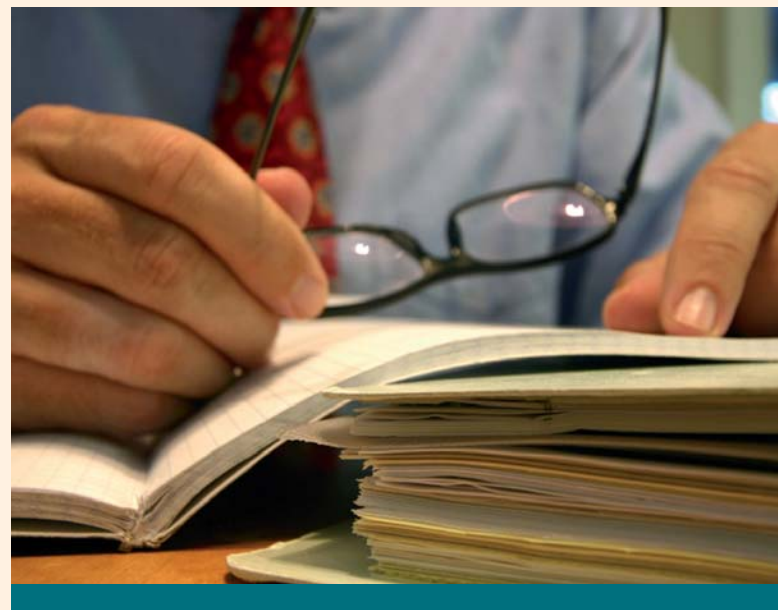
De notaris geeft ook aan of het goed het voorwerp uitmaakt van een stedenbouwkundige vergunning of een stedenbouwkundig attest.

Meer info op de website van de Koninklijke Federatie van het Belgisch Notariaat, [www.notaris.be](http://www.notaris.be).



OPMERKING

**Wees aandachtig voor het geoorloofde karakter van al de werken die werden uitgevoerd in het goed dat u koopt, en van het gebruik van dat goed.**



## De architect

De architect geeft uw ideeën vorm en volume. Als professional is hij uw raadsman voor alle handelingen die verband houden met de bouw, ook de administratieve stappen zoals de voorafgaandelijke vergunningsaanvraag. Het kopen, renoveren of bouwen van uw woning zijn belangrijke handelingen voor u en uw naasten. De architect speelt dus een fundamentele rol.

### OPMERKING

**Om zijn beroep te mogen uitoefenen, moet de architect ingeschreven zijn bij de Orde van architecten of op de lijst van architecten-stagiairs. Meer info bij de Orde van architecten (*contactgegevens: blz. 95*).**

Zijn taak omvat met name:

- schetsen en voorstudies;
- advies aan de bouwheer inzake de diverse keuzes;
- studies en budgetramingen van voorontwerpen;
- opmaak van het dossier voor aanvraag stedenbouwkundige vergunning;
- voorstelling en verdediging van het project bij de administraties;
- realisatie van uitvoeringsplannen en bijzonder bestek;
- opvolging en oplevering van de werken.

Vertel uw architect duidelijk hoe het zit met uw financiële middelen, zo bespaart u gegarandeerd tijd en geld. Naast de eigenlijke werken zijn er immers nog heel wat andere kosten: erelonen van architect en ingenieur, aansluitingen op openbare netten, bouwbelasting, diverse officiële documenten, btw,...

### TIP

**Sluit met uw architect een duidelijke overeenkomst vóór u het project aanvangt. Die overeenkomst moet onder meer de erelonen vastleggen, de duur van de opdracht enz. Ze is erg belangrijk, zowel voor u als voor de architect.**

### OPMERKING

**Sommige werken van geringe omvang worden vrijgesteld van de tussenkost van een architect. Vraag inlichtingen bij de dienst Stedenbouw van de gemeente waar de werken worden gepland.**

## De landmeter-expert en de vastgoedmakelaar

Dit zijn specialisten inzake vastgoed, alsook in het opstellen van huurcontracten en plaatsbeschrijvingen.

De vastgoedmakelaar kan eveneens de voorlopige koopakten opstellen.



De landmeter-expert is tevens bevoegd voor:

- de realisatie van topografische studies;
- de opmeting van de percelen (afbakening);
- overnames van gemene muren.

### OPMERKING

**Om zijn beroep te mogen uitoefenen, moet de landmeter-expert een grondwettelijke eed afleggen en ingeschreven zijn op de tabel van de federale raad van landmeters-experten (*contactgegevens: blz. 95*); de vastgoedmakelaar moet erkend zijn door het Beroepsinstituut voor Vastgoedmakelaars (BIV).**

## De aannemer

De aannemer voert de werken uit onder toezicht van de architect.

Alvorens een aannemer te kiezen, is het steeds aan te raden om offertes en bestekken aan te vragen bij meerdere aannemers.

U dient te werken met een aannemer die geregistreerd is. Die registratie bewijst dat de aannemer in orde is met zijn sociale bijdragen.

Wanneer wordt gewerkt met een niet-geregistreerde aannemer, kan de staat zich tegen de bouwheer keren en de betaling van de ongeïnde sociale bijdragen eisen.


### TIP

**Alvorens het contract te ondertekenen is het belangrijk dat u een overeenkomst sluit onder opschortende voorwaarde van het bekomen van de vergunning. Zo voorkomt u onaangename verrassingen indien uw vergunning zou worden geweigerd of indien u een wijziging wordt opgelegd.**

# Wanneer is een stedenbouwkundige vergunning vereist?

## 4

- Handelingen en werken **onderworpen** aan een stedenbouwkundige vergunning ..... 43
- **Vrijstellingen** van **vergunning** en vereenvoudigde procedures ..... 44
  1. Handelingen en werken **vrijgesteld van stedenbouwkundige vergunning** ..... 44
  2. Handelingen en werken **vrijgesteld van het advies** van de **gemachtigde ambtenaar** (of van de gemeente, naargelang van het geval) ..... 46
  3. Handelingen en werken **vrijgesteld van de tussenkomst van een architect** ..... 47



**D**e meeste handelingen en werken betreffende de bouw, renovatie, binnen- of buiteninrichting zijn onderworpen aan een voorafgaande stedenbouwkundige vergunning. De plannen die bij de vergunningsaanvraag worden meegestuurd, moeten opgesteld zijn door een architect.

Toch zijn bepaalde werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning. Ook kunnen bepaalde werken, zelfs als ze niet vrijgesteld zijn van vergunning, vrijgesteld worden van het advies van de gemachtigde ambtenaar of van de medewerking van een architect.

Dankzij die vrijstellingen worden de vergunningen sneller afgeleverd.

Men noemt deze werken algemeen 'handelingen en werken van geringe omvang'. Ze worden uitvoerig gedefinieerd door een besluit van de Brusselse regering. (Cf. bijlage p. 100).

## Handelingen en werken onderworpen aan een stedenbouwkundige vergunning

De algemene regel stelt dat al de werken voor bouw, afbraak, renovatie of verbouwing én elke bestemmingswijziging van een gebouw vooraf een stedenbouwkundige vergunning vereisen. Een stedenbouwkundige vergunning is dus de regel. De vrijstelling ervan vormt de uitzondering.

Het BWRO bepaalt **de handelingen en werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning is vereist zoals:**

- bouw of plaatsing van vaste inrichtingen op een terrein;
- verbouwing van een bestaande constructie;
- afbraak van een constructie;
- heropbouw;
- bestemmingswijziging van een goed of van een gedeelte ervan, zelfs zonder werken en gebruikswijziging van een goed, voor zover deze wijziging voorkomt op een lijst die door de regering werd vastgelegd;
- wijziging van het aantal woningen in een bestaande constructie;
- ingrijpende wijziging van het bodemreliëf;
- ontbossing;
- vellen van hoogstammen;
- ontginning van een gebied dat volgens de regering dient te worden beschermd, of de wijziging van de groenbeplanting ervan;
- het geregelde gebruik van een terrein als:
  - opslagplaats voor meerdere voertuigen, schroot, materiaal of afval;
  - parkeerplaats van voertuigen, hierbij begrepen voertuigen of aanhang-

wagens voor reclaimedoelinden;

- standplaats voor een of meerdere mobiele inrichtingen die kunnen worden bewoond, zoals woonwagens, caravans, voertuigen die niet meer worden gebruikt, of tenten.

**Enkele concrete voorbeelden:**

- de indeling van een woongebouw in meerdere appartementen;
- de verbouwing van een handelshuis (boekenwinkel, kruidenier,...) tot snack, videotheek, lunapark, wassalon of ander type activiteiten die voorkomen in het besluit van 12/12/2002 betreffende de aan een stedenbouwkundige vergunning onderworpen wijzigingen van gebruik;
- de sanering van een oud, verlaten atelier – zelfs zonder bouwwerken – om er woningen van het type 'loft' of kantoren onder te brengen;
- de verbouwing van een woningegebouw tot kantoorgebouw (zelfs als hiervoor geen werken nodig zijn);
- de aanzienlijke wijziging – zelfs gedeeltelijk – van het bodemreliëf, het vellen van een hoogstam...;
- de vervanging van raamwerk en deuren die vanaf de openbare ruimte zichtbaar zijn, zonder behoud van de oorspronkelijke vormen (boogvorm, zichtbare indeling, vaste en openslaande delen,...).

Voor de volledige lijst van handelingen en werken onderworpen aan een stedenbouwkundige vergunning, verwijzen we u naar artikel 98 van het BWRO, dat achteraan in dit werk wordt overgenomen (blz. 98).

## Vrijstellingen van vergunning en vereenvoudigde procedures

De administratieve vergunningsprocedures voor bepaalde werken 'van geringe omvang' werden verlicht. Naargelang van de handelingen of werken kan het gaan om een vrijstelling

- van een stedenbouwkundige vergunning;
- van het advies van de gemachtigde ambtenaar (of van de gemeente als het een vergunning betreft die door de gemachtigde ambtenaar wordt behandeld);
- of van de tussenkomst van een architect.

Voor het beschermde erfgoed gelden bijzondere regels. Als het echter werken van geringe omvang betreft, werd de procedure verlicht (vrijstelling van het advies van de KCML, van de speciale regelen van openbaarmaking,...) en zijn voortaan vrijstellingen van vergunning mogelijk.

De regering heeft de lijst van de werken die van een vergunning zijn vrijgesteld of die een eenvoudigere procedure genieten, vastgelegd in een besluit op 13 november 2008.



### OPMERKING

De voorbeelden van vrijstellingen op de volgende bladzijden gelden niet voor beschermde goederen! Het beschermde erfgoed is aan een striktere regelgeving onderworpen (cf. Titel III van het besluit van 13 november 2008, blz. 117).

Zie achteraan in deze brochure (blz. 100).

Aarzel niet om met de stedenbouwkundige dienst contact op te nemen om te weten of de werken die u overweegt, vrijstellingen of vereenvoudigde procedures kunnen genieten.



### OPMERKING

**OPGELET: De vereenvoudigde procedures zijn enkel mogelijk als de geplande werken niet afwijken van de voorschriften**

- van een bestemmingplan;
- van een verkavelingsplan;
- van een (gewestelijke of gemeentelijke) stedenbouwkundige verordening.

## 1. HANDELINGEN EN WERKEN VRIJGESTELD VAN STEDENBOUWKUNDIGE VERGUNNING

Bij wijze van voorbeeld worden volgende werken vrijgesteld van de stedenbouwkundige vergunning, op voorwaarde dat ze niet in strijd zijn met de van kracht zijnde stedenbouwkundige regelgeving (BBP, GSV, GemSV,...):

- **De verbouwingswerken aan het interieur of de werken voor de inrichting van de ruimten.** **Opgelet:** als deze werken leiden tot een stabiliteitsprobleem of tot de wijziging van het aantal woningen of van gebruik of bestemming van de ruimten, is een stedenbouwkundige vergunning nodig.

- Sommige **bestemmingswijzigingen** worden onder bepaalde voorwaarden vrijgesteld van vergunning.

Zo is er geen vergunning vereist om de woonbestemming te wijzigen van één of meerdere van de vertrekken die krachtens de vergunning voor huisvesting zijn bestemd: het salon mag eetplaats worden en omgekeerd. De vertrekken dienen echter hun woonbestemming te behouden en het aantal woningen of de indeling in woningen mag niet worden gewijzigd.

Op dezelfde wijze kan een arts, advocaat of om het even welke zelfstandige zijn kantoor in zijn woning onderbrengen zonder voorafgaande vergunning, voor zover de oppervlakte bestemd voor de beroepsactiviteit beperkt blijft (max. 75 m<sup>2</sup>) en deel uitmaakt van de hoofdverblijfplaats.

- **De afbraak zonder heropbouw van bijgebouwen van minder dan 100 m<sup>2</sup>,** voor zover:

- de afbraak geen gevaar betekent voor de stabiliteit van de constructie die behouden blijft;
- de afpleistering van de eventuele blote muren verzekerd wordt;
- de gesloopte bouwwerken vervangen worden door koeren en tuinen;
- ze niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte.

- **De inrichting van terrassen, paden, afsluitingen en zwembaden,** voor zover:

- deze zich bevinden in een gebied voor koeren en tuinen;

- ze de beperkingen respecteren die zijn opgelegd door het besluit (oppervlakten, maximumhoogten,...).

- **Het vellen van dode bomen**

- **Buitenwerken** zoals:

- de plaatsing van zonnepanelen, fotovoltaïsche of aanverwante panelen die vanaf de openbare ruimte niet zichtbaar zijn;
- de wijziging van de kleur van gevels die vanaf de openbare ruimte niet zichtbaar zijn en die zich bevinden buiten de vrijwaringszone van een beschermd goed;
- de plaatsing van paraboolantennes voor de ontvangst van televisieprogramma's en voor privégebruik, voor zover ze niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte en zich niet bevinden op minder dan 10 m van een beschermd goed:
  - > hetzij op het dak wanneer ze dezelfde kleur als de dakbedekking hebben of doorschijnend zijn;
  - > hetzij tegen de gevel wanneer ze dezelfde kleur als de gevel hebben of doorschijnend zijn;
  - > als hun oppervlakte 40 dm<sup>2</sup> of minder bedraagt;
- de vervanging van ramen of beglazing voor zover:
  - > de oorspronkelijke vormen, met inbegrip van de welvingen, zichtbare indelingen, raamstijlen en -vleugels behouden blijven;
  - > het architecturale aanzicht van het gebouw niet gewijzigd wordt.
- het weghalen van telecommunicatieantennes.

## 2. HANDELINGEN EN WERKEN VRIJGESTELD VAN HET ADVIES VAN DE GEMACHTIGDE AMBTENAAR (of van de gemeente, naargelang van het geval)

Meestal geeft de gemeente de vergunningen af na advies van de door het gewest gemachtigde ambtenaar. Een vergunning is altijd vereist, maar de procedure kan verlicht worden door de vrijstelling van het advies van de gemachtigde ambtenaar. Deze vrijstelling van advies is enkel mogelijk als het ontwerp niet afwijkt van de stedenbouwkundige wetgeving die van kracht is (BBP, GSV, GemSV,...).

Dit geldt eveneens voor de vrijstelling van het advies van de gemeente als de vergunningsaanvraag onder de gemachtigde ambtenaar ressorteert (unieke vergunningen, vergunningen voor werken van openbaar nut, ...).

Het gaat onder meer om:

- **verbouwings- en inrichtingswerken binnenshuis** voor zover ze geen uitbreiding van de vloeroppervlakte van meer dan 200 m<sup>2</sup> met zich brengen en voor zover ze noch het advies van de overlegcommissie noch speciale regelen van openbaarmaking vereisen;
- de **wijziging van de bestemming of van het gebruik** van een goed of van een deel van een goed, voor zover de bij deze wijziging betrokken vloeroppervlakte minder dan 200 m<sup>2</sup> bedraagt en zij noch het advies van de overlegcommissie, noch

speciale regelen van openbaarmaking vereist;

- de wijziging van de bestemming van een **plat dak naar terras**;
- buitenwerken voor de **constructie, verbouwing of wijziging** die geen uitbreiding inhouden met meer dan 200 m<sup>2</sup> van de vloeroppervlakte en voor zover ze noch het advies van de overlegcommissie, noch speciale regelen van openbaarmaking vereisen;
- de **bouw van een scheidingsmuur** tussen twee eigendommen;
- de **plaatsing van bovengrondse watertanks** voor niet-commerciële doeleinden;
- aanlegwerken van een **tuin**;
- het **vellen van hoogstammige bomen**.



### OPMERKING

**In bepaalde gevallen voorziet het BWRO dat de vergunningsaanvraag niet onderworpen is aan het advies van de gemachtigde ambtenaar. Dat is het geval als uw goed zich in de perimeter bevindt van een BBP of van een verkavelingsvergunning en als uw ontwerp hiervan niet afwijkt. In dat geval wordt de verlichting van de procedure verantwoord door het feit dat de regering de normen die op die plek van kracht zijn, heeft goedgekeurd via de goedkeuring van een BBP of van een verkavelingsvergunning. Als het ontwerp echter van deze bepalingen afwijkt, dient de gemachtigde ambtenaar over**

**deze afwijkingen een toekennings- of een weigeringsbeslissing te nemen.**



### TIP

**Bekijk samen met uw architect hoe u, in de mate van het mogelijke, een ontwerp kunt uitvoeren zonder enige afwijking van een BBP, verkavelingsvergunning of stedenbouwkundige verordening die op het ontwerp van toepassing zijn. U zult uw vergunning ongetwijfeld sneller bekommen.**

## 3. HANDELINGEN EN WERKEN VRIJGESTELD VAN DE TUSSENKOMST VAN EEN ARCHITECT

Sommige werken kunnen van de tussenkomst van een architect worden vrijgesteld: het betreft werken die in het algemeen geen stabiliteitsproblemen stellen. Voor deze werken kunt u zelf een dossier indienen, zonder dat dit door een architect dient te zijn meeondertekend.

Het gaat met name om:

- **verbouwingswerken binnenshuis** en werken voor de inrichting van lokalen, voor zover geen stabiliteitsprobleem moet worden opgelost en de werken geen wijziging van het bouwvolume of van het architecturaal aanzicht met zich meebrengen;

- de **wijziging van gebruik** of bestemming van het geheel of van een deel van een goed, voor zover geen stabiliteitsprobleem moet worden opgelost;
- de **afbraak van bijgebouwen** toegevoegd aan het hoofdgebouw, ertegen of vrijstaand, die de stabiliteit van de constructies die behouden blijven, niet in gevaar brengen;
- het **optrekken van afsluitingen** of van een scheidingsmuur tussen twee eigendommen;
- het **plaatsen van antennes, masten, pylonen, windmolens** en andere gelijksoortige structuren, alsook het plaatsen van paraboolantennes of zonnecollectoren;
- het **bouwen van een niet-overdekt zwembad of sportterrein**;
- de **wijziging van de gevelopeningen of lijstwerken** die geen oplossing vereisen voor een stabiliteitsprobleem van het gebouw;
- de **wijziging van het bodemreliëf**;
- **ontbossing**;
- het **vellen van hoogstammige bomen**;
- de **plaatsing van reclame-inrichtingen of uithangborden**.



### OPMERKING

**Werken die worden vrijgesteld van vergunning, worden eveneens vrijgesteld van de tussenkomst van een architect.**



# De vergunningsaanvraag

## 5

- **Wie** levert de vergunning af? ..... 51
- **Waar en hoe** een vergunningsaanvraag indienen? ..... 51
- **Inhoud** van het dossier van de vergunningsaanvraag ..... 52
- **Hoe verloopt de procedure** voor het onderzoek van het dossier? ..... 53
- **Behandelingstermijnen** van de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning ..... 54
  - a) De gemeentelijke vergunningen..... 54
  - b) De gewestelijke vergunningen..... 59
- Speciale regelen van **openbaarmaking** ..... 61
- Evaluatie van de **milieueffecten** ..... 63
- **Afwijkende** vergunningsaanvragen ..... 64
- Mogelijkheid tot **wijziging van de aanvraag waarvan de procedure loopt** (indiening van gewijzigde plannen) ..... 65
- **Aflevering of weigering** van de vergunning ..... 65
- Wat kan men doen als de vergunning **niet binnen de termijn** wordt afgeleverd? .... 66

**D**it hoofdstuk overloopt de verschillende fases in de procedure van een vergunningsaanvraag.

**Wie levert de vergunning af? Waar dient men de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning in te dienen?**

**Welke etappes zal het dossier doorlopen?**

**Welke documenten dienen te worden ingediend?**

**Verschillende schema's verduidelijken de termijnen, die afhangen van de kenmerken van het dossier.**

## Wie levert de vergunning af?

Volgens de algemene regel is de aflevering van stedenbouwkundige vergunningen een bevoegdheid van de **gemeenten (college van burgemeester en schepenen)**.

In bepaalde specifieke gevallen is het de **gemachtigde ambtenaar (gewestelijk overheid)** die de vergunning aflevert:

- als ze wordt aangevraagd door een publiekrechtelijke rechtspersoon die voorkomt op een bij regeringsbesluit bepaalde lijst;
- als ze een ontwerp van gewestelijk belang betreft, dat voorkomt op een bij regeringsbesluit bepaalde lijst en gelegen is in een door de regering vastgelegde perimeter;

- als ze handelingen en werken van openbaar nut betreft die voorkomen op een bij regeringsbesluit bepaalde lijst;
- als ze een goed betreft dat deel uitmaakt van het beschermd erfgoed (unieke vergunning);
- als ze een site betreft die werd ingeschreven op de inventaris van de niet-uitgebaseerde bedrijfsruimten;
- als ze een ontwerp betreft dat zich over meerdere gemeenten uitstrekt, als het voorkomt in een bijzondere perimeter die door de regering werd bepaald.

In het geval van een administratief beroep worden de vergunningen door de **Brusselse regering** afgeleverd.

## Waar en hoe een vergunningsaanvraag indienen?

**1. Als de aanvraag wordt onderzocht door de gemeente**, wordt het aanvraagdossier:

- ofwel rechtstreeks op het gemeentehuis afgegeven (dienst Stedenbouw) en krijgt men meteen een attest van afgifte;
- ofwel aangetekend verstuurd naar het college van burgemeester en schepenen van de gemeente waar het goed is gelegen.

Bij de indiening van het aanvraagdossier bij de gemeente moeten dossierkosten worden betaald.

**2. Als de vergunning onder de gemachtigde ambtenaar ressorteert**, wordt het dossier:

- hetzij ter attentie van de gemach-

tigde ambtenaar op zijn bestuur ingediend, waarbij onmiddellijk een attest wordt afgegeven;

- hetzij bij een ter post aangetekend schrijven verstuurd naar de gemachtigde ambtenaar.

### OPMERKING

**Als het goed is gelegen op het grondgebied van twee of meerdere gemeenten, wordt de vergunningsaanvraag bij elk van die gemeenten ingediend, tenzij als het ontwerp in een perimeter gelegen is die door de regering werd bepaald: de aanvraag wordt dan ingediend bij de gemachtigde ambtenaar.**

## Inhoud van het dossier van de vergunningsaanvraag

De samenstelling van het dossier voor de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning varieert naargelang van de aard van de beoogde werken (constructie van een gebouw, vellen van een boom,...).

De samenstelling van de dossiers is vastgelegd in het regeringsbesluit van 17 januari 2002. U kunt dit besluit raadplegen op de gewestelijke site van Stedenbouw: [www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be). Bovendien zullen de medewerkers van de dienst Stedenbouw de aanvrager meedelen hoeveel exemplaren van de verschillende documenten het dossier moet bevatten.

Hieronder volgen de voornaamste documenten die behoorlijk ingevuld, gedateerd en ondertekend in het dossier moeten zitten voor de bouw van een woning.

- De wettelijke formulieren:
  - het formulier van de vergunningsaanvraag;
  - het NIS-formulier (statistieken); Deze formulieren worden u op verzoek door de gemeente bezorgd;
- de documenten met betrekking tot de eigendomsakte:
  - hetzij een eigendomsattest, afgeleverd door de ontvanger van de registratie;

- hetzij een notarieel attest indien het goed in de voorbije drie maanden werd gekocht;
- het gelijkvormigheidsattest, met de afgestempelde plannen, afgeleverd door de Dienst voor Brandweer en Dringende Medische Hulp (DBDMH) indien de werken daar niet van vrijgesteld zijn (1);
- de documenten die het project beschrijven, waaronder:
  - een liggingsplan en inplantingsplan dat het project situeert in zijn omgeving (zone van 50 m rond het perceel);
  - de plannen, doorsneden, gevelaanzichten, eventuele bouwdetails op een schaal van 2 cm per meter. Op deze plannen worden de verschillende vertrekken van het bouwwerk aangegeven, met hun bestemming, hun afmetingen en de gebruikte materialen;
  - indien het gaat om een renovatie of verbouwing, moet de verandering worden aangegeven ten opzichte van de bestaande toestand;
  - foto's van het goed en zijn omgeving;
  - een synthesedocument op A3-formaat dat een goed algemeen beeld geeft van het project.

(1) De handelingen en werken vrijgesteld van het gelijkvormigheidsattest van de DBDMH zijn vastgelegd in het regeringsbesluit van 10 juni 2004 en kunnen worden geraadpleegd op [www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be).

## Hoe verloopt de procedure voor het onderzoek van de aanvraag?

De procedure kan worden onderverdeeld in 2 fasen.

### 1e FASE: CONTROLE VAN DE VOLLEDIGHEID VAN HET DOSSIER

De vergunningverlenende overheid gaat na of het ingediende dossier compleet is. Als het dossier compleet is, stuurt de gemeente de aanvrager het ontvangstbewijs van het dossier. Als het dossier niet volledig is, stuurt zij de aanvrager een lijst van de ontbrekende documenten. Alle verzoeken gebeuren aangetekend. De overheid beschikt over 30 dagen vanaf de indiening van het dossier om deze documenten te versturen.

Na 30 dagen wordt het dossier geacht volledig te zijn en begint de wettelijke beslissingstermijn te lopen.

### 2e FASE: ONDERZOEK VAN DE AANVRAAG

De tweede fase is het eigenlijke onderzoek van het dossier.

De termijnen voor de betekening van de eindbeslissing variëren in functie van het specifieke karakter van elk dossier.

De termijnen kunnen worden verlengd als bepaalde instanties moeten worden geraadpleegd of als een effectenrapport of -studie vereist is.



## Behandelingstermijnen van de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning

De termijnen voor de behandeling van de dossiers zijn vastgelegd door het BWRO. Die termijnen worden gerekend in kalenderdagen. Ze beginnen te lopen de dag na de ontvangst van de akte (tenzij het BWRO nadrukkelijk een andere startdatum voorziet). De vervaldag wordt in de termijn meegeteld; als dit echter een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag is, wordt de vervaldag verplaatst naar de eerstvolgende werkdag.



### a) De gemeentelijke vergunningen

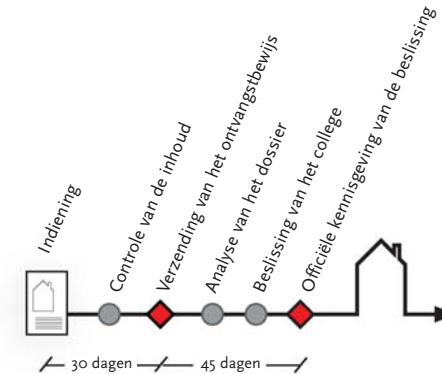
Als de vergunningsaanvraag onder de gemeenten ressorteert ('privé'dossiers, uitgezonderd de aanvragen met betrekking tot beschermd goed), zijn dit de 4 meest voorkomende gevallen:

- de aanvraag wordt enkel onderzocht door de gemeente;
- de aanvraag wordt onderzocht door de gemeente en onderworpen aan de speciale regelen van openbaarmaking;
- de aanvraag wordt onderzocht door de gemeente, met eensluitend advies van de gemachtigde ambtenaar;
- de aanvraag wordt onderzocht door de gemeente, met eensluitend advies van de gemachtigde ambtenaar, en wordt onderworpen aan de speciale regelen van openbaarmaking.

De termijnen kunnen variëren van 45 tot 120 dagen, naargelang van de regels waaraan de vergunningsaanvraag wordt onderworpen.

### TERMIJN VAN 45 DAGEN

Geen advies van de gemachtigde ambtenaar en geen speciale regelen van openbaarmaking



#### Voor welke aanvragen geldt deze termijn?

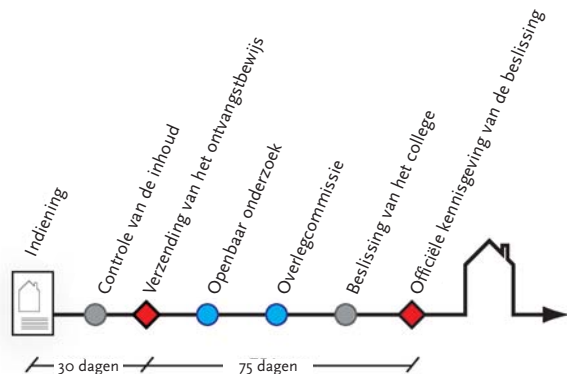
- de aanvragen met betrekking tot een goed dat valt onder een BBP of een verkavelingsvergunning, op voorwaarde dat het project er niet van afwijkt, niet afwijkt van een stedenbouwkundige verordening, en dat geen enkele regelgeving speciale regelen van openbaarmaking oplegt;
- de aanvragen met betrekking tot handelingen en werken 'vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar' (*regeringsbesluit van 13 november 2008*).

#### Voorbeelden:

- bouw van een woning op een grond die valt onder een BBP, die de voorschriften van dat plan respecteert en niet afwijkt van een stedenbouwkundige verordening;
- vellen van bomen;
- uitvoering van inrichtingswerken binnenshuis die niet vrijgesteld zijn van een vergunning.

## TERMIJN VAN 75 DAGEN

Geen advies van de gemachtigde ambtenaar,  
wél speciale regelen van openbaarmaking



### Voor welke aanvragen geldt deze termijn?

Het gaat om aanvragen met betrekking tot:

- een goed dat valt onder een BBP of een verkavelingsvergunning, op voorwaarde dat het project er niet van afwijkt, en ook niet afwijkt van een stedenbouwkundige verordening;
- handelingen en werken 'vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar' (*regeringsbesluit van 13 november 2008*) en waarvoor de speciale regelen van openbaarmaking vereist zijn.

### Voorbeelden:

- inrichting van delen van een gebouw dat gelegen is in de perimeteer van een BBP waarvoor dat plan de speciale regelen van openbaarmaking vereist ('de inrichting van alle platte daken is toegestaan mits speciale regelen van openbaarmaking').



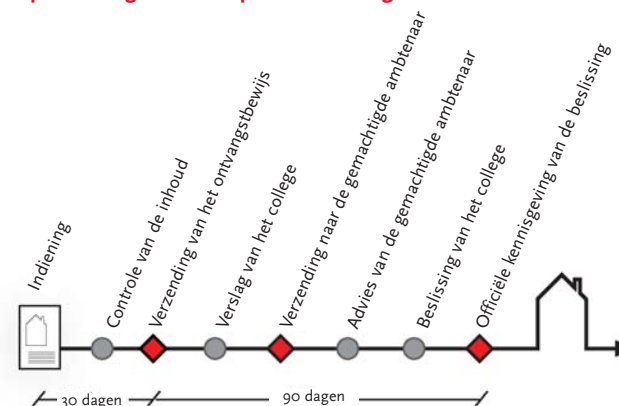
### OPMERKING

Als de speciale regelen van openbaarmaking deels vallen tijdens de schoolvakanties, worden de termijnen verlengd met:

- 10 dagen als het gaat om de Paas- of Kerstvakantie;
- 45 dagen als het gaat om de zomervakantie.

## TERMIJN VAN 90 DAGEN

Advies van gemachtigde ambtenaar,  
geen speciale regelen van openbaarmaking



### Voor welke aanvragen geldt deze termijn?

Het gaat om aanvragen:

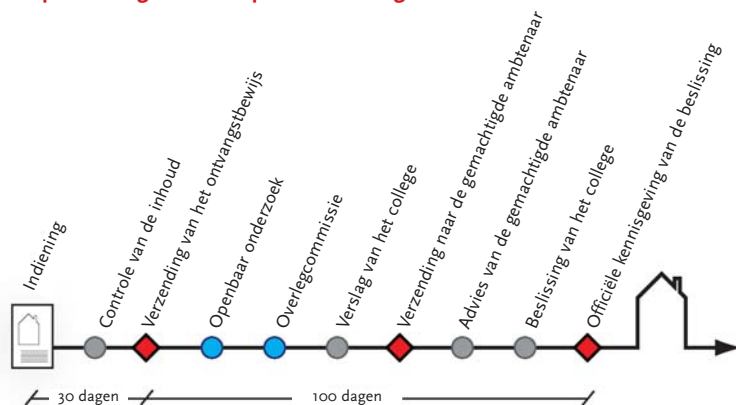
- met betrekking tot een goed dat niet valt onder een BBP of een verkavelingsvergunning, als de werken niet zijn vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar;
- die een afwijking inhouden van een stedenbouwkundige verordening, maar geen afwijking qua volume, inplanting of vormgeving van de bouwwerken.

### Voorbeelden:

- bouw van een bijgebouw van 300 m<sup>2</sup>, overeenkomstig het GBP en de stedenbouwkundige verordeningen, niet gelegen binnen de grenzen van een BBP of een verkavelingsvergunning;
- wijziging van een woning, niet gelegen binnen de grenzen van een BBP of verkavelingsvergunning, overeenkomstig het GBP en de GSV, behalve wanneer het gaat om, bijvoorbeeld, de minimumoppervlaktencriteria van de woonvertrekken of de verlichtingsnormen voorzien in Titel II van de GSV.

## TERMIJN VAN 120 DAGEN

### Advies van de gemachtigde ambtenaar en speciale regelen van openbaarmaking



### Voor welke aanvragen geldt deze termijn?

Het gaat om de aanvragen:

- met betrekking tot een goed dat niet valt onder een BBP of een verkavelingsvergunning, voor werken die niet vrijgesteld zijn van het advies van de gemachtigde ambtenaar en waarvoor een verordening de speciale regelen van openbaarmaking oplegt.

### Voorbeelden:

- bouw van een handelszaak van meer dan 150 m<sup>2</sup> in een woongebied en buiten de linten voor handelskernen van het GBP;
- verbouwing van een opslagplaats tot woningen met inrichting van een niet-overdekte parking op het binnenterrein van een huizenblok, buiten een BBP.

## b) De gewestelijke vergunningen

Als de vergunningsaanvraag onder de gemachtigde ambtenaar ressorteert ('openbare' dossier + unieke vergunningen), kan de vergunningsaanvraag verschillende procedures volgen, afhankelijk van het type werken dat wordt gepland.

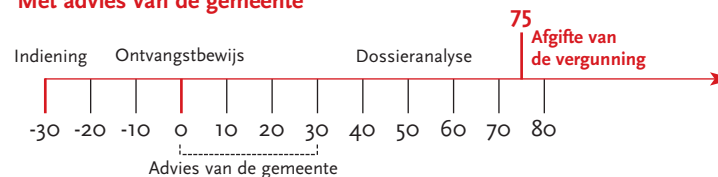
De kenmerken van elk dossier hebben een invloed op de behandelingstermijn.

Hierna volgen enkele vaak voorkomende voorbeelden:

### > 'OPENBARE' VERGUNNINGEN:

#### TERMIJN VAN 75 DAGEN

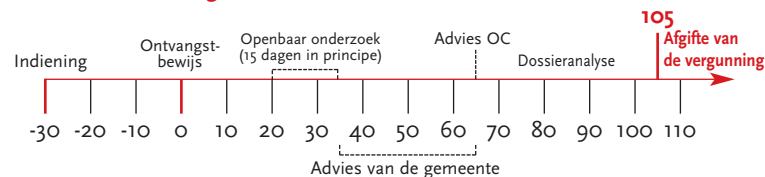
##### Geen speciale regelen van openbaarmaking Met advies van de gemeente



*NB: in geval van vrijstelling van gemeentelijk advies (dossier 'van geringe omvang') bedraagt de globale termijn eveneens 75 dagen.*

#### TERMIJN VAN 105 DAGEN

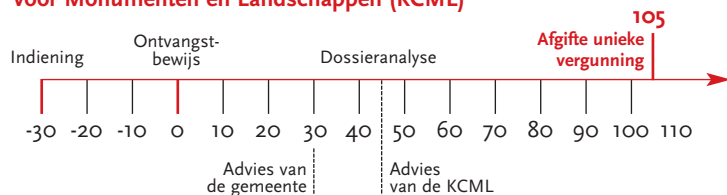
##### Speciale regelen van openbaarmaking Met advies van de gemeente



## > 'UNIEKE' VERGUNNINGEN:

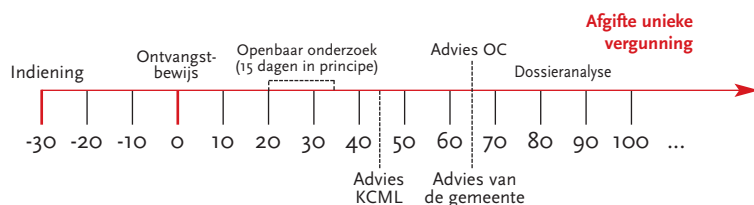
### TERMIJN VAN 105 DAGEN

Geen speciale regelen van openbaarmaking  
Met advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML)



### TERMIJN VAN 135 DAGEN

Speciale regelen van openbaarmaking  
Met advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML)



### OPMERKING

Zowel bij de gemeentelijke als bij de gewestelijke vergunningen kunnen al deze termijnen worden verlengd als de aanvraag wordt onderworpen aan bepaalde handelingen van rechtspleging.

Bijvoorbeeld: het advies van een instantie, een effectenstudie of -verslag.

Dit geldt ook als de KCML beslist tot bijkomend onderzoek (+ 60 dagen) voor de unieke vergunningen.

Net als bij de gemeentelijke vergunningen hebben (1) het verloop van de speciale regelen van openbaarmaking tijdens de schoolvakantie of (2) de indiening van wijzigingsplannen tijdens de procedure ook een impact op de afgiftetermijnen van de vergunningen.

## Speciale regelen van openbaarmaking

De speciale regelen van openbaarmaking omvatten een openbaar onderzoek en een vergadering van de overlegcommissie.

### HET OPENBAAR ONDERZOEK

Het openbaar onderzoek, dat wordt georganiseerd door de gemeenten, dient om de buurtbewoners te informeren over de geplande werken. Het onderzoek wordt bekendgemaakt aan de hand van rode affiches, aangeplakt in de buurt van het goed waarop de aanvraag betrekking heeft.

Een openbaar onderzoek duurt in principe 15 dagen. Tijdens die periode kan men het dossier inzien bij het gemeentebestuur. Het dossier kan minstens één dag per week 's avonds worden ingezien.

De eventuele opmerkingen aangaande het project kunnen geformuleerd worden op verschillende manieren:

- mondeling aan het personeel van de gemeente belast met het onderzoek;
- schriftelijk bij de raadpleging van het dossier;
- schriftelijk per post ter attentie van het college van burgemeester en schepenen van de gemeente waar het project gelegen is.

### OPMERKING

Sedert 1 januari 2010 dient bij de rode affiche voor sommige ontwerpen een axonometrie te worden gevoegd, opdat iedereen de integratie van het ontwerp in zijn omgeving beter kan visualiseren.

Meer over dit begrip bij de sleutelwoorden, blz. 23.

### DE VERGADERING VAN DE OVERLEGCOMMISSIE

Na het openbaar onderzoek wordt het project onderworpen aan het advies van de overlegcommissie tijdens een openbare zitting. De aanvrager stelt daar zijn project voor, en al wie daartoe een verzoek heeft ingediend tijdens het openbaar onderzoek, wordt er gehoord.

Elke opgeroepen persoon kan zich laten vergezellen door twee raadsheren.



Deze commissie bestaat in elke gemeente van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ze komt samen uiterlijk binnen de 30 dagen na de afsluiting van het openbaar onderzoek.

Ze bestaat uit vertegenwoordigers van de openbare instellingen die betrokken zijn bij de ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente:

- het gemeentebestuur, dat de presentatie van de projecten coördineert en het secretariaat van de OC voorzigt;
- de directie Stedenbouw van het Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting;
- de directie Monumenten en Landschappen van het Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, die meer in het bijzonder de aspecten van het onroerend erfgoed analyseert;
- het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM), vandaag 'Leefmilieu Brussel' genoemd, dat voornamelijk de milieuaspecten van het project bestudeert;
- de Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (GOMB), die meer bepaald de economische aspecten van het project onderzoekt.

Na de openbare zitting beraadslaagt de commissie met gesloten deuren en brengt ze een **met redenen omkleed advies** uit over het project dat het voorwerp van de aanvraag uitmaakt.

Dat advies is raadgevend voor de gemeente en de gemachtigde ambtenaar.

### **WELKE AANVRAAG IS ONDERWORPEN AAN DE SPECIALE REGELEN VAN OPENBAARMAKING?**

Er zijn heel wat uiteenlopende redenen waarvoor de speciale regelen van openbaarmaking kunnen worden opgelegd. De voornaamste zijn:

- werken waarvoor het GBP, een BBP of een verkavelingsvergunning deze regelen voorziet (bv. overschrijden van bepaalde dremelwaarde van de oppervlakte);
- werken waarvoor een stedenbouwkundige verordening deze regelen voorziet;
- redenen voorzien door het BWRO zelf (bv. in geval van effectenrapport of -studie);
- afwijking van de voorschriften van een BBP of van een verkavelingsvergunning;
- afwijking van een aantal bepalingen van een stedenbouwkundige verordening (volume, inplanting, vormgeving van de bouwwerken of afmetingen van de percelen).

## **Evaluatie van de milieueffecten**

Sommige aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning worden aan een effectenstudie of een effectenrapport onderworpen. De bijlagen A (effectenstudies) en B (effectenrapporten) van het BWRO bepalen in welke gevallen deze effectenevaluaties 'om stedenbouwkundige redenen' vereist zijn.

Andere ontwerpen of installaties die vanuit milieustandpunt 'geklasseerd' zijn, worden eveneens aan een milieueffectenevaluatie onderworpen, op basis van de ordonnantie betreffende de milieuvergunning (OMV).

Het doel van deze analyse is informatie te verschaffen aan de burger en aan de overheid die zich in verband met de vergunningsaanvraag moet uitspreken over de positieve en de negatieve effecten van het ontwerp op het milieu, en oplossingen voor te stellen om de eventuele overlast te beperken.

### **MILIEUEFFECTENSTUDIES (MES)**

De effectenstudies gaan over ontwerpen die een aanzienlijke impact kunnen hebben op het milieu. Zij worden daarom zeer grondig uitgevoerd door gespecialiseerde studiebureaus. Zij worden verantwoord door het stedenbouwkundige criterium van de overschrijding van de grens van 20 000 m<sup>2</sup> kantooroppervlakte, door het

criterium van de realisatie van meer dan 200 parkingplaatsen en door infrastructuurontwerpen.

Sinds de invoering van de milieueffectenbeoordeling in 1993, werden ongeveer 300 effectenstudies uitgevoerd. Hun aantal neemt gestaag toe (met zowat 30 per jaar).

### **MILIEUEFFECTENRAPPORTEN (MER)**

De effectenrapporten hebben betrekking op de projecten die een kleinere milieu-impact hebben dan die welke een effectenstudie vereisen. Hun uitvoering is dus eenvoudiger.

De aanvrager van de vergunning zorgt voor het MER en voegt het bij zijn aanvraagdossier.

Het realisatiecriterium van ondergrondse parkings vormt het hoofdmotief van de effectenrapporten. Het wordt vaak met andere motieven gecombineerd (plaatsing van voorzieningen, bouw van kantoren, inrichting in een beplante eigendom,...).

Sinds 2005 blijft het aantal effectenrapporten gelijk (ongeveer 175 MER-analyses per jaar).



## MILIEUEFFECTENVERSLAGEN (MEV)

Elk ontwerp van bijzonder bestemmingsplan (BBP) wordt automatisch onderworpen aan een MEV, tenzij het BROH en Leefmilieu Brussel het advies van de gemeenteraad aanvaarden, dat stelt dat het BBP-ontwerp geen aanzienlijke effecten heeft op de omgeving.



### TIP

Het BROH heeft een vademecum voor de opstelling van een effectenrapport opgesteld dat de auteur van een MER helpt om zich de pertinente vragen te stellen over het ontwerp dat hij indient. Het kan worden geraadpleegd op de gewestelijke site [www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be).

## Afwijkende vergunningsaanvragen

In sommige gevallen wijken projecten af:

- van de voorschriften van een BBP of van een verkavelingsvergunning;
- van de voorschriften van een stedenbouwkundige verordening.

De vergunningsaanvraag moet in dat geval uitvoerig stipuleren van welke voorschriften het project afwijkt. Afwijkingen worden niet verondersteld.

Vergunningsaanvragen met afwijkingen worden dus altijd voorgelegd aan de gemachtigde ambtenaar. Hij is het die de beslissingen neemt over de toekenning of de weigering van de afwijkingen. In bepaalde gevallen kunnen deze aanvragen tot afwijkende vergunning ook onderworpen worden aan de speciale regelen van openbaarmaking.



### OPMERKING

Er kan nooit worden afgeweken van het GBP, evenmin van de bestemmingsbepalingen van een BBP of een verkavelingsvergunning (handelszaak, woning, kantoor,...). Dat zijn immers wezenlijke gegevens!



## Mogelijkheid tot wijziging van de aanvraag waarvan de procedure loopt (indiening van gewijzigde plannen)

Het is mogelijk om in de loop van het onderzoek de aanvraag te wijzigen door de indiening van gewijzigde plannen.

De wijziging van de plannen gebeurt:

- op vraag van de vergunningverlenende overheid;
- op initiatief van de aanvrager.

De modaliteiten en termijnen die in elk van deze gevallen gelden, liggen vast in het BWRO. Ook de procedure varieert in functie van de aard en de omvang van de wijzigingen aan de



### OPMERKING

Als de vergunningverlenende overheid minder belangrijke wijzigingen oplegt die aan bepaalde voorwaarden voldoen, wordt de afgiftetermijn van de vergunning opgeschort tot de aanvrager de vereiste gewijzigde plannen indient.

## Aflevering of weigering van de vergunning

De vergunningverlenende overheid kan de vergunningen zonder meer afgeven, ze aan voorwaarden koppelen of ze weigeren.

De beslissing wordt aan de aanvrager betekend via een aangetekend schrijven.

De beslissingen zijn gebaseerd op de stedenbouwkundige regelgeving die van kracht is, en op de goede plaatselijke aanleg. Het kan immers zijn dat een project wel beantwoordt aan de regelgeving, maar niet strookt met de opvatting van de overheid inzake een goede plaatselijke aanleg. In elk geval moet de beslissing met redenen omkleed zijn.

De afgifte van de vergunning kan worden gekoppeld aan voorwaarden.

In bepaalde gevallen wordt de vergunning afgegeven mits betaling van stedenbouwkundige lasten (blz. 24).

## Wat kan men doen als de vergunning niet binnen de termijn wordt afgeleverd?

### Voor de gemeentelijke vergunningen

Als het college van burgemeester en schepenen zich niet binnen de termijn, die in het BWRO wordt bepaald, uitspreekt over een vergunningsaanvraag, kan de aanvrager de gemachtigde ambtenaar vragen om over zijn aanvraag te beslissen in de plaats van het college. Dat noemt men de **aanhangigmaking bij de gemachtigde ambtenaar**.

De gemachtigde ambtenaar dient in dat geval zijn beslissing binnen de 45 dagen na het aangetekende verzoek tot aanhangigmaking bekend te maken. Deze termijn kan worden verlengd in functie van de specifieke kenmerken van het dossier (als speciale regelen van openbaarmaking moeten worden georganiseerd, als gewijzigde plannen worden ingediend, bij raadpleging van instanties,...).

Bij het ontbreken van bekendmaking binnen de termijn, wordt de vergunning geacht te zijn geweigerd.



#### TIP

**Om te voorkomen dat uw aanhangigmaking niet-ontvankelijk wordt verklaard, maakt u de exacte berekening van de termijn voor de indiening bij de gemachtigde ambtenaar, en stuurt u tegelijk een afschrift van uw brief met het verzoek tot aanhangigmaking naar het college van burgemeester en schepenen.**



#### OPMERKING

**De aanhangigmaking bij de gemachtigde ambtenaar is geen beroep! Het is een mechanisme dat eventueel een oplossing kan bieden als de gemeente niet in actie komt.**

Een **beroep bij de regering** kan worden ingediend tegen de beslissing van de gemeente als geen enkele aanhangigmaking gebeurde, of bij het ontbreken van een beslissing van de gemachtigde ambtenaar na aanhangigmaking binnen de termijn.

### Voor de gewestelijke vergunningen

Geen enkele aanhangigmaking is mogelijk. Als de gemachtigde ambtenaar binnen de wettelijke termijn geen uitspraak heeft gedaan, kan **bij de regering** een **beroep** worden ingediend.

Voor meer info over de beroepen, zie blz. 78.





## Na de vergunning

- Kan men de handelingen en werken **onmiddellijk aanvangen**? ..... 71
- Kunnen afgegeven vergunningen worden gewijzigd? De wijzigende stedenbouwkundige vergunning ..... 72
- Welke is de **geldigheidsduur** van de afgegeven vergunning? ..... 73
- **Bekendmaking** van de vergunning en aankondiging van de start van de werken .... 76
- Beschikbaarheid van de **plannen van de vergunning** op de bouwplaats ..... 76
- **Controle** van de regelmatigheid van de werken ..... 77

**K**an de aanvrager de werken onmiddellijk starten zodra hij zijn stedenbouwkundige vergunning ontvangt?

Kan hij bepaalde wijzigingen aanbrengen aan de afgegeven vergunning?

Welke is de geldigheidsduur van een vergunning?

Kan de geldigheidsduur worden verlengd?

Kan een vergunning vervallen?

Voor bepaalde handelingen en werken is enkel een stedenbouwkundige vergunning van beperkte duur mogelijk. Een tabel verschaft meer uitleg.

De aanvrager dient nog enkele verplichtingen na te komen, zoals het aanplakken van de vergunning op de werf.

Na de werf gaat het bestuur na of de werken conform de afgeleverde vergunning werden uitgevoerd.

## Kan men de handelingen en werken onmiddellijk aanvangen?

We moeten een onderscheid maken tussen:

**1/ De gewestelijke vergunningen:** JA, de werken mogen onmiddellijk na de afgifte van de vergunning van start gaan.

**2/ De gemeentelijke vergunningen:** NEEN, de werken mogen niet meteen na de afgifte van de vergunning worden uitgevoerd.

Immers, nadat de vergunning door de gemeente afgegeven is, beschikt de gemachtigde ambtenaar over een termijn van 20 dagen om na te gaan of de vergunning in overeenstemming is met de van kracht zijnde wetten en verordeningen. De werken mogen niet worden gestart vóór het verstrijken van die termijn. De termijn wordt verlengd tot 30 dagen indien het goed waarop de aanvraag betrekking heeft, onder een BBP of een verkavelingsvergunning valt of als de aanvraag werd vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar.

Als de door de gemeente afgegeven vergunning niet conform de geldende regelgeving is, schorst de gemachtigde ambtenaar de vergunning.

Desgevallend volgt na deze schorsing een schorsingsbesluit door de regering. Het gewest heeft immers **voogdijbevoegdheid** over de gemeenten.



### OPMERKING

In bepaalde gevallen is het raadzaam om de werken niet te starten vóór het einde van de termijnen die voorzien zijn voor een eventueel beroep bij de Raad van State, zijnde 60 dagen na de bekendmaking van de vergunning aan derden.

Men kan best de stedenbouwkundige vergunning onmiddellijk op de bouwplaats aanplakken zodra men ze bekomen heeft.



## Kunnen afgegeven vergunningen worden gewijzigd? De wijzigende stedenbouwkundige vergunning

Na de afgifte van de vergunning kan de vergunninghouder om een of andere reden zijn stedenbouwkundige vergunning willen wijzigen. Hij kan een aanvraag tot wijzigende vergunning indienen. Het betreft een tweede vergunning die aan de oorspronkelijke vergunning wordt toegevoegd. Deze nieuwe vergunning komt in de plaats van de passages die zij wijzigt in de oorspronkelijke vergunning.

Het BWRO bepaalt een reeks voorwaarden voor een wijzigende vergunning. **Essentiële voorwaarden:** de vergunning mag niet volledig uitgevoerd zijn en de wijzigingen mogen slechts betrekking hebben op de delen van de werken die nog niet werden uitgevoerd.

In principe volgt de aanvraag tot wijzigende vergunning een kortere procedure (bv. als het voorwerp beperkt is, zullen speciale regelen van openbaarmaking vermoedelijk niet nodig zijn) en ook het in te dienen dossier zal beknopt zijn.



### OPMERKING

**Zodra de wijzigende vergunning wordt toegekend, wordt zij in de oorspronkelijke vergunning opgenomen. De geldigheidsstermijn van de wijzigende vergunning is dezelfde als die van de oorspronkelijke vergunning.**



### TIP

**Om verwarring te voorkomen dient bij de indiening van een aanvraag duidelijk te worden vermeld dat het de aanvraag van een wijzigende vergunning betreft.**

**Voor meer info over de wijzigende vergunning kunt u terecht bij de dienst Stedenbouw van uw gemeente.**



## Welke is de geldigheidsduur van de afgegeven vergunning?

De stedenbouwkundige vergunning is twee jaar geldig.

### ■ Verval van de vergunning

De vergunning is vervallen als de begunstigde binnen de twee jaar na afgifte de uitvoering niet duidelijk is gestart of als hij de ruwbouwwerken niet heeft aangevat of nog als hij eventueel niet is overgegaan tot de tenuitvoerlegging van de stedenbouwkundige lasten. Ook de onderbreking van de werken gedurende meer dan een jaar leidt tot de vervalverklaring van de vergunning.

### ■ Schorsing van de vervaltermijn

De vervaltermijn van de vergunning wordt van rechtswege opgeschort gedurende de hele periode van de procedure, van de indiening van het verzoek tot de kennisgeving van de uiteindelijke beslissing, wanneer bij de Raad van State een beroep tot nietigverklaring van de vergunning wordt ingediend.

### ■ Verlenging en voortzetting van de vergunning

De termijn van twee jaar kan op vraag van de vergunninghouder met een jaar verlengd worden. De verlenging kan eveneens jaarlijks hernieuwd worden, telkens als de aanvrager aantoonbaar dat hij zijn vergunning door overmacht niet heeft kunnen aanwenden. De aanvraag om verlenging of vernieuwing moet minstens twee maanden voor

het verstrijken van de oorspronkelijke of verlengde termijn gebeuren.

De aanvraag dient via aangetekend schrijven naar de vergunningverlenende overheid te worden gestuurd. Als de vergunning door de regering in beroep werd afgegeven, wordt de aanvraag aan de gemachtigde ambtenaar gericht.

### ■ Vergunning van beperkte duur

Bepaalde stedenbouwkundige vergunningen worden voor een beperkte duur afgegeven (voorbeelden: reclame en uithangborden, werfinstallaties, antennes). Na het verstrijken van de termijn is de vergunninghouder verplicht om de plaats te herstellen in de staat waarin deze zich voor de uitvoering van de vergunning bevond. Een nieuwe vergunningsaanvraag mag worden ingediend. Voor de vergunningen van beperkte duur leidt een onderbreking gedurende meer dan een jaar niet tot het verval van de vergunningen en deze kunnen niet worden verlengd. De regering heeft een lijst opgemaakt van de handelingen en werken waarvoor de duur van de vergunning beperkt is, bij besluit van 29 januari 2004 betreffende de stedenbouwkundige vergunningen van beperkte duur. U vindt een overzicht hiervan in de tabel op volgende bladzijden.

HANDELINGEN EN WERKEN ONDERWORPEN AAN EEN VERGUNNING VAN BEPERKTE DUUR	MAXIMUMDUUR VAN DE VERGUNNING
<b>1. RECLAME EN UITHANGBORDEN</b> Plaatsen van reclame en uithangborden: a) uithangborden, reclame verwijzend naar het uitgangbord evenals niet-lichtgevende uithangborden waarvan de boodschap permanent is tijdens de ganse duur van de vergunning; b) de andere, niet sub a) bedoelde uithangborden.	  9 jaar 6 jaar
<b>2. OPSLAG EN PARKEREN VAN VOERTUIGEN</b> Geregeld gebruik van een niet-bebouwd terrein voor: a) het opslaan van een of meer gebruikte voertuigen, van schroot, van materialen of afval; b) het parkeren van voertuigen, uitgezonderd de in het gewestelijk bestemmingsplan gedefinieerde overstaparkings, de bij een gebouw bijhorende parkings of de parkings langs de weg; c) het plaatsen van een of meer verplaatsbare inrichtingen die voor bewoning kunnen worden gebruikt, zoals woonwagens, kampeerwagens, afgedankte voertuigen, tenten, uitgezonderd de in punt 7 bedoelde installaties; d) het parkeren van voertuigen voor reclamedoeleinden.	  9 jaar 9 jaar 1 jaar 1 jaar
<b>3. BOUWWERKEN DIE AAN DE DEFINITIEVE BESTEMMING VOORAFGAAN</b> Bouwwerken optrekken of handelingen en werken uitvoeren die aan een vergunning onderworpen zijn, tijdens de periode die voorafgaat aan de realisatie van de in een wettelijke of verordenende bepaling voorziene definitieve bestemming	  6 jaar
<b>4. INSTALLATIES MET EEN SOCIAAL, CULTUREEL, RECREATIEF OF EVENEMENTEEL KARAKTER</b> Het tijdelijk plaatsen van installaties met een sociaal, cultureel, recreatief of evenementeel karakter, uitgezonderd reclame- en uithangborden	  1 jaar

HANDELINGEN EN WERKEN ONDERWORPEN AAN EEN VERGUNNING VAN BEPERKTE DUUR	MAXIMUMDUUR VAN DE VERGUNNING
<b>5. TIJDELIJKE VERSIERINGEN</b> Het tijdelijk aanbrengen van versieringen voor evenementen, manifestaties of festiviteiten, uitgezonderd reclame en uithangborden	 1 jaar
<b>6. TIJDELIJKE HANDELINGEN EN WERKEN DIE NOODZAKELIJK ZIJN VOOR DE UITVOERING VAN WERKEN</b> De werken, handelingen en tijdelijke wijzigingen die nodig zijn voor de uitvoering van de bouwplaats gedurende de tijd die nodig is voor de uitvoering van de werken	 6 jaar
<b>7. TIJDELIJKE INSTALLATIES MET EEN CYCLISCH OF SEIZOENSgebonden KARAKTER</b> Het plaatsen van tijdelijke installaties die een cyclisch of seizoensgebonden karakter vertonen (bv. foorinstallaties, verzamelplaatsen voor nomaden en opblaasbare tennisinstallaties of caféterrassen langs de weg)	 6 jaar
<b>8. ANTENNES</b> Het plaatsen van parabolantennes voor privégebruik, voor de ontvangst van televisie-uitzendingen	 9 jaar
<b>9. TIJDELIJKE 'MODULAIRE' CONSTRUCTIES</b>	15 à 20 jaar naargelang van de afschrijvingsduur
<b>10. PUBLICITEIT OP WERFDEKZEIL EN RECLAME OP VINYL OF AANVERWANTEN</b>	Duur van de werf met een maximumduur van een jaar
<b>11. INSTALLATIES VOOR SANITAIR EN OPENBARE NETHEID</b>	15 jaar
<b>12. TIJDELIJKE INSTALLATIE (OF HANDELINGEN EN WERKEN) die noodzakelijk is voor het voortzetten van de activiteiten die ingevolge een bestaande werf niet meer op een site uitgeoefend kunnen worden</b>	Duur van de werf met een maximumduur van 6 jaar

## Bekendmaking van de vergunning en aankondiging van de start van de werken

De afgeleverde stedenbouwkundige vergunning moet aangeplakt worden vóór de aanvang van de werken en tijdens de hele duur ervan.

De houder van de vergunning moet het college van burgemeester en schepenen en de gemachtigde ambtenaar per aangetekend schrijven op de hoogte brengen van de datum van de werken en van de aanplakking, en dit minstens 8 dagen voor de aanvang ervan.



**TIP**

**Modellen van de 'mededeling van aanplakking' en van de 'bekendmaking van de start van de werken' kunt u downloaden van [www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be).**



**OPMERKING**

**De niet-naleving van deze twee verplichtingen vormt een stedenbouwkundige overtreding.**

## Beschikbaarheid van de plannen van de vergunning op de bouwplaats

Bij de aflevering van de vergunning wordt aan de aanvrager een exemplaar terugbezorgd van de plannen die het voorwerp uitmaken van de aanvraag. Die plannen zijn voorzien van een stempel die hun conformiteit met de vergunning bewijst. Ze moeten bewaard worden op de bouwplaats tijdens de volledige duur van de werken en voorgelegd worden

aan de ambtenaren die belast zijn met de controle van de werken, wanneer deze erom vragen.



**OPMERKING**

**Het ontbreken van de officiële plannen op de bouwplaats, of op zijn minst een eensluitend afschrift ervan, vormt een stedenbouwkundige overtreding.**

## Controle van de regelmatigheid van de werken

Gemeentelijke en gewestelijke ambtenaren hebben tot taak om te controleren of de aan de gang zijnde of uitgevoerde werken overeenstemmen met de afgeleverde vergunning. Zij kunnen al de inlichtingen in verband met deze controle opvragen en zij moeten toegang krijgen tot de bouwplaats als zij zich aandienen in het kader van hun opdracht.

De administratieve overheid kan de werken doen stopzetten, de bouwplaats verzegelen en een procesverbaal van overtreding opstellen als de werken niet stroken met de toegekende vergunning. Het bevel tot stopzetten van de werken dient door de burgemeester of de gemachtigde ambtenaar te worden bevestigd.



# De mogelijkheden tot **beroep**

## 7

- Administratief beroep **bij de regering**
  - a) door de aanvrager/houder  
van de vergunning ..... 81
  - b) door de gemeente ..... 82
- Beroep bij de **Raad van State** ..... 83



**U** betwist de beslissing over uw vergunningsaanvraag?  
U bent het niet eens met de vergunningsweigering of met de voorwaarden die aan uw vergunning gekoppeld worden?

U kunt een beroep instellen bij de Brusselse regering. Opdat uw beroep ontvankelijk is, gelden echter een aantal formaliteiten en termijnen.

U betwist de regeringsbeslissing in beroep?  
U betwist de vergunning die uw buur bekomen heeft en die u schade berokkent?

U kunt een beroep bij de Raad van State overwegen. Ook daarbij gelden vormregels.

## Administratief beroep bij de regering\*

### a) door de aanvrager/ houder van de vergunning

Bij onenigheid over de beslissing (of bij het ontbreken van beslissing) kan de aanvrager een administratief beroep instellen bij de regering. Dit dient te gebeuren bij aangetekend schrijven binnen de 30 dagen na de bekendmaking van de gemeentelijke beslissing in eerste aanleg of na de bekendmaking van de beslissing van de gemachtigde ambtenaar of, bij het ontbreken hiervan, binnen de 30 dagen na het verstrijken van de voorziene termijn. Het beroep bij de regering wordt aan het Stedenbouwkundig College gericht. Dit college van onafhankelijke experts brengt over het dossier advies uit binnen de 60 dagen na de verzending van het beroep. Deze termijn kan in het geval van speciale regelen van openbaarmaking en/of in het geval van adviezen van instanties worden verlengd (+ 30/60 dagen), vermeerderd met 15 dagen als de partijen worden gehoord.



#### TIP

Als verzoeker wil gehoord worden (hoorzitting), moet hij dat in zijn beroep vermelden. De regering deelt haar gemotiveerde beslissing mee aan de partijen binnen de 30 dagen na de verzending van het advies van het Stedenbouwkundig College (of, als er geen advies werd uitgebracht, binnen de 30 dagen na het verstrijken van de adviestermijn).

Het beroep bij de regering wordt ingediend bij het Stedenbouwkundig College: Stedenbouwkundig College, CCN, Vooruitgangstraat 80 bus 1, 1035 Brussel.

En als de regering haar beslissing niet binnen de termijn bekendmaakt? Dan kan haar een aanmaning worden gestuurd.

En als de regering niet antwoordt binnen de 30 dagen na deze aanmaning?

- Het advies van het Stedenbouwkundig College vervangt de beslissing
- of
- bij het ontbreken van dit advies wordt de beslissing die het voorwerp van het beroep uitmaakt, bevestigd
- of
- bij het ontbreken van deze beslissing wordt de vergunning geacht geweigerd te zijn.

De regering kent de gevraagde vergunning toe – al dan niet onder voorwaarden – of weigert ze, op basis van een volledig nieuw onderzoek van de aanvraag. Zij kan een eventuele afwijkingen toekennen van een BBP, een verkavelingsvergunning of een stedenbouwkundige verordening. Ook gewijzigde plannen kunnen bij de regering worden ingediend.

\* Art. 169 tot 174 en 180 tot 182 van het BWRO

## b/ door de gemeente

Als de gemachtigde ambtenaar de vergunning heeft afgegeven aan de aanvrager/houder van de vergunning, kan ook het college van burgemeester en schepenen, in naam van de gemeente, in bepaalde omstandigheden een beroep indienen bij de regering. Er moet rekening worden gehouden met het feit of de vergunning door de gemachtigde ambtenaar werd toegekend na rechtstreekse aanhangigmaking of in de andere gevallen die hier worden uiteengezet.

- Het geval van de rechtstreekse aanhangigmaking: Het college van burgemeester en schepenen kan slechts een beroep bij de regering indienen op voorwaarde dat de gemachtigde ambtenaar de vergunning heeft afgegeven en daarbij, zonder gemotiveerd voorstel van het college van burgemeester en schepenen, een afwijking heeft toegekend van de voorschriften van een bijzonder bestemmingsplan of van een verkavelingsvergunning.
- De andere gevallen: Het college van burgemeester en schepenen kan bij de regering een beroep indienen in elk geval waarin de gemachtigde ambtenaar de vergunning heeft afgegeven.



## Beroep bij de Raad van State

De Raad van State is het hoogste bestuurlijke rechtscollege van de staat. Een van zijn functies is de behandeling van beroepen tegen bestuurshandelingen. Hij is bevoegd voor de schorsing van de uitvoering en/of de vernietiging van onregelmatige bestuurshandelingen, d.w.z. die strijdig zijn met de rechtsregels. Het is niet zijn rol om na eventuele annulering een beslissing tot octrooi of tot vergunningsweigering te herzien.

### Wie kan bij de Raad van State een beroep instellen?

- Derden,
- De aanvragers/houders van de vergunning die al de administratieve middelen tot beroep hebben uitgeput.

### Termijn voor de indiening van een beroep?

- Voor de aanvrager van een certificaat of een vergunning dient het verzoek aan de Raad van State te worden gericht binnen de 60 dagen na de kennisgeving van de regeringsbeslissing. Bij het ontbreken van regeringsbeslissing dient het verzoek te worden ingediend binnen de 60 dagen na de termijn van 30 dagen na de aanmaning, en te worden gericht tegen:
  - Hetzij het advies van het Stedenbouwkundig College dat de beslissing vervangt,

- Hetzij, bij het ontbreken van advies:
  - (1) tegen de beslissing van de gemeente of tegen de beslissing van de gemachtigde ambtenaar
  - (2) of tegen de stilzwijgende weigering van de gemachtigde ambtenaar bij het ontbreken van diens beslissing naar aanleiding van de aanhangigmaking.
- Voor derden dient het verzoek bij de Raad van State binnen de 60 dagen na de kennisgeving van de beslissing tot toekenning of tot weigering van de vergunning te worden ingesteld.



### TIP

U vindt meer informatie op de site van de Raad van State, [www.raadvst-consetat.be](http://www.raadvst-consetat.be).

Precieze gegevens over de modaliteiten van het beroep vindt u in de artikelen 14, 14 bis en 17 tot 32 van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 12 januari 1973 en in het Reglement voor de procesvoering.

# Aanverwante **wetgeving**

## 8

■ <b>Milieurecht</b> .....	87
a) Milieuvergunning .....	87
b) Energieprestatie en Binnenklimaat (EPB) .....	88
■ <b>Burgerlijk Wetboek</b> .....	88
Erfdienstbaarheden van licht en zicht .....	88

**O**ok wetgeving die verwant is met stedenbouw, heeft een invloed op de bouwontwerpen.

Denken we onder meer aan de milieuwetgeving en aan het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot de erfdienstbaarheden van licht en uitzicht en tot de wachtmuren.



## Milieurecht

### MILIEUVERGUNNING



#### OPMERKING

Deze vergunning wordt geregeld bij de ordonnantie van 5 juni 1997 betreffende de milieuvergunningen, evenals door haar verschillende uitvoeringsbesluiten.

Bepaalde uitbatingen, die kunnen leiden tot gevaar, overlast, ongemak voor het milieu of voor de buurt, worden onderworpen aan een bijzondere administratieve toelating, de zogenaamde 'milieuvergunning'.

#### Activiteiten en voorzieningen onderworpen aan een milieuvergunning

Al de industriële activiteiten, de vele ambachtelijke activiteiten, maar ook bepaalde technische voorzieningen voor kantoor- en woongebouwen, zoals de verluchtungs- en luchtverversingsinstallaties, vallen onder de regelgeving voor milieuvergunningen.

Er zijn 192 types ingedeelde inrichtingen, verdeeld in 4 categorieën of 'klassen', afhankelijk van de aard en van het belang van de gevaren en van de overlast waartoe ze kunnen leiden. In dalende volgorde van mogelijke impact op het milieu zijn het de klassen 1A, 1B, 2 en 3.

De meest voorkomende inrichtingen die onderworpen zijn aan een milieuvergunning in Brussel, zijn: opslagplaatsen voor ontvlambare vloeistoffen, parkeerterreinen, verkoelingsinrichtingen, verfcabines, werkplaatsen voor het onderhoud van auto's, houtbewerking, het versnijden van vlees, drukkerijen, metaalbewerking.



#### OPMERKING

Gsm-antennes zijn onderworpen aan een milieuvergunning (klasse 2).

#### Inhoud van de aanvraag

De milieuvergunning is een document met technische voorschriften die de uitbater van ingedeelde inrichtingen moet naleven opdat zijn installaties geen hinder of gevaar vormen voor de mens of voor het milieu.

#### Waar moet de aanvraag worden ingediend?

De aanvraag tot milieuvergunning wordt gericht aan het college van burgemeester en schepenen van de gemeente waar de ingedeelde inrichting zich bevindt, of bij het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM), ook 'Leefmilieu Brussel' genoemd.



#### TIP

Bepaalde projecten vereisen zowel een milieuvergunning van klasse 1A of 1B als een stedenbouwkundige vergunning. Een aantal stappen in de behandelingsprocedure verlopen dan gelijktijdig (speciale regelen van openbaarmaking, effectenstudie,...) en de werken mogen pas worden uitgevoerd na afgifte van de twee vergunningen. (cf. 'Gemengd ontwerp', blz. 28)

### ENERGIEPRESTATIE EN BINNENKLIMAAT (EPB)

#### Welke regelgeving?

Sinds 2 juli 2008 is een milieu-reglementering van kracht die als doel heeft het energiegebruik van gebouwen te doen dalen en daarbij het binnenklimaat te verbeteren. Het betreft de ordonnantie van 7 juni 2007 houdende de energieprestatie en het binnenklimaat van gebouwen, evenals haar verschillende uitvoeringsbesluiten; men noemt dit doorgaans de 'EPB'.

### Burgerlijk Wetboek

#### ERFDIENSTBAARHEDEN VAN LICHT EN ZICHT

#### Wat zijn de regels?

Het is belangrijk om een onderscheid te maken tussen de begrippen licht en zicht.

Een **licht** is een opening die enkel licht doorlaat, maar waar men niets

#### Verband met de stedenbouwkundige vergunning?

Het beginpunt voor de toepassing van de EPB is de onderzoeksprocedure voor de stedenbouwkundige en de milieuvergunningen.

Deze regels en procedures zijn voorzien in functie van de aard en het voorwerp van de werken (nieuwe gebouwen, ingrijpende renovaties, eenvoudige renovaties). De bestemming van het gebouw heeft eveneens een impact op het type procedure.



#### OPMERKING

Voor gedetailleerde informatie over de EPB raadpleegt u de website van Leefmilieu Brussel (BIM): [www.ibgebim.be](http://www.ibgebim.be)



#### TIP

Raadpleeg de dienst Stedenbouw van uw gemeente of de Stadswinkel: zij kunnen u helpen bij deze nieuwe gewestgebonden materie ([www.stadswinkel.be](http://www.stadswinkel.be)).

door ziet. Dat kunnen bijvoorbeeld lichtdoorlatende glazen stenen zijn of een hoge opening die geen zicht naar buiten biedt.

Het **zicht** is een venster dat open gaat en dat zowel lucht als licht doorlaat. Zichten bieden een uitzicht naar het eigendom van anderen.

Zichten kunnen ook balkons, terrassen, loggia's zijn.

Men dient een onderscheid te maken tussen rechte zichten (wanneer het terrein van de buur zich in het gezichtsveld vanaf het bouwerk bevindt en een rechtstreeks uitzicht naar het naastgelegen goed biedt) en schuine zichten (indirect uitzicht naar het naastgelegen eigendom).

#### Regels met betrekking tot gemene muren

In een **gemene muur** mag geen venster of opening worden aangebracht zonder voorafgaande toestemming van de buur.

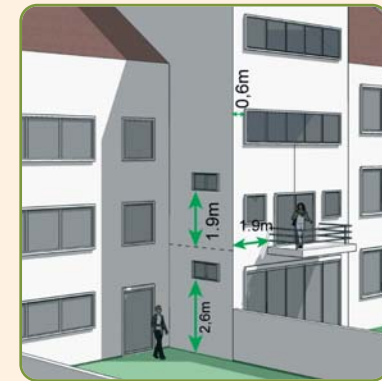
In een **niet-gemene muur** die onmiddellijk grenst aan de naastliggende eigendom, mogen enkel lichten worden voorzien.

#### Afstanden ten opzichte van het naburige eigendom

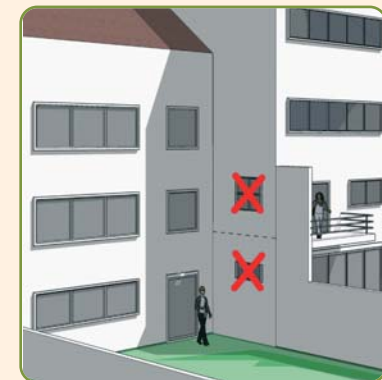
De afstanden van de lichten zijn niet beperkt, maar wel de hoogte ervan. Op de benedenverdieping moet de onderkant van het licht zich op minstens 2,60 m boven de grond bevinden. Op bovenverdiepingen is die hoogte beperkt tot 1,90 m boven het vloerniveau.

Een recht zicht of een terras mag slechts geplaatst worden als het zich minstens op 1,90 m afstand van de buur bevindt.

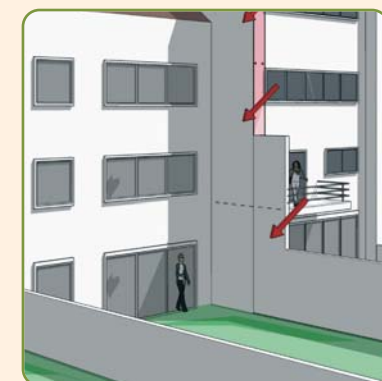
De minimumafstand van schuine zichten is 0,60 m van de perceelgrens. De ramen in een gevel moeten dus minstens 0,60 m van de perceelgrens verwijderd zijn.



Conforme zichten en lichten



Niet-conforme rechte zichten



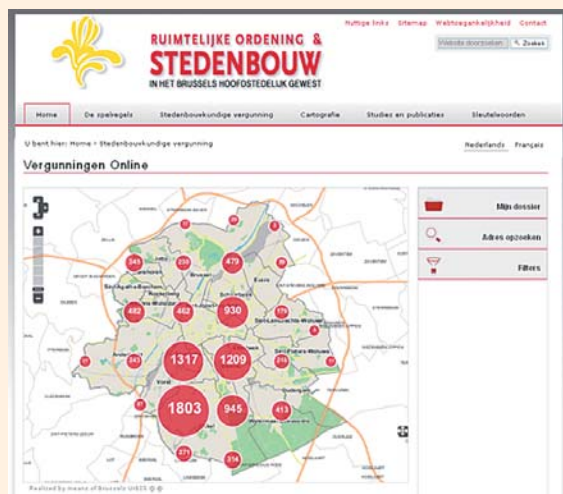
Niet-conforme schuine zichten



## Bijlagen

■ Volg je vergunning online!.....	80
■ Afkortingen.....	81
■ Nuttige adressen.....	83
■ Artikel 98 van het BWRO: Handelingen en werken onderworpen aan een stedenbouwkundige vergunning.....	86
■ Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 13 november 2008 'van geringe omvang'.....	90

## Volg je vergunning online!



De Staatssecretaris belast met Stedenbouw heeft een toepassing laten uitwerken die uniek is in haar soort: **de online-vergunning**. Hij lost hiermee de verwachting in van burgers en ondernemingen.

U roept uw dossier online op via de portaaliste **[www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be)**.

Via enkele kliks volgt u de verschillende stappen van uw aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning!

De **online-vergunning** toont al de huidige stedenbouwkundige en verkavelingsvergunningen en -attesten in het Brussels gewest vanaf juli 2009 in de gemeenten die op dit ogenblik aangesloten zijn. Later komen hier ook de milieuvergunningen en de gemengde ontwerpen bij.

## BruGIS® is het Brusselse GIS!

*Het Brussels Regional Integrated Geographical Information System biedt ruimtelijke informatie en eraan gerelateerde alfanumerieke gegevens. Kortom: een 'intelligente' kaart...*

**[www.brugis.irisnet.be](http://www.brugis.irisnet.be)**

## Afkortingen

Deze lijst bevat de meest courante afkortingen die worden gebruikt bij de stedenbouwkundige diensten.

<b>BBP</b>	Bijzonder bestemmingsplan
<b>BIM</b>	Brussels Instituut voor Milieubeheer (nu Leefmilieu Brussel)
<b>BROH</b>	Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting
<b>BWRO</b>	Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening
<b>College</b>	College van burgemeester en schepenen
<b>DBDMH</b>	Dienst voor Brandweer en Dringende Medische Hulp
<b>DGewOP</b>	Duurzaam gewestelijk ontwikkelingsplan
<b>DS</b>	Directie Stedenbouw
<b>DML</b>	Directie Monumenten en Landschappen
<b>EPB</b>	Energie Prestatie en Binnenklimaat
<b>GA</b>	Gemachtigde ambtenaar
<b>GBP</b>	Gewestelijk bestemmingsplan
<b>GCHEWS</b>	Gebied van culturele, historische of esthetische waarde of voor stadsverfraaiing
<b>GewOP</b>	Gewestelijk ontwikkelingsplan
<b>GemOP</b>	Gemeentelijk ontwikkelingsplan
<b>GemSV</b>	Gemeentelijke stedenbouwkundige verordening
<b>GOMB</b>	Gewestelijke Ontwikkelingsmaatschappij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
<b>GSV</b>	Gewestelijke stedenbouwkundige verordening
<b>KCML</b>	Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen
<b>OC</b>	Overlegcommissie

## Nuttige adressen

---

### HET GEWEST

---

#### Minister-President bevoegd voor Ruimtelijke Ordening en Monumenten en Landschappen

Charles PICQUE  
Hertogsstraat 7-9, 1000 Brussel  
Tel.: 02 506 32 11 – Fax: 02 514 40 22  
[www.charlespicque.be](http://www.charlespicque.be)

#### Staatssecretaris bevoegd voor Stedenbouw en Openbare Netheid

Emir KIR  
Botanic Building - 12e verdieping - Sint-Lazaruslaan 10 - 1210 Brussel  
Tel.: 02 506 34 11 - Fax : 02 511 88 59 - [www.emirkir.be](http://www.emirkir.be)

#### BROH - Directie Stedenbouw

CCN - Vooruitgangstraat 80 bus 1 - 1035 Brussel  
Tel.: 02 204 21 11 - Fax: 02 204 15 23 - [www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be)

#### BROH - Directie Monumenten en Landschappen

CCN - Vooruitgangstraat 80 bus 1 - 1035 Brussel  
Tel.: 02.204.25.75 - Fax: 02.204.15.22 - [www.monument.irisnet.be](http://www.monument.irisnet.be)

#### DBDMH

Helihavenlaan 15 - 1000 Brussel  
Tel.: 02 208 84 30 - Fax: 02 208 84 40

#### Administratie der Registratie

Regentschapsstraat 54 - 1000 Brussel - Tel.: 02 510 93 11

#### Administratie van het Kadaster

J. Stevensstraat 7 - 1000 Brussel  
Tel.: 02 552 54 25 - Fax: 02 552 54 00 - [www.finform.fgov.be](http://www.finform.fgov.be)

#### BIM – Brussels Instituut voor Milieubeheer (nu Leefmilieu Brussel)

Gulledelle 100 - 1200 Brussel  
Tel.: 02 775 75 11 - Fax: 02 775 76 11 - [info@ibgebim.be](mailto:info@ibgebim.be)

#### Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML)

Thurn & Taxis - Koninklijk pakhuis - Havenlaan 86C bus 405 - 1000 Brussel  
Tel.: 02 346 40 62 - Fax: 02 346 53 45 - [kcml@mbhg.irisnet.be](mailto:kcml@mbhg.irisnet.be) - [www.kcml.be](http://www.kcml.be)

## ARCHITECTEN

---

#### Orde van architecten (nationale raad)

Livornostraat 160 bus 2 - 1000 Brussel - Tel.: 02 647 06 69

#### Federatie van architectenverenigingen van België

Allardstraat 21 - 1000 Brussel - Tel.: 02 511 94 92

## NOTARISSEN

---

#### Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen

Bergstraat 30-32 - 1000 Brussel - Tel.: 02 505 08 50 - [www.notaris.be](http://www.notaris.be)

## EXPERTEN

---

#### UGEB-ULEB – Unie van Landmeters-experten

Noordstraat 76 - 1000 Brussel - Tel.: 02 219 62 81 - Fax: 02 219 31 47  
[ugeb-uleb@ubg-bul.be](mailto:ugeb-uleb@ubg-bul.be) - [www.ubg-bul.be](http://www.ubg-bul.be)

#### BIV – Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars

Luxemburgstraat 168 - 1000 Brussel  
Tel.: 02 505 38 50 - Fax: 02 503 42 23 - [www.biv.be](http://www.biv.be)

#### ABEX - Associatie van Belgische Experts

van Kalkenlaan 1 bus 104 - 1070 Brussel - Tel.: 02 523 73 33  
[info@abex.be](mailto:info@abex.be) - [www.abex.be](http://www.abex.be)

#### FABI - Fédération royale d'Associations belges d'ingénieurs civils

Hobbemastraat 2 - 1000 Brussel - Tel.: 02 734 75 10  
[fab@fab.be](mailto:fab@fab.be) - [www.fabi.be](http://www.fabi.be)

#### Stadswinkel vzw

Sint-Gorikshallen - Sint-Gorikspan 1 - 1000 Brussel  
Tel.: 02 512 86 19 (di-vr: 10.00 tot 18.00 u., za: 14.00 tot 17.00 u.)  
[www.stadswinkel.be](http://www.stadswinkel.be)

## REGISTRATIE AANNEMERS

---

#### Ministerie van Financiën - Dienst registratie van ondernemingen

[http://mineco.fgov.be/organization\\_market/construction\\_quality/application/aannemer\\_fr.asp](http://mineco.fgov.be/organization_market/construction_quality/application/aannemer_fr.asp)



## DE GEMEENTEN

---

### ANDERLECHT – 1070

Raadsplein 1  
Tel.: 02 558 08 00  
www.anderlecht.be  
Stedenbouw: Van Lintstraat 6

---

### OUDERGEM – 1160

Emile Idiersstraat 12  
Tel.: 02 676 48 11  
www.oudergem.be

---

### SINT-AGATHA-BERCHEM – 1082

K. Albertstraat 33  
Tel.: 02 464 04 11  
www.berchem.irisnet.be

---

### BRUSSEL – 1000

Stadhuis  
Grote Markt  
Tel.: 02 279 22 11  
www.brucity.be  
Stedenbouw: Anspachlaan 6

---

### ETTERBEEK – 1040

Oudergemlaan 113-117  
Tel.: 02 627 21 11  
www.etterbeek.be

---

### EVERE – 1140

Hoedemaekerssquare 10  
Tel.: 02 247 62 62  
www.evere.be

---

### VORST – 1190

Pastoorstraat 2  
Tel.: 02 370 22 11  
www.vorst.irisnet.be  
Stedenbouw: Brusselsesteenweg 112

---

### GANSHOREN – 1083

Keizer Karellaan 140  
Tel.: 02 465 12 77  
www.ganshoren.be

---

### ELSENE – 1050

Elsensesteenweg 168  
Tel.: 02 515 61 11  
www.elsene.be

---

### JETTE – 1090

Wemmelsesteenweg 100  
Tel.: 02 423 12 11  
www.jette.be

---

### KOEKELBERG – 1081

Vanhuffelplein 6  
Tel.: 02 412 14 11  
www.koekelberg.be

---

### SINT-JANS-MOLENBEEK – 1080

Graaf van Vlaanderenstraat 20  
Tel.: 02 412 17 37  
www.molenbeek.be

---

### SINT-GILLIS – 1060

M. Van Meenenplein 29  
Tel.: 02 536 02 11  
www.stgilles.irisnet.be

---

### SINT-JOOST-TEN-NODE – 1210

Sterrenkundelaan 13  
Tel.: 02 220 26 11  
www.stjoost.irisnet.be

---

### SCHAARBEEK – 1030

Colignonplein  
Tel.: 02 244 75 11  
www.schaarbeek.irisnet.be

---

### UKKEL – 1180

J. Vander Elstplein 29  
Tel.: 02 348 65 11  
www.uccle.irisnet.be  
Stedenbouw: A. Dansstraat

---

### WATERMAAL-BOSVOORDE – 1170

Gilsonplein 1  
Tel.: 02 674 74 11  
www.watermaal-bosvoorde.irisnet.be  
Stedenbouw: Hooghuis

---

### SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE – 1200

Paul Heymanslaan 2  
Tel.: 02 761 27 11  
www.woluwe1200.be  
Stedenbouw: Tomberg 123

---

### SINT-PIETERS-WOLUWE – 1150

C. Thielemanslaan 93  
Tel.: 02 773 05 11  
www.woluwe1150.irisnet.be

---

## Artikel 98 van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening – BWRO: Handelingen en werken onderworpen aan een stedenbouwkundige vergunning

§ 1. Niemand mag zonder voorafgaande schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning van het college van burgemeester en schepenen:

1. bouwen, een grond gebruiken voor het plaatsen van één of meer vaste inrichtingen, reclame-inrichtingen en uithangborden inbegrepen; onder bouwen en plaatsen van vaste inrichtingen wordt verstaan het oprichten van een gebouw of een kunstwerk of het plaatsen van een inrichting, zelfs uit niet duurzame materialen, die in de grond is ingebouwd, op de grond of op een bestaand bouwwerk is bevestigd of op de grond steun vindt ten behoeve van de stabiliteit en bestemd is om ter plaatse te blijven staan, al kan zij ook uit elkaar genomen of verplaatst worden;
2. verbouwen van een bestaand bouwwerk met uitzondering van instandhoudings- en onderhoudswerken; onder verbouwen wordt verstaan de wijziging - binnen of buiten - van een gebouw, kunstwerk of een inrichting, door onder meer toevoeging of afschaffing van een plaats, een dak, wijziging van het uitzicht van het bouwwerk of het gebruik van andere materialen, zelfs als deze werken de omvang van het bestaande gebouw niet wijzigen;
3. een bouwwerk afbreken;
4. herbouwen;
5. de bestemming van een goed geheel of gedeeltelijk wijzigen, zelfs als deze wijziging geen werken vereist; het gebruik van een goed geheel of gedeeltelijk wijzigen, zelfs als die wijziging geen werken vereist, maar voorzover die wijziging is opgenomen in een door de Regering vastgestelde lijst.  
Men bedoelt met:
  - a) "gebruik", het feitelijk gebruik van een onbebouwd goed of van één of meer vertrekken van een bebouwd goed;
  - b) "bestemming", de bestemming van een onbebouwd goed of van één of meer vertrekken van een bebouwd goed, zoals aangegeven in de bouw- of stedenbouwkundige vergunning of, bij gebrek aan dergelijke vergunning of aanduiding in deze vergunning, de bestemming aangegeven in de bestemmingsplannen;
6. het reliëf van de bodem aanzienlijk wijzigen;
7. ontbossen;
8. hoogstammige bomen vellen;
9. ontginnen of de vegetatie wijzigen van elk gebied waarvan de bescherming noodzakelijk wordt geacht door de Regering;

10. een grond gewoonlijk gebruiken voor:

- a) het opslaan van één of meer gebruikte voertuigen, van schroot, van materialen of afval;
- b) het parkeren van voertuigen, wagens of aanhangwagens voor reclamedoeleinden inbegrepen;
- c) het plaatsen van één of meer verplaatsbare inrichtingen die voor bewoning kunnen worden gebruikt, zoals woonwagens, kampeerwagens, afgedankte voertuigen, tenten. Er is evenwel geen vergunning vereist voor het kamperen met verplaatsbare inrichtingen op een kampeerterrein in de zin van de wetgeving op het kamperen;

11. handelingen en werken ondernemen of laten ondernemen voor de restauratie, de uitvoering van opgravingen of wijziging van het uitzicht van delen of van het geheel van een goed dat is beschermd of ingeschreven op de bewaarlijst, of waarvoor de inschrijvings- of beschermingsprocedure geopend is of over te gaan tot het verplaatsen van een dergelijk goed.

12. het aantal woningen in een bestaand bouwwerk wijzigen.

De Regering stelt de nadere regels voor de toepassing van deze paragraaf vast.

§ 2 De Regering kan de lijst vaststellen van de werken en handelingen waarvoor, wegens hun geringe omvang, geen vergunning vereist is. De lijst is evenwel niet van toepassing op de handelingen en werken aan een goed dat is beschermd of ingeschreven op de bewaarlijst of waarvoor de inschrijvings- of beschermingsprocedure geopend is.

[...]

§ 3. De bepalingen van dit Wetboek zijn van toepassing op de niet in § 1 opgesomde handelingen en werken, wanneer een stedenbouwkundige verordening voor de uitvoering ervan een vergunning voorschrijft.

Dergelijke verordening kan evenwel geen betrekking hebben op handelingen en werken die voorkomen op de lijsten bedoeld in § 2 en § 2/1. of in het in § 2/2. bedoelde plan voor erfgoedbeheer.

## Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 13 november 2008 ‘van geringe omvang’\*

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende wijziging van het besluit van 13 november 2008 tot bepaling van de handelingen en werken die vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning, van het advies van de gemachtigde ambtenaar, van de gemeente of van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen of van de medewerking van een architect

### TITEL I – Definities

**Artikel 1.** Voor de toepassing van dit besluit, dient men te verstaan onder:

- 1° “BWRO”: het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening goedgekeurd bij besluit van de Regering van 9 april 2004 en bekrachtigd door de ordonnantie van 13 mei 2004;
- 2° “Minister”: de Minister bevoegd voor Ruimtelijke Ordening;
- 3° “het Bestuur”: het Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting;
- 4° “Advies van de overlegcommissie”: advies van de overlegcommissie bedoeld in artikel 9 van het BWRO;
- 5° “advies van de koninklijke commissie voor monumenten en landschappen”: advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen bedoeld in artikel 11 van het BWRO;
- 6° “advies van de gemeente”: advies van het college van burgemeester en schepenen vereist krachtens het BWRO;
- 7° “advies van de gemachtigde ambtenaar”: advies van de ambtenaar van het Bestuur bedoeld in artikel 5 van het BWRO;
- 8° “beschermd goed” of “goed dat het voorwerp uitmaakt van een beschermingsmaatregel”: monument, geheel van onroerende goederen, landschap of archeologisch opgravingsterrein dat beschermd is of op de bewaarlijst ingeschreven staat of dat het voorwerp uitmaakt van een procedure tot bescherming of tot inschrijving op de bewaarlijst, met toepassing van titel V van het BWRO;
- 8°bis “beschermd delen van een beschermd goed” : bijzondere elementen of delen van een beschermd goed die specifiek beoogd worden door een beschermingsmaatregel
- 9° “architecturaal aspect”: geheel van de kenmerken van de volumes en van het buitenomhulsel van een gebouw dat bijdraagt tot de architecturale samenstelling van het geheel. Als het betrokken gebouw een beschermd goed is, dient men onder “architecturaal aanzicht” echter het volgende te verstaan: het geheel van kenmerken zowel aan de binnen- als aan de buitenkant van het gebouw die bijdragen tot de architecturale compositie, de volumetrie, de samenhang en de harmonie van het gebouw;

\* Dit besluit werd gewijzigd bij besluit van 7 april 2011 (B.S. 11 mei 2011), op 20 juni 2011 werd een erratum gepubliceerd. beide teksten werden van kracht op 21 mei 2011.

- 10° “hoogstam”: boom waarvan de stam op 1,50 m van de grond een omtrek van minstens 40 cm heeft en die ten minste 4,00 m hoog is;
- 11° “vloeroppervlakte”: som van de overdekte vloeren met een vrije hoogte van ten minste 2,20 m van alle lokalen, behalve de lokalen gelegen beneden het terreinniveau die voor parkeerplaatsen, kelders, technische voorzieningen en opslagplaatsen bestemd zijn.  
De vloerafmetingen worden buitenwerks gemeten tussen de onbeklede buitenwanden van de gevelmuren, met dien verstande dat de vloeren worden geacht door te lopen, zonder rekening te houden met de onderbreking ervan door scheidingswanden en binnenmuren, of door kokers, trappenhuisen en liftschachten;
- 12° “woning”: Geheel van lokalen die voor de huisvesting of voor de bewoning door een of meer personen werden ontworpen, voor zover er geen andere bestemming wettelijk werd gevestigd, met inbegrip van rusthuizen en erkende of gesubsidieerde verblijfplaatsen, en met uitzondering van hotelinrichtingen;
- 13° “handelszaak”: Geheel van lokalen, toegankelijk voor het publiek, waarin diensten worden verleend of roerende goederen worden verkocht, met inbegrip van de bijbehorende kantoren en lokalen.
- 14° “GBP”: Gewestelijk Bestemmingsplan.
- 15° “identieke restauratie”: binnen de grenzen van het begrip restauratie als bedoeld in artikel 98, §1, 11° van het BWRO, het opknappen volgens de regels van de kunst van een deel of het geheel van een beschermd goed als het erom gaat het goed in kwestie of de betrokken delen ervan te behouden in de laatst gekende hedendaagse toestand, zonder hun aanzicht te wijzigen en zonder de geringste wijziging van hun volume of materialen;
- 16° “historische restauratie”: binnen de grenzen van het begrip restauratie als bedoeld in artikel 98, §1, 11° van het BWRO, het opknappen volgens de regels van de kunst van een deel of het geheel van een beschermd goed als het erom gaat het te herstellen in een gekende staat daterend van vóór de laatst gekende hedendaagse staat van het goed in kwestie of de betrokken delen ervan, wat eventueel een wijziging van hun huidige aanzicht met zich mee kan brengen

### TITEL II - BEPALINGEN DIE VAN TOEPASSING ZIJN OP GOEDEREN DIE NIET HET VOORWERP ZIJN VAN EEN BESCHERMINGSMATREGEEL

#### HOOFDSTUK I - Tijdelijke installaties en werven

**Art. 2.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de goederen die niet het voorwerp zijn van een beschermingsmaatregel.

#### HOOFDSTUK II - Tijdelijke installaties en werven

**Art. 3.** Dit Hoofdstuk is van toepassing op de tijdelijke installaties en werven.

**Art. 4.** Onverminderd de bepalingen van hoofdstuk VIII en voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning zijn de volgende handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° de tijdelijke werken, handelingen en wijzigingen die nodig zijn voor de uitvoering van de werf en voor de duur die nodig is om de werken uit te voeren;

- 2° de plaatsing van installaties met een sociaal, cultureel, recreatief of evenementeel karakter, geplaatst voor een maximumduur van drie maand, uitgezonderd de reclame- en uithangborden;
- 3° de plaatsing van versieringen ter gelegenheid van evenementen, manifestaties of festiviteiten, voor een maximumduur van drie maand, uitgezonderd de reclame- en uithangborden;
- 4° de ondergronds uitgevoerde handelingen en werken en de werken van uitgraving en aanaarding uit te voeren in het kader van de wetgeving betreffende het beheer en de sanering van verontreinigde bodems voor zover dat deze handelingen en werken zouden nadat zij beëindigd zijn, geen reliëfwijziging veroorzaken.

### HOOFDSTUK III - Handelingen en werken aan wegen

**Art. 5.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de handelingen en werken aan wegen

**Art. 6.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, en ze geen aanvulling zijn van werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning vereist is, worden de volgende handelingen en werken aan wegen vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° voor zover de handelingen en werken geen wijziging inhouden van de essentiële kenmerken van het dwarsprofiel, de vernieuwing van de wegfundamenten en van het wegdek, bermen, kantstenen en stoepen, met uitzondering van de wijzigingen van wegverhardingen in natuursteen;
- 2° de vernieuwing, zonder wijziging van de essentiële kenmerken van het dwarsprofiel van de bijbehorende elementen zoals vangrails en kantstenen;
- 3° de plaatsing, vernieuwing of verplaatsing van de inrichtingen voor waterafvoer zoals greppels, straatkolken, riooldeksels, riolen en collectoren van minder dan 1,25 m binnendiameter;
- 4° de plaatsing, vernieuwing of verplaatsing van kabels, buizen en leidingen die zich in de openbare ruimte bevinden;
- 5° de voorlopige proefaanleg van wegen voor een maximumduur van twee jaar;
- 6° het plaatsen of wijzigen van snelheidsremmers, in toepassing van de specialisatie van de wegen van het Gewestelijk Ontwikkelingsplan op de plaatselijke wegen en de verzamelwegen.

**Art. 7.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, en ze geen aanvulling zijn van werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning vereist is, of het voorwerp zijn van een herhaling over de lengte van de weg, worden de volgende handelingen en werken aan wegen vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° de kleine aanlegwerken van ruimten bestemd voor voetgangers en fietsers die de plaatselijke verruiming en de verbetering van het esthetisch aspect ervan of de veiligheid van de gebruikers beogen;
- 2° de aanlegwerken van ruimten bestemd voor beplantingen;
- 3° het plaatsen, verplaatsen of verwijderen van volgende inrichtingen of elementen:
  - a) de al dan niet verlichte verkeerstekens met inbegrip van het onderstel ervan, de portalen uitgezonderd, alsmede de beveiliging ervan tegen het verkeer;

- b) de vaste of mobiele voorzieningen ter beperking van het verkeer en het parkeren;
- c) de controle- of informatiesystemen voor het parkeren of het verkeer zoals parkeermeters, uurmeters, radars, camera's;
- d) de voorzieningen voor het parkeren van tweewielers, met uitzondering van de gesloten voorzieningen van meer dan 20 m<sup>2</sup>;
- e) de bijbehorende elementen van al dan niet ondergrondse technische installaties zoals elektrische bedieningskasten voor verkeerslichten of straatverlichting, praatpalen, hydranten, bedieningskasten voor teledistributie;
- f) de zitbanken, tafels, afvalbakken, al dan niet ingegraven containers bestemd voor de inzameling van huishoudelijk of daarmee gelijkgesteld afval, telefooncellen, kleine fontein, plantenbakken, brievenbussen;
- g) de installaties voor openbare verlichting;
- h) de wachthokjes aan de halten van het openbaar vervoer, voor zover ze niet hoger zijn dan 2,80 meter, en hun uitrustingen;
- 4° het aanbrengen of het wijzigen van verkeerstekens op de grond;
- 5° het plaatsen of wijzigen van verkeersvertragende inrichtingen die zich in de buurt van een schooluitgang bevinden of die niet op het primair wegennet liggen en die niet bedoeld worden onder artikel 6.6°;
- 6° onverminderd het voorafgaand bekomen van een wegtoelating, het plaatsen, van een niet overdekt seizoensterras in de horeca, voor zover de oppervlakte ervan niet meer dan 50 m<sup>2</sup> bedraagt en er een hindernisvrije doorgang behouden blijft over minstens één derde van de breedte van de voor de voetgangers gereserveerde ruimte, met een minimum van 2 meter;

Wanneer de in het eerste lid, 3°, c), d), e), f), g) en h) bedoelde handelingen en werken plaatsvinden op minder dan 10 meter van een beschermd goed, blijven zij onderworpen aan een stedenbouwkundige vergunning, maar worden zij, in voorkomend geval, vrijgesteld van het krachtens artikel 237, § 1 van het BWRO vereiste advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, alsook van het advies van de gemachtigde ambtenaar of, in het geval van een aanvraag ingediend overeenkomstig artikel 175 van het BWRO, van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie.

## HOOFDSTUK IV. - Verbouwings- en inrichtingswerken binnen het gebouw

**Art. 8.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de verbouwings- en inrichtingswerken binnen het gebouw.

### Afdeling 1 - Handelingen en werken vrijgesteld van stedenbouwkundige vergunning

**Art. 9.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, en ze geen wijziging inhouden van het bouwvolume evenmin als van het architecturaal aanzicht van het gebouw, worden de volgende handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° het plaatsen of wegnemen van binneninstallaties zoals sanitaire, elektrische, verwarmings-, isolerings-, verluchtungs- of telecommunicatie-installaties;
- 2° de verbouwingswerken binnen het gebouw of de werken voor de inrichting van lokalen, voor zover ze niet de oplossing van een eigenlijk stabiliteitsprobleem inhouden en zij geen wijziging inhouden van het aantal verdeling van de woningen wanneer het om een woongebouw gaat, of van de kamers wanneer het een hotel betreft, en niet gepaard gaan met een verandering van gebruik onderworpen aan een vergunning of een verandering van bestemming, andere dan deze die vrijgesteld zijn van vergunning in artikel 13.

### Afdeling 2 - Handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of van het advies van de gemeente

**Art. 10.** De handelingen en werken inzake verbouwing en inrichting binnen het gebouw worden vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of, in het geval van een aanvraag ingediend overeenkomstig artikel 175 van het BWRO, van het advies van de gemeente, voor zover:

- 1° ze geen afwijking op een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning inhouden;
- 2° ze noch het advies van de overlegcommissie noch de speciale regelen van openbaarmaking vereisen of deze slechts vereist zijn in toepassing van de voorschriften van een gemeentelijke stedenbouwkundige verordening of een bijzonder bestemmingsplan;
- 3° indien er sprake is van een vergroting van de vloeroppervlakte, deze niet groter is dan 200 m<sup>2</sup>;

### Afdeling 3 - Handelingen en werken vrijgesteld van de medewerking van een architect

**Art. 11.** De medewerking van een architect is niet vereist voor de verbouwingswerken binnen het gebouw en de inrichtingswerken voor lokalen, voor zover ze niet de oplossing van een eigenlijk stabiliteitsprobleem en evenmin een wijziging van het bouwvolume of het architecturaal aanzicht inhouden.

## HOOFDSTUK V. - De bestemmingsveranderingen en de gebruiksveranderingen onderworpen aan een vergunning

**Art. 12.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de Bestemmingsveranderingen en de gebruiksveranderingen onderworpen aan een vergunning.

### Afdeling 1 - Handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning

**Art. 13.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, worden de volgende handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° de wijziging van de bestemming van een deel van een woning om er de uitoefening van een vrij beroep mogelijk te maken, met inbegrip van de medische en paramedische beroepen, of de uitoefening van een bedrijf voor intellectuele dienstverlening die afzonderlijk wordt uitgeoefend, onverminderd het uitvoeringspersoneel, voor zover de voor deze activiteiten bestemde vloeroppervlakte minder is dan of gelijk is aan 75 m<sup>2</sup> en dat deze activiteiten:
  - ofwel een aanvulling zijn bij het hoofdverblijf van de persoon die de activiteit uitoefent;
  - ofwel een aanvulling zijn bij het hoofdverblijf van één der vennoten of bestuurders van de rechtspersoon die deze activiteit uitoefent.
- 2° de wijziging van de bestemming in de bouw- of stedenbouwkundige vergunning vermelde bestemming van een of bepaalde voor huisvesting bestemde kamers op voorwaarde dat deze kamers voor huisvesting bestemd blijven en dat het aantal of de indeling van de woningen niet gewijzigd zouden worden.

### Afdeling 2 - Handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of van het advies van de gemeente

**Art. 14.** De bestemmingswijzigingen en de gebruikswijzigingen die onderworpen worden aan een vergunning worden vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of, in het geval van een aanvraag ingediend overeenkomstig artikel 175 van het BWRO, van het advies van de gemeente, voor zover:

- 1° ze geen afwijking aan een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning inhouden;
- 2° deze wijziging noch het advies van de overlegcommissie noch de speciale regelen van openbaarmaking vereist, of deze slechts vereist zijn in toepassing van de voorschriften van een gemeentelijke stedenbouwkundige verordening of een bijzonder bestemmingsplan;
- 3° de bij deze wijziging betrokken vloeroppervlakte niet meer bedraagt dan 200 m<sup>2</sup>;

**Art. 14/1** De bestemmingswijzigingen van een plat dak tot een terras worden vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of, in het geval van een aanvraag ingediend overeenkomstig artikel 175 van het BWRO, van het advies van de gemeente, voor zover deze geen enkele afwijking van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning met zich meebrengen.

### Afdeling 3 - Handelingen en werken vrijgesteld van de medewerking van een architect

**Art. 15.** De medewerking van een architect is niet verplicht voor de wijziging van gebruik onderworpen aan een vergunning of van bestemming van het geheel of van een deel van een goed indien voor deze wijziging geen werken vereist zijn of indien de verbouwwerken binnen het gebouw en de werken voor de inrichting van lokalen niet de oplossing van een eigenlijk stabiliteitsprobleem inhouden.

### HOOFDSTUK VI. - Afbraak zonder wederopbouw

**Art. 16.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de afbraak zonder wederopbouw.

#### Afdeling 1 - Handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning

**Art. 17.** Voor zover ze niet afwijkt van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning, wordt de afbraak zonder wederopbouw van bijgebouwen vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning, voor zover:

- a) de afbraak niet de oplossing van een stabiliteitsprobleem voor de behouden gebouwen inhoudt;
- b) de afpleistering van de eventuele blote muren verzekerd wordt;
- c) hun vloeroppervlakte minder bedraagt dan 100 m<sup>2</sup>;
- d) ze vervangen worden door ruimten voor koeren en tuinen;
- e) ze niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte.

#### Afdeling 2 - Handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of van het advies van de gemeente

**Art. 18.** De afbraak van bijgebouwen zonder wederopbouw niet bedoeld door artikel 17 wordt vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of, in het geval van een aanvraag ingediend overeenkomstig artikel 175 van het BWRO, van het advies van de gemeente, voor zover:

- 1° dit geen afwijking inhoudt op een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning;
- 2° de bij deze afbraak betrokken vloeroppervlakte niet meer bedraagt dan 200 m<sup>2</sup>;

#### Afdeling 3 - Handelingen en werken vrijgesteld van de medewerking van een architect

**Art. 19.** De medewerking van een architect is niet vereist voor de afbraak van aan het hoofdgebouw toegevoegde bijgebouwen, ertegen of vrijstaand, voor zover deze niet de oplossing van een stabiliteitsprobleem voor de behouden gebouwen inhoudt.

### HOOFDSTUK VII - Inrichtingen, constructies, verbouwingen en wijzigingen aan de buitenkant van het gebouw

**Art. 20.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de inrichtingen constructies, verbouwingen en wijzigingen aan de buitenkant van het gebouw.

#### Afdeling 1. - Handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning

**Art. 21.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning, worden de volgende handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

1° in het gebied voor koeren en tuinen en in de achteruitbouwstrook, voor zover er geen wijziging van het bodemreliëf van meer dan 50 cm uit voortvloeit:

- a) de inrichtingen zoals wegen, terrassen, omheiningen evenals de plaatsing van voorzieningen voor huishoudelijk, recreatief of decoratief gebruik, overeenkomstig een bestemming van deze gebieden, voor zover:
  - in de achteruitbouwstrook, hun totale hoogte niet meer bedraagt dan 1,00 m;
  - in het gebied voor koeren en tuinen, hun totale hoogte niet meer bedraagt dan 3,00 m en het hellend vlak van 45° ten opzichte van de waterpaslijn dat loopt vanaf de top van de mandelige muren of, bij gebrek aan een muur, vanaf een hoogte van 1,50 m loodrecht op de mandelige grens, niet overschrijdt; deze hoogte kan op 4,50 m worden gebracht voor de plaatsing van toestellen die nodig zijn voor het uitoefenen van spelen, in een openbare groene ruimte of een voorziening van collectief belang of van openbare diensten zoals door het GBP bepaald;
  - in het geval van water- of brandstofketels, mangaten, kanaliseringen, bekabelingen en individuele installaties voor waterinfiltratie of sanering, ze ondergronds worden geplaatst;
  - in het geval van een niet overdekt zwembad, het zich in het gebied voor koeren en tuinen bevindt en de oppervlakte ervan niet meer dan 20 m<sup>2</sup> bedraagt. Het zwembad moet daarenboven op een afstand van minstens 2 meter van de aanpalende eigendommen gelegen zijn;
  - in het geval van een siervijver, deze zich in het gebied voor koeren en tuinen bevindt en de oppervlakte ervan niet meer dan 20 m<sup>2</sup> bedraagt. De siervijver moet daarenboven op een afstand van minstens 2 meter van de aanpalende eigendommen gelegen zijn;
- b) de constructie van een nevengebouw, vrijstaand van het hoofd- of de bijgebouwen en dat niet voor bewoning bestemd is, voor zover:
  - het in het gebied voor koeren en tuinen gelegen is;
  - de oppervlakte ervan, met inbegrip van het projectievlak van het dak op de grond, niet meer dan 9 m<sup>2</sup> bedraagt;
  - de totale hoogte niet meer dan 3,00 m bedraagt en het hellend vlak van 45° ten opzichte van de waterpaslijn dat loopt vanaf de top van de mandelige muren of, bij gebrek aan een muur, vanaf een hoogte van 1,50 m loodrecht op de mandelige grens, niet overschrijdt;

- 2° op een dak met een helling van minder dan 45° ten opzichte van de waterpaslijn, de plaatsing van lichtkoepels, dakvensters of glasramen die in het vlak van het dak zijn gerealiseerd, voor zover:
  - wanneer het om een hellend dak gaat, hun gecumuleerde oppervlakte niet meer bedraagt dan 20 % van de dakhelling;
- 3° de plaatsing van zonne- of fotovoltaïsche panelen die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte of die op het dak zijn geplaatst, voor zover ze in het dakvlak zijn ingewerkt of evenwijdig aan dit vlak op het dak zijn bevestigd, zonder daarbij meer dan 30 cm uit te springen of de grenzen van het dak te overschrijden;
- 4° de plaatsing, tegen de gevel, van technisch of decoratief materieel voor huishoudelijk gebruik zoals huisnummers, bellen, diverse kasten met een verticale oppervlakte van minder dan 0,1 m<sup>2</sup>, steunen voor klimplanten of bloembakken, installatie voor buitenverlichting, brievenbussen, asbakken, evenals naamplaten voor vrije beroepen en gedenk- of historische platen, voor zover hun uitsprong minder bedraagt dan 12 cm;
- 5° de plaatsing van schotelantennes of daarmee gelijkgestelde antennes voor de ontvangst van televisieprogramma's en voor privé-gebruik, voor zover ze niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte en ze zich niet op minder dan 10 meter van een beschermd goed bevinden:
  - ofwel op het dak wanneer ze dezelfde kleur als de gevel hebben of doorschijnend zijn;
  - ofwel tegen de gevel, wanneer ze dezelfde kleur als de gevel hebben of doorschijnend zijn;
  - en hun oppervlakte 40 dm<sup>2</sup> of minder bedraagt.
- 6° de verwijdering van schotelantennes of daarmee gelijkgestelde antennes;
- 7° de plaatsing van schoorstenen of luchtkokers voor huishoudelijk gebruik, regenpijpen, markiezen, luiken, voor zover die inrichtingen niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
- 8° de vervanging van ramen, glaswerk, winkelramen, inkomdeuren, inrij- en garagepoorten, voor zover:
  - de oorspronkelijke vormen, met inbegrip van de welvingen, zichtbare indelingen en de raamstijlen en -vleugels behouden blijven;
  - het architecturaal aanzicht van het gebouw niet gewijzigd wordt;
- 9° het aanbrengen, wegwerken of wijzigen van openingen en ramen, voor zover:
  - de desbetreffende gevel niet gelegen is in de vrijwaringszone van een goed dat beschermd is of waarvoor de procedure tot bescherming loopt;
  - deze openingen niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
  - de werken niet de oplossing van een stabiliteitsprobleem inhouden.
- 10° de plaatsing, vervanging of verwijdering van kasten voor rolluiken of zonneschermen gelegen op de gelijkvloerse verdieping van een handelszaak, voor zover deze niet meer dan 12 cm uitsteken ten opzichte van de gevel, de breedte van de inrichting de vensteropening niet overschrijdt, en de desbetreffende gevel niet gelegen is in de vrijwaringszone van een goed dat beschermd is of waarvoor de procedure tot bescherming loopt;
- 11° de wijziging van de kleur van de gevels die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte, voor zover de desbetreffende gevel niet gelegen is in de vrijwaringszone van een goed dat beschermd is of waarvoor de procedure tot bescherming loopt;

- 12° het cementeren en de wijziging van het materiaal voor de bekleding van de gevels die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte, voor zover de desbetreffende gevel niet gelegen is in de vrijwaringszone van een goed dat beschermd is of waarvoor de procedure tot bescherming loopt;
- 13° de wijziging van de bekleding van een plat dak alsook zijn eventuele ophoging om de installatie van een isolatie-inrichting of een groene bedaking toe te laten voor zover dit geen ophoging van de randen van de bedaking noch een ophoging van de acroteriemuren met zich meebrengt;
- 14° de plaatsing van bewakingscamera's tegen een bestaande gevel of topgevel voor zover :
  - deze het architecturale aanzicht van het gebouw of dat van de mandelige gebouwen niet ontsieren;
  - ze dezelfde kleur hebben als de bekleding van de gevel of de topgevel;
  - ze een uitsprong hebben van minder dan 12 cm indien ze lager geplaatst worden dan 4 meter boven de grond.

## Afdeling 2 - Handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of van het advies van de gemeente

**Art. 22.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning zijn de volgende handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of, in het geval van een aanvraag ingediend overeenkomstig artikel 175 van het BWRO, van het advies van de gemeente:

- 1° de handelingen en werken waarvoor een vergunning wordt opgelegd door een stedenbouwkundige verordening, terwijl dit niet het geval is voor het "BWRO";
- 2° de handelingen en werken inzake de bouw, verbouwing of wijziging aan de buitenkant van het gebouw:
  - waarvoor noch het advies van de overlegcommissie noch de speciale regelen van openbaarmaking vereist zijn of deze slechts vereist zijn in toepassing van de voorschriften van een gemeentelijke stedenbouwkundige verordening of een bijzonder bestemmingsplan;
  - en voor zover, indien er sprake is van een vergroting van de vloeroppervlakte, deze kleiner is dan 200 m<sup>2</sup>;
- 3° de bouw van een scheidingsmuur tussen twee eigendommen;
- 4° de plaatsing van schotelantennes of daarmee gelijkgestelde antennes voor de ontvangst van televisieprogramma's en voor privé-gebruik die niet in artikel 21, 5° bedoeld zijn;
- 5° de plaatsing van zonne- of fotovoltaïsche of daarmee gelijkgestelde panelen die niet in artikel 21, 3° bedoeld zijn;
- 6° mits aan de onder 2° opgesomde voorwaarden is voldaan de wijziging van de kleur van andere gevels dan deze bedoeld in artikel 21, 11°;
- 7° mits aan de onder 2° opgesomde voorwaarden is voldaan het cementeren en de wijziging van het materiaal voor de bekleding van andere gevels dan deze bedoeld in artikel 21, 12°;

- 8° het aanleggen, per eigendom, van een niet overdekt sportterrein, voor zover het zich minstens op 3,00 meter van elke eigendomsgrens bevindt en de afmetingen ervan 45,00 x 25,00 meter niet overschrijden;
- 9° het niet ondergronds plaatsen van water- of brandstofketels, voor zover die installaties verbonden zijn met de infrastructuur die nodig is voor de inrichting van de eigendom en niet voor een handelsactiviteit bestemd zijn;
- 10° het gewoonlijk gebruik van een terrein voor:
  - a) de plaatsing van één enkele mobiele installatie die voor bewoning kan worden gebruikt;
  - b) de aanleg van een parkeer- of opslagzone voor minder dan 10 voertuigen of van een opslagplaats van minder dan 60 m<sup>3</sup> schroot of materialen;

### Afdeling 3 - Handelingen en werken vrijgesteld van de medewerking van een architect

**Art. 23.** De medewerking van een architect is niet verplicht voor:

- 1° elk alleenstaand bijgebouw dat niet bestemd is voor bewoning, handel of industrie, onder de in artikel 21, 1°, b, vastgelegde voorwaarden;
- 2° het optrekken van afsluitingen of van een scheidingsmuur tussen twee eigendommen;
- 3° het plaatsen van antennes, masten, pylonen, windmolens en andere gelijksoortige structuren, alsook het plaatsen van schotelantennes of zonnecollectoren, voor zover ze niet de oplossing van een stabiliteitsprobleem inhouden;
- 4° het bouwen van een niet overdekt zwembad of sportterrein;
- 5° de wijziging van de openingen of ramen, voor zover deze niet de oplossing van een stabiliteitsprobleem inhoudt;
- 6° de onder artikel 98, § 1, 6°, 7°, 8°, 9° en 10° van het BWRO vermelde handelingen en werken.

### HOOFDSTUK VIII. - Reclame en uithangborden

**Art. 24.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de reclame- en uithangborden.

#### Afdeling 1 - Handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning

**Art. 25.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning, zijn de volgende handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° het plaatsen van werfpanelen of vastgoedpanelen;
- 2° het plaatsen van uithangborden, uitgezonderd:
  - uithangborden geplaatst in een verboden gebied van de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening;
  - uithangborden binnen een vrijwaringszone bedoeld onder de artikelen 228 en 237 van het BWRO of, bij gebrek aan een dergelijke zone, binnen een perimeter van 20 m rondom een beschermd of op de bewaarijst ingeschreven goed of waarvoor de procedure tot bescherming of bewaring loopt;
- 3° de plaatsing van gelegenheidsuithangborden;
- 4° de plaatsing van niet-lichtgevende reclame-inrichtingen waarvan de totale oppervlakte, per gebouw, kleiner is dan of gelijk is aan 1 m<sup>2</sup> en die geplaatst worden op door handelszaken ingenomen gelijkvloerse verdiepingen;
- 5° de plaatsing langs de weg van schragen;
- 6° de plaatsing van reclame-inrichtingen met een oppervlakte van minder dan 0,25 m<sup>2</sup> op stadsmeubilair en kiosken.
- 7° de plaatsing van evenementele reclame-inrichtingen;
- 8° de plaatsing van een reclame-inrichting van maximum 2 m<sup>2</sup>, die fysiek ingebouwd wordt in een wachthokje voor de gebruikers van het openbaar vervoer of in de toegangsreling van een ondergrondse openbaar vervoerslijn.

#### Afdeling 2 - Handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of van het advies van de gemeente

**Art. 26.** De handelingen en werken voor het plaatsen van reclame-inrichtingen, de plaatsing van uithangborden en reclame-inrichtingen die betrekking hebben op het uithangbord worden vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of, in het geval van een aanvraag ingediend overeenkomstig artikel 175 van het BWRO, van het advies van de gemeente, voor zover:

- 1° ze geen afwijking op een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning inhouden;
- 2° ze noch het advies van de overlegcommissie noch de speciale regelen van openbaarmaking vereisen of deze slechts vereist zijn in toepassing van de voorschriften van een gemeentelijke stedenbouwkundige verordening of een bijzonder bestemmingsplan;
- 3° ze kleiner zijn dan 40 m<sup>2</sup> per aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning.

#### Afdeling 3 - Handelingen en werken vrijgesteld van de medewerking van een architect

**Art. 27.** De medewerking van een architect is niet verplicht voor de plaatsing van reclame-inrichtingen en uithangborden.



## HOOFDSTUK IX - Antennes voor telecommunicatie met uitzondering van schotelantennes of daarmee gelijkgestelde antennes bestemd voor de ontvangst van televisieprogramma's en voor privé-gebruik

**Art. 28.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de antennes voor telecommunicatie met uitzondering van schotelantennes of daarmee gelijkgestelde antennes bestemd voor de ontvangst van televisieprogramma's en voor privé-gebruik.

Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt verstaan onder :

- 1° “operator”: het bedrijf dat instaat voor het bouwen, exploiteren, toezicht houden op of beschikbaar stellen van een elektronisch communicatienetwerk, zijnde actieve of passieve transmissiesystemen en, in voorkomend geval, de schakel- of routeringsapparatuur en andere middelen die het mogelijk maken signalen over te brengen via draad, radiogolven, optische of andere elektromagnetische middelen, voor zover zij worden gebruikt voor de transmissie van andere signalen dan radio-omroep- en televisiesignalen;
- 2° “technische kast”: de kast die geplaatst is in de nabijheid van een telecommunicatieantenne of een antennesite en waarin technische onderdelen zitten die nodig zijn voor de goede werking van een telecommunicatieantenne of van een antennesite zoals de stroomverdeler, de noodbatterijen, de transmissie-onderdelen en de afkoelingssystemen;
- 3° “technische installaties”: met uitzondering van de technische kasten, de technische uitrustingen die op een site in de nabijheid van telecommunicatieantennes zijn aangebracht en die nodig zijn voor de goede werking en de veiligheid van de site, zoals de op de grond bevestigde kabels, de kabelgoten die de op de grond bevestigde kabels bedekken, de roosters, de radiogeleide modulekasten, de verlichting, de veiligheidsrelingen indien deze verwijderbaar zijn, de beschermings-systemen tegen bliksem en de tegels om de mast te stabiliseren;
- 4° “laag gebouw” : gebouw waarvan de hoogte berekend tussen het hoogst gelegen snijpunt van het gebouw met het natuurlijk bodemreliëf of het equivalent ervan en het niveau waarop een telecommunicatieantenne wordt geplaatst, minder dan 25 meter bedraagt;
- 5° “middelhoog gebouw” : gebouw waarvan de hoogte berekend tussen het hoogst gelegen snijpunt van het gebouw met het natuurlijk bodemreliëf of het equivalent ervan en het niveau waarop een telecommunicatieantenne wordt geplaatst, tussen de 25 en 50 meter bedraagt;
- 6° “hoog gebouw” : gebouw waarvan de hoogte berekend tussen het hoogst gelegen snijpunt van het gebouw met het natuurlijk bodemreliëf of het equivalent ervan en het niveau waarop een telecommunicatieantenne wordt geplaatst, meer dan 50 meter bedraagt.

**Art. 29.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning en ze geen uitstaans hebben met een goed dat het voorwerp van een beschermingsmaatregel is, worden de volgende handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° de plaatsing van telecommunicatie-installaties voor een tijdelijk sociaal, cultureel of recreatief evenement, geplaatst voor een maximumduur van drie maand op voorwaarde dat deze installaties niet eerder dan een week voor de aanvang

- van het evenement geplaatst worden en dat ze uiterlijk een week na de afloop van het evenement weer weggenomen worden;
- 2° de plaatsing van zend- en/of ontvangstantennes voor telecommunicatie, tegen een bestaande gevel, met maximaal één antenne per 6 strekkende meter gevel of tegen een bestaande topgevel, met maximaal één antenne per topgevel of op een schoorsteen, met maximaal één antenne per schoorsteen, op voorwaarde dat:
  - deze antennes dezelfde kleur hebben als de bekleding van de gevel, topgevel of schoorsteen;
  - deze antennes ofwel buisvormig zijn met een maximale buiging van 40 cm, een maximale hoogte van 75 cm en een maximale diameter van 3 cm, ofwel in een behuizing zitten met een uitsprong van 25 cm of minder ten opzichte van het vlakke deel van de gevel en een volume van maximaal 8 dm<sup>3</sup>;
  - deze antennes aangebracht zijn op meer dan 4 meter boven de grond;
  - de aan deze antennes verbonden technische installaties in het gebouw of ondergronds worden aangebracht;
  - de aan deze antennes verbonden technische kasten en installaties in het gebouw of ondergronds worden aangebracht of vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning volgens artikel 30, 3°, 4° of 5°;
  - deze antennes het architecturaal aspect van het gebouw of dat van de mandelige gebouwen niet ontsieren;
- 3° de plaatsing van zend- en/of ontvangstantennes voor telecommunicatie, op het plat dak of platte gedeelte van het dak van een gebouw van meer dan drie bovengrondse niveaus, op voorwaarde dat:
  - deze antennes, met inbegrip van hun drager, een hoogte hebben van niet meer dan 1,5 meter indien zij geplaatst worden op een laag gebouw, van niet meer dan 3 meter indien zij geplaatst worden op een middelhoog gebouw en van niet meer dan 4 meter indien zij geplaatst worden op een hoog gebouw;
  - ze aangebracht worden op meer dan 2 meter van het dakrandprofiel van het plat dak;
  - ze niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte indien zij geplaatst zijn op een laag of middelhoog gebouw;
  - 1 en de aan deze antennes verbonden technische kasten en installaties in het gebouw of ondergronds worden aangebracht of vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning volgens artikel 30, 3°, 4° of 5°;
- 4° de vervanging, op dezelfde plaats, van zend- en/of ontvangstantennes voor telecommunicatie en hun naar behoren toegelaten technische installaties, geplaatst op een dak, op een op het dak of tegen een technische verdieping vastgemaakte mast, door gelijkaardige apparatuur op voorwaarde dat:
  - de totale hoogte, met inbegrip van de draagmast, niet vergroot wordt;
  - de nieuwe antennes de afmetingen 2700/350/150 mm niet overschrijden;
  - de nieuwe antennes het architecturaal aspect van het gebouw of dat van de mandelige gebouwen niet ontsieren;
- 5° de plaatsing van de technische kasten en de technische installaties, gekoppeld aan de antennes, die zijn vrijgesteld van ofwel een stedenbouwkundige vergunning, ofwel het advies van de gemeente, of nog het advies van de gemachtigde

- ambtenaar, op voorwaarde dat deze kasten en installaties ondergronds of in een bestaand gebouw worden geplaatst;
- 6° de bouw van op de grond geplaatste kiosken, waar technische kasten en technische installaties ondergebracht zijn die gekoppeld zijn aan op een pylloon geplaatste antennes voor telecommunicatie, voor zover:
- deze kiosken geplaatst worden in een spoorweggebied, een gebied met havenactiviteiten of een gebied voor stedelijke industrie op het gewestelijk bestemmingsplan;
  - ze niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
  - de totale grondoppervlakte van de kiosken geplaatst binnen een straal van 100 meter niet meer bedraagt dan 12 m<sup>2</sup> te rekenen vanaf de pylloon;
  - de hoogte van de kiosk niet meer dan 3 meter bedraagt noch het hellend vlak van 45° ten opzichte van de waterpaslijn dat loopt vanaf de top van de mandelige muren of, bij gebrek aan een muur, vanaf een hoogte van 1,50 m loodrecht op de mandelige grens, overschrijdt;
- 7° het verwijderen van de antennes voor telecommunicatie alsook van de draagmasten ervan en de eraan gekoppelde technische kasten en installaties, met inbegrip van de kiosken waar deze technische kasten en installaties ondergebracht zijn;
- 8° de wijziging van de bestemming van één of meerdere kamers van een goed, om er de onder 2°, 3° en 5° technische kasten en technische installaties in onder te brengen, voor zover de hoofdbestemming van het goed niet gewijzigd wordt.
- 9° de plaatsing van schotelantennes of daarmee gelijkgestelde antennes bestemd voor de overbrenging of de ontvangst van radiogolven, met betrekking tot de telecommunicatie voor zover ze niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte en ze een oppervlakte hebben van 40 dm<sup>2</sup> of kleiner.

**Art. 30.** De volgende handelingen en werken worden vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning, zelfs indien ze een afwijking inhouden van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning:

- 1° de plaatsing van zend- en/of ontvangstantennes voor telecommunicatie, op een naar behoren toegelaten en op de grond verankerde pylloon, uitgezonderd de openbare verlichtingspalen, op voorwaarde dat de antennes geen uitsprong hebben van meer dan 1 meter ten opzichte van de structuur van de pylloon en ze de hoogte van de pylloon niet vergroten;
- 2° de plaatsing van zend- en/of ontvangstantennes voor telecommunicatie evenals hun draagmast, op een platform of gedeelte van een plat dak bestemd voor technische kasten en technische installaties voor telecommunicatie waarvoor in dat opzicht een stedenbouwkundige vergunning werd afgegeven, waarin het volume werd vastgesteld waarin de antennes geplaatst mogen worden, op voorwaarde dat de antennes, met inbegrip van hun draagmast, de afgegeven stedenbouwkundige vergunning naleven;
- 3° de vervanging, op dezelfde plaats, van de naar behoren toegelaten technische kasten en technische installaties, verbonden met de antennes en geplaatst op een plat dak, door gelijkaardige of minder grote en minder hoge kasten of installaties, voor zover deze nieuwe technische kasten of installaties het architecturale aanzicht van het gebouw of van de mandelige gebouwen niet ontsieren;

- 4° de plaatsing van aan de antennes gekoppelde technische kasten op een plat dak of op het platte gedeelte van het dak, voor zover deze kasten geplaatst worden op de hoogste verdiepingen, op meer dan 4 meter van de buitengrenzen van het platte gedeelte van het dak waarop ze worden aangebracht, ze per operator maximum 3% van de totale oppervlakte van het dak en in gecumuleerde oppervlakte van alle bestaande kasten maximum 10 % van de totale oppervlakte van het dak innemen en hun maximale hoogte, met inbegrip van hun drager, 1 meter bedraagt;
- 5° de plaatsing van aan de antennes gekoppelde technische installaties op een plat dak of op het platte gedeelte van het dak, voor zover deze installaties geplaatst worden op de hoogste verdiepingen en ze meer dan 3/4 van de netto-oppervlakte van het dak waarop ze zijn aangebracht, vrijlaten, hierin begrepen alle soorten apparatuur en hun toebehoren die op dit dak geplaatst zijn, zoals verluchtings- en airconditioningsapparatuur, draagroosters voor deze elementen of kabelgoten;
- 6° de toevoeging op het dak van één enkele zend- en/of ontvangstantenne of van één enkele antennegroep op een reeds naar behoren toegelaten en hiervoor bestemde bestaande mast van maximum 6 meter hoog, op voorwaarde :
- dat de mast geplaatst is op een middelhoog of hoog gebouw;
  - dat op de desbetreffende mast reeds één enkele antenne of antennegroep is aangebracht;
  - dat de hoogte van de toegevoegde antenne of antennegroep minder bedraagt dan of gelijk is aan 1,7 meter;
  - dat de buiging ten opzichte van de mast maximum 40 centimeter bedraagt;
  - dat de bestaande mast niet verhoogd wordt;
  - dat de toegevoegde antenne of antennegroep de hoogte van de mast niet overschrijdt.

## HOOFDSTUK X - Aanleg van tuinen, groene ruimten en begraafplaatsen en het vellen van bomen

**Art. 31.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de aanleg van tuinen, groene ruimten en begraafplaatsen en het vellen van bomen.

### Afdeling 1 - Handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning

**Art. 32.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning, zijn de volgende handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° het vellen van hoogstammen en de handelingen en werken overeenkomstig de uitvoering van een beheersplan of een beheersverordening goedgekeurd in uitvoering van de ordonnantie van 27 april 1995 betreffende het behoud en de bescherming van de natuur of in toepassing van het Boswetboek;
- 2° het vellen van dode bomen;
- 3° in de groengebieden, zoals bepaald in het gewestelijk bestemmingsplan, met uitzondering van de gebieden met hoogbiologische waarde, de wijziging van het wegdek, de plaatsing en de vervanging van banken, tafels, vuilnisbakken, plantenbakken, de restauratie van de oevers van vijvers en rivieren of de wijziging van het waterniveau van vijvers;
- 4° op een bestaand speelplein, de plaatsing, de vervanging en/of de verwijdering van de speelvoorzieningen voor kinderen.

### Afdeling 2 - Handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of van het advies van de gemeente

**Art. 33.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning, zijn de volgende handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de gemachtigde ambtenaar of, in het geval van een aanvraag ingediend overeenkomstig artikel 175 van het BWRO, van het voorafgaand advies van het college van burgemeester en schepenen:

- 1° de aanlegwerken overeenkomstig de gewoonlijke bestemming van een tuin, die krachtens artikel 21, 1° niet vrijgesteld zijn van de vergunning;
- 2° het vellen van hoogstammen dat krachtens artikel 32, 1° en 2° niet van stedenbouwkundige vergunning is vrijgesteld;
- 3° de bouw van een ander zwembad dan dat bedoeld onder artikel 21, 1°;
- 4° in de groengebieden, de parkgebieden zoals bepaald in het gewestelijk bestemmingsplan of de begraafplaatsgebieden zoals bepaald in het gewestelijk bestemmingsplan, het tracé van de wegen, de plaatsing en de vervanging van openbare verlichtingsinstallaties.

## TITEL III - BEPALINGEN VAN TOEPASSING OP GOEDEREN DIE HET VOORWERP UITMAKEN VAN EEN BESCHERMINGSMATREGEEL

### HOOFDSTUK I. - Algemene bepalingen

#### Afdeling 1. - Toepassingsveld

**Art. 34.** Deze titel is van toepassing op goederen die het voorwerp uitmaken van een beschermingsmaatregel.

#### Afdeling 2. - Handelingen en werken voor identieke restauratie die zijn vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, alsook van het advies van de gemeente, van de speciale regelen van openbaarmaking en van het advies van de overlegcommissie.

**Art. 34/1.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, zijn de handelingen en werken voor identieke restauratie, in de zin van artikel 1, 15°, vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, van het advies van de gemeente, van de speciale regelen van openbaarmaking en van het advies van de overlegcommissie.

#### Afdeling 3. - Handelingen en werken voor historische restauratie die zijn vrijgesteld van het advies van de gemeente, van de speciale regelen van openbaarmaking en van het advies van de overlegcommissie.

**Art. 34/2.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, zijn de handelingen en werken voor historische restauratie, in de zin van artikel 1, 16° vrijgesteld van het advies van de gemeente, van de speciale regelen van openbaarmaking en van het advies van de overlegcommissie.

### HOOFDSTUK II. - Tijdelijke installaties en werven

**Art. 35.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de tijdelijke installaties en werven.

#### Afdeling 1. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de niet beschermde delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning.

**Art. 35/1.** Onverminderd de bepalingen van hoofdstuk VIII en voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, zijn de volgende handelingen en werken die betrekking hebben op de niet beschermde delen van een beschermd goed, vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° de tijdelijke werken, handelingen en wijzigingen die nodig zijn voor de uitvoering van de werf, met inbegrip van de steigers, tijdens de periode die nodig is om de werken uit te voeren;
- 2° de plaatsing van werfpanelen of vastgoedpanelen;
- 3° de plaatsing van installaties met een sociaal, cultureel, recreatief of evenementieel karakter, geplaatst voor een maximumduur van drie maanden, uitgezonderd reclame- en uithangborden;

- 4° de plaatsing van versieringen ter gelegenheid van evenementen, cultuurmanifestaties of festiviteiten aangebracht voor een maximumduur van drie maanden, uitgezonderd reclame- en uithangborden;
- 5° de plaatsing van versieringen aan de buitenzijde ter gelegenheid van tijdelijke tentoonstellingen zoals museumtentoonstellingen of theatervoorstellingen georganiseerd in een beschermd goed dat voor dat gebruik is bestemd en die aangebracht worden voor een maximumduur van een jaar;
- 6° de plaatsing van installaties aan de binnenzijde van een museum of een andere tentoonstellingsruimte verbonden aan tentoonstellingen die ten hoogste een jaar duren;
- 7° de ondergronds uitgevoerde handelingen en werken en de uitgravings- en aardingswerken uit te voeren in het kader van de wetgeving betreffende het beheer en de sanering van verontreinigde bodems, voor zover deze handelingen en werken, nadat zij beëindigd zijn, geen reliëfwijziging veroorzaken.

#### Afdeling 2. – Handelingen en werken die betrekking hebben op beschermde delen van een beschermd goed.

##### Onderafdeling 1. - Handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning.

**Art. 35/2.** Onverminderd de bepalingen van hoofdstuk VIII en voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, zijn de volgende handelingen en werken die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed, vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° de tijdelijke steigers die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de werf of van studies en die niet langer aanwezig zijn dan de duur van de werken en geenszins langer dan drie maanden;
- 2° de plaatsing van werfpanelen of vastgoedpanelen;
- 3° de plaatsing van tijdelijke installaties met een sociaal, cultureel, recreatief of evenementieel karakter, met inbegrip van reclameborden die voldoen aan de voorwaarden dat ze geplaatst zijn op een verharde bodem, dat ze niet zijn verankerd en slechts geplaatst worden voor een maximumduur van 7 dagen;
- 4° de plaatsing van evenementsgebonden versieringen ter gelegenheid van cultuurmanifestaties of festiviteiten, aangebracht voor een maximumduur van drie maanden en op voorwaarde dat ze niet zijn verankerd, met uitzondering van reclame- en uithangborden;
- 5° de plaatsing van versieringen aan de buitenzijde ter gelegenheid van tijdelijke tentoonstellingen zoals museumtentoonstellingen of theatervoorstellingen georganiseerd in een beschermd goed dat voor dat gebruik is bestemd en die aangebracht worden voor een maximumduur van een jaar;
- 6° de plaatsing van installaties aan de binnenzijde van een museum of een andere tentoonstellingsruimte verbonden aan tentoonstellingen die ten hoogste een jaar duren.

##### Onderafdeling 2. - Handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en van het advies van de gemeente, van de speciale regelen van openbaarmaking en van het advies van de overlegcommissie

**Art. 35/3.** Onverminderd de bepalingen van hoofdstuk VIII en voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, zijn de volgende handelingen en werken die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed en die niet vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning in toepassing van artikel 35/2, vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, van het advies van de gemeente, van de speciale regelen van openbaarmaking en van het advies van de overlegcommissie:

- 1° de plaatsing van versieringen ter gelegenheid van evenementen, cultuurmanifestaties of festiviteiten aangebracht voor een duur van ten hoogste drie maanden, uitgezonderd reclame- en uithangborden;
- 2° de plaatsing van tijdelijke installaties met een sociaal, cultureel, recreatief of evenementieel karakter, geplaatst voor een duur van minstens 7 dagen en ten hoogste drie maanden, met inbegrip van reclameborden;
- 3° de tijdelijke werken, handelingen en wijzigingen die nodig zijn voor de uitvoering van de werf, met inbegrip van de steigers, tijdens de periode die nodig is om de werken uit te voeren die niet langer aanwezig zijn dan de duur van de werken.

##### HOOFDSTUK III. - Handelingen en werken aan wegen

**Art. 35/4.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de handelingen en werken aan wegen.

**Art. 35/5.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning en ze geen aanvulling zijn van werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning vereist is, worden de volgende handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, van het advies van de gemeente, van de speciale regelen van openbaarmaking en van het advies van de overlegcommissie:

- 1° voor zover deze handelingen en werken geen wijziging inhouden van de essentiële kenmerken van het dwarsprofiel, de vernieuwing van de wegfundamenten en van het wegdek, bermen, kantstenen en stoepen, met uitzondering van de wijzigingen van wegverhardingen die in hoofdzaak zijn uitgevoerd in natuursteen;
- 2° de plaatsing, vernieuwing of verplaatsing van de inrichtingen voor waterafvoer zoals greppels, straatkolken, riooldeksels, riolen en collectoren van minder dan 1,25 m binnendiameter;
- 3° de plaatsing, vernieuwing of verplaatsing van kabels, buizen, bovenleidingen en dwarsbalken en leidingen die zich in de openbare ruimte bevinden, met inbegrip van de sleuven die voor deze werken vereist zijn.

**Art. 35/6.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, en ze geen aanvulling zijn van werken waarvoor een stedenbouwkundige vergunning vereist is, of het voorwerp zijn van een herhaling over de lengte van de weg, worden de volgende

handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, van het advies van de gemeente, van de speciale regelen van openbaarmaking en van het advies van de overlegcommissie:

- 1° de kleine aanlegwerken van ruimten bestemd voor voetgangers en fietsers die de plaatselijke verruiming en de verbetering van het esthetisch aspect ervan of de veiligheid van de gebruikers beogen;
- 2° de aanlegwerken van ruimten bestemd voor aanplantingen;
- 3° het plaatsen, verplaatsen of verwijderen van volgende inrichtingen of elementen:
  - a) de al dan niet verlichte verkeerstekens met inbegrip van het onderstel ervan, de portalen uitgezonderd, alsmede de beveiliging ervan tegen het verkeer;
  - b) de vaste of mobiele voorzieningen ter beperking van het verkeer en het parkeren;
  - c) de controle- of informatiesystemen voor het parkeren of het verkeer zoals parkeermeters, uurmeters, radars, camera's;
  - d) de voorzieningen voor het parkeren van tweewielers, met uitzondering van de gesloten voorzieningen van meer dan 20 m<sup>2</sup>;
  - e) de bijbehorende elementen van al dan niet ondergrondse technische installaties zoals elektrische bedieningskasten voor verkeerslichten of straatverlichting, praatpalen, hydranten, bedieningskasten voor teledistributie;
  - f) de zitbanken, tafels, afvalbakken, al dan niet ingegraven containers bestemd voor de inzameling van het huishoudelijk of daarmee gelijkgesteld afval, telefooncellen, kleine fonteinen, plantenbakken, brievenbussen;
  - g) de installaties voor openbare verlichting;
  - h) de wachthokjes aan de halten van het openbaar vervoer, voor zover ze niet hoger zijn dan 2,80 meter, en hun uitrustingen;
- 4° het aanbrengen of het wijzigen van verkeerstekens op de grond;
- 5° het plaatsen of wijzigen van snelheidsvertragende inrichtingen;
- 6° onverminderd het voorafgaand bekomen van een wegtoelating, het plaatsen van een niet overdekt seizoensterras in de horeca, voor zover de oppervlakte ervan niet meer dan 50 m<sup>2</sup> bedraagt en er een hindernisvrije doorgang behouden blijft over minstens één derde van de breedte van de voor de voetgangers gereserveerde ruimte, met een minimum van 2 meter.

## HOOFDSTUK IV. - Verbouwings- en inrichtingswerken binnen het gebouw

**Art. 35/7.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de verbouwings- en inrichtingswerken binnen het gebouw.

### Afdeling 1. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de niet beschermde delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning

**Art. 35/8.** Voor zover deze handelingen en werken:

- 1° niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning;
- 2° niet leiden tot een wijziging van de structuur van het goed en geen stabiliteitswerken inhouden;
- 3° geen wijziging inhouden van het buitenaanzicht van het beschermd goed;
- 4° geen gevolgen inhouden voor het aanzicht van de beschermde delen van het beschermd goed, wordt het plaatsen of wegnemen van binneninstallaties zoals sanitaire, elektrische, verwarmings-, isolerings-, verluchtungs- of telecommunicatieinstallaties, wanneer het gaat om de niet beschermde delen van een beschermd goed, vrijgesteld van stedenbouwkundige vergunning.

**Art. 35/9.** Voor zover deze handelingen en werken:

- 1° niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning;
- 2° niet leiden tot een wijziging van de structuur van het goed en geen stabiliteitswerken inhouden;
- 3° geen wijziging inhouden van het buitenaanzicht van het beschermd goed;
- 4° geen gevolgen inhouden voor het aanzicht van de beschermde delen van het beschermd goed;
- 5° niet ressorteren onder de handelingen en werken die een stedenbouwkundige vergunning vereisen voor de verandering van gebruik of van bestemming van het goed;
- 6° geen wijziging inhouden van het aantal woningen of van de indeling van de woningen wanneer het om een woongebouw gaat of van het aantal kamers wanneer het een hotel betreft, worden de verbouwingswerken binnen het gebouw en de werken voor de inrichting van lokalen vrijgesteld van stedenbouwkundige vergunning, wanneer deze betrekking hebben op de niet beschermde delen van een beschermd goed.

### Afdeling 2. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed

**Onderafdeling 1. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen evenals van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie**

**Art. 35/10.** Voor zover deze handelingen en werken:

- 1° niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning;
- 2° niet leiden tot een wijziging van de structuur van het goed en geen stabiliteitswerken inhouden;
- 3° geen wijziging inhouden van het architecturaal aanzicht van het beschermd gebouw;
- 4° niet ressorteren onder de handelingen en werken die een stedenbouwkundige vergunning vereisen voor de verandering van gebruik of van bestemming van het goed;
- 5° geen wijziging inhouden van het aantal woningen of van de indeling van de woningen wanneer het om een woongebouw gaat of van het aantal kamers wanneer het een hotel betreft;
- 6° de erfgoedkundige waarde van het goed niet aantasten; wordt het plaatsen of wegnemen van binneninstallaties zoals sanitaire, elektrische, verwarmings-, isolerings-, verluchtungs- of telecommunicatieinstallaties vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, evenals van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie.

#### **Onderafdeling 2. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie**

**Art. 35/11.** Voor zover ze geen afwijking op een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning inhouden, ze noch speciale regelen van openbaarmaking, noch het advies van de overlegcommissie vereisen of deze slechts vereist zijn in toepassing van artikel 207 van het BWRO of in toepassing van de voorschriften van een gemeentelijke stedenbouwkundige verordening of een bijzonder bestemmingsplan en indien er sprake is van een vergroting van de vloeroppervlakte, deze niet groter is dan 200 m<sup>2</sup>, worden de handelingen en werken inzake verbouwing en inrichting binnen het gebouw die niet bedoeld worden in vorig artikel, vrijgesteld van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie.

#### **HOOFDSTUK V. - De bestemmingsveranderingen en de gebruiksveranderingen onderworpen aan een stedenbouwkundige vergunning**

**Art. 35/12.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de bestemmingsveranderingen en de gebruiksveranderingen onderworpen aan een stedenbouwkundige vergunning.

#### **Afdeling 1. - Handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning.**

**Art. 35/13.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, van een stedenbouwkundige verordening of van een verkavelingsvergunning, worden de volgende handelingen en werken vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° de wijziging van de bestemming van een deel van een woning om er de uitoe-

ning van een vrij beroep mogelijk te maken, met inbegrip van de medische en paramedische beroepen, of de uitoefening van een bedrijf voor intellectuele dienstverlening die afzonderlijk wordt uitgeoefend, onverminderd het uitvoeringspersoneel, voor zover de voor deze activiteiten bestemde vloeroppervlakte minder is dan of gelijk is aan 75 m<sup>2</sup> en dat deze activiteiten:

- ofwel een aanvulling zijn bij het hoofdverblijf van de persoon die de activiteit uitoefent;
  - ofwel een aanvulling zijn bij het hoofdverblijf van één der vennoten of bestuurders van de rechtspersoon die deze activiteit uitoefent;
- 2° de wijziging van in de bouw- of stedenbouwkundige vergunning vermelde bestemming van een of bepaalde voor huisvesting bestemde kamers op voorwaarde dat deze kamers voor huisvesting bestemd blijven en dat het aantal of de verdeling van de woningen niet gewijzigd zouden worden.

#### **Afdeling 2. - Handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie**

**Art. 35/14.** De bestemmingswijzigingen en de gebruikswijzigingen die onderworpen worden aan een vergunning, worden vrijgesteld van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie, voor zover:

- 1° deze wijzigingen enkel betrekking hebben op niet beschermde delen van een beschermd goed;
- 2° ze geen afwijking van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning inhouden;
- 3° deze wijzigingen noch het advies van de overlegcommissie noch speciale regelen van openbaarmaking vereisen, of deze slechts vereist zijn in toepassing van artikel 207 van het BWRO of in toepassing van de voorschriften van een gemeentelijke stedenbouwkundige verordening of een bijzonder bestemmingsplan;
- 4° de bij deze wijziging betrokken vloeroppervlakte niet meer bedraagt dan 200 m<sup>2</sup>;
- 5° voor wat betreft het advies van de gemeente, het eensluidend advies van laatstgenoemde niet vereist is in toepassing van artikel 177, § 1, derde lid van het BWRO.

#### **Afdeling 3. - Handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen.**

**Art. 35/15.** Alle bestemmings- en gebruikswijzigingen die niet bedoeld worden in de eerste of de tweede afdeling en die geen werken vereisen, worden vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen.

#### **Afdeling 4. - Handelingen en werken vrijgesteld van de medewerking van een architect**

**Art. 35/16.** De medewerking van een architect is niet verplicht voor de aan een vergunning onderworpen wijziging van gebruik van een beschermd goed of voor de wijziging van bestemming van het geheel of van een deel van een beschermd goed indien voor deze wijziging geen werken vereist zijn of indien de verbouwwerken binnen het gebouw en de werken voor de inrichting van lokalen geen stabiliteitswerken inhouden, noch neerkomen op restauratiewerken als bedoeld in artikel 98, § 1, 11° van het BWRO.

## HOOFDSTUK VI. - Afbraak zonder wederopbouw en démontage

**Art. 35/17.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de afbraak zonder wederopbouw en op demontages.

**Afdeling 1. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de niet-beschermden delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie**

**Art. 35/18.** Voor zover de afbraak of de demontage geen gevolgen inhoudt voor de stabiliteit van de behouden gebouwen, wordt de afbraak zonder wederopbouw of de demontage van bijgebouwen die een niet-beschermd deel van een beschermd goed uitmaken en waarvan de vloeroppervlakte niet meer dan 100 m<sup>2</sup> bedraagt, vrijgesteld van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie

**Afdeling 2. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen evenals van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie**

**Art. 35/19.** Worden vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen evenals van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie:

- 1° de verwijdering van elementen van een beschermd goed die op zichzelf de beschermingsmaatregel niet verantwoord en die niet bijdragen tot de erfgoedkundige waarde van het beschermd goed, zoals lichte scheidingswanden, valse plafonds, antennes, of beplantingen;
- 2° het demonteren van elementen van een beschermd goed, wanneer deze demontage nodig is voor de uitvoering van een voorafgaande studie in verband met het goed in kwestie of voor de restauratie van deze elementen.

**Afdeling 3. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de niet-beschermden delen van een beschermd goed of die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van de medewerking van een architect**

**Art. 35/20.** De medewerking van een architect is niet verplicht voor de handelingen en werken die, in toepassing van artikel 35/18 of artikel 35/19, 1°, vrijgesteld zijn van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen.

## HOOFDSTUK VII. - Inrichtingen, constructies, verbouwingen en wijzigingen aan de buitenkant van het gebouw

**Art. 35/21.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de inrichtingen, constructies, verbouwingen en wijzigingen aan de buitenkant van het gebouw.

**Afdeling 1. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de niet-beschermden delen van een beschermd goed.**

**Onderafdeling 1. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de niet-beschermden delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning.**

**Art. 35/22.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning, worden de volgende handelingen en werken die betrekking hebben op de niet-beschermden delen van een beschermd goed, vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° op een dak met een helling van minder dan 45° ten opzichte van de waterpaslijn, de plaatsing van lichtkoepels, dakvensters of glasramen die in het vlak van het dak zijn gerealiseerd, voor zover, wanneer het om een hellend dak gaat, hun gecumuleerde oppervlakte niet meer bedraagt dan 20% van de dakhelling;
- 2° de plaatsing van zonne-, fotovoltaïsche of daarmee gelijkgestelde panelen op voorwaarde dat ze niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
- 3° de plaatsing, tegen de gevel, van technisch of decoratief materieel voor huishoudelijk gebruik zoals huisnummers, bellen, diverse kasten met een verticale oppervlakte van minder dan 0,10 m<sup>2</sup>, steunen voor klimplanten of bloembakken, installatie voor buitenverlichting, brievenbussen, asbakken, evenals naamplaten voor vrije beroepen en gedenk- of historische platen, voor zover hun uitsprong minder bedraagt dan 12 cm;
- 4° de verwijdering van schotelantennes of daarmee gelijkgestelde antennes;
- 5° de plaatsing van schoorstenen of luchtkokers voor huishoudelijk gebruik, regenpijpen, markiezen, luiken, voor zover die inrichtingen niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
- 6° de vervanging van ramen, glaswerk, winkelramen, inkomdeuren, inrij- en garagepoorten, voor zover:
  - de oorspronkelijke vormen, met inbegrip van de rondingen, zichtbare indelingen en de raamstijlen en -vleugels behouden blijven;
  - het architecturaal aanzicht van het gebouw niet gewijzigd wordt.

**Onderafdeling 2. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de niet-beschermden delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie**

**Art. 35/23.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning, worden de volgende handelingen en werken met betrekking tot de niet-beschermden delen van een beschermd goed vrijgesteld van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie:

- 1° het aanbrengen, wegwerken of wijzigen van openingen en ramen, voor zover:
  - deze openingen niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
  - de werken geen stabiliteitswerken inhouden;
- 2° de plaatsing, vervanging of verwijdering van kasten voor rolluiken of zonneschermen gelegen op de gelijkvloerse verdieping van een handelszaak, voor zover deze niet meer dan 12 cm uitspringen ten opzichte van de gevel en de breedte van de inrichting die van de vensteropening niet overschrijdt;
- 3° de wijziging van de kleur van de gevels die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
- 4° het aanbrengen van een deklaag en de wijziging van het materiaal voor de bekleding van de gevels die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
- 5° de wijziging van de bekleding van een plat dak alsook zijn eventuele ophoging om de installatie van een isolatie-inrichting of een groene bedaking toe te laten voor zover dit geen ophoging van de randen van de bedaking noch een ophoging van de acroteriemuren met zich meebrengt;
- 6° de plaatsing van bewakingscamera's tegen een bestaande gevel of topgevel voor zover:
  - deze het architecturale aanzicht van het gebouw of dat van de mandelige gebouwen niet ontsieren;
  - ze dezelfde kleur hebben als de bekleding van de gevel of de topgevel;
  - ze een uitsprong hebben van minder dan 12 cm indien ze lager geplaatst worden dan 4 meter boven de grond.

### Onderafdeling 3. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de niet beschermde delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van de medewerking van een architect.

**Art. 35/24.** De medewerking van een architect is niet vereist voor de in artikel 35/23 of in artikel 35/27 bedoelde handelingen en werken.

### Afdeling 2. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed.

#### Onderafdeling 1. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, alsook van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie

**Art. 35/25.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning, ze de structuur van het goed niet wijzigen en de stabiliteit ervan niet in gevaar brengen en geen wijziging inhouden van het architecturaal aanzicht van het beschermde gebouw, worden de volgende handelingen en werken met betrekking tot de beschermde delen van een beschermd goed vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, alsook van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie:

- 1° de plaatsing van dakvensters in de dakhelling;

- 2° de plaatsing van zonne-, fotovoltaïsche of daarmee gelijkgestelde panelen die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
- 3° de plaatsing, tegen de gevel, van naamplaten voor vrije beroepen, gedenk- of historische platen, technisch of decoratief materieel voor huishoudelijk gebruik zoals huisnummers, bellen, behuizing en bedrading, installaties voor buitenverlichting en brievenbussen.

#### Onderafdeling 2. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie.

**Art. 35/26.** Voor zover ze niet afwijken van een bestemmingsplan, een stedenbouwkundige verordening of een verkavelingsvergunning, ze de structuur van het goed niet wijzigen en geen werken betreffende de stabiliteit inhouden, worden de volgende handelingen en werken met betrekking tot de beschermde delen van een beschermd goed vrijgesteld van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie:

- 1° het aanbrengen, wegwerken of wijzigen van openingen en ramen, voor zover:
  - deze openingen niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
  - de werken niet de oplossing van een stabiliteitsprobleem inhouden;
- 2° de plaatsing, vervanging of verwijdering van kasten voor rolluiken of zonneschermen gelegen op de gelijkvloerse verdieping van een handelszaak, voor zover deze niet meer dan 12 cm uitspringen ten opzichte van de gevel en de breedte van de inrichting de vensteropening niet overschrijdt;
- 3° de wijziging van de kleur van de gevels die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
- 4° het aanbrengen van een deklaag of de wijziging van het materiaal voor de bekleding van de gevels die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte;
- 5° op een dak met een helling van minder dan 45° ten opzichte van de waterpaslijn, de plaatsing van lichtkoepels, dakvensters of glasramen die in het vlak van het dak zijn gerealiseerd, voor zover hun gecumuleerde oppervlakte, wanneer het om een hellend dak gaat, niet meer bedraagt dan 20 % van de oppervlakte van de dakhelling.

#### Onderafdeling 3. - Handelingen en werken die betrekking hebben op de beschermde delen van een beschermd goed en vrijgesteld zijn van de medewerking van een architect.

**Art. 35/27.** De medewerking van een architect is niet vereist voor de volgende handelingen en werken met betrekking tot de beschermde delen van een beschermd goed:

- 1° elk alleenstaand bijgebouw dat niet bestemd is voor bewoning, handel of industrie, onder de in artikel 21, 1°, b, vastgelegde voorwaarden;
- 2° het optrekken van afsluitingen of van een scheidingsmuur tussen twee eigendommen;



- 3° het plaatsen van antennes, masten, pylonen, windmolens en andere gelijksoortige structuren, alsook het plaatsen van schotelantennes of zonnecollectoren, voor zover ze niet de oplossing van een stabiliteitsprobleem inhouden;
- 4° het bouwen van een niet overdekt zwembad of sportterrein;
- 5° de onder artikel 98, § 1, 6° tot 10° van het BWRO vermelde handelingen en werken.

### HOOFDSTUK VIII. - Reclame- en uithangborden

**Art. 35/28.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de reclame- en uithangborden.

#### Afdeling 1. - Handelingen en werken die vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning.

**Art. 35/29.** De plaatsing van stoepborden langs de weg wordt vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning.

#### Afdeling 2. - Handelingen en werken vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen evenals van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie.

**Art. 35/30.** De plaatsing van in Titel VI, hoofdstuk 5, artikel 36 van de Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening of in een geldende gemeentelijke verordening bedoelde uithangborden, die geschiedt conform deze bepalingen, wordt vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, alsook van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie.

#### Afdeling 3. - Handelingen en werken vrijgesteld van de medewerking van een architect.

**Art. 35/31.** De medewerking van een architect is niet vereist voor de plaatsing van reclame-inrichtingen en uithangborden.

### HOOFDSTUK IX. - Opgravingen en peilingen

**Art. 35/32.** Dit hoofdstuk is van toepassing op opgravingen en peilingen.

**Art. 35/33.** De in artikel 245 van het BWRO bedoelde opgravingen en peilingen worden vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, alsook van het advies van de gemeente.

### HOOFDSTUK X. - Aanleg van tuinen, groene ruimten en begraafplaatsen en het vellen van bomen

**Art. 35/34.** Dit hoofdstuk is van toepassing op de aanleg van tuinen, groene ruimten en begraafplaatsen, alsmede op het vellen van bomen.

#### Afdeling 1. - Handelingen en werken die vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning

**Art. 35/35.** De volgende handelingen en werken worden vrijgesteld van een stedenbouwkundige vergunning:

- 1° het planten van bomen in een groep, wanneer het gaat om exemplaren van dezelfde soort;
- 2° het snoeien van levende takken met een omtrek kleiner dan 10 cm.
- 3° de uitroeiing van invasieve soorten in de zin van de wetgeving betreffende het natuurbehoud en waarvan de doormeter, gemeten op 1,50 m hoogte, niet meer bedraagt dan 40 centimeter.

#### Afdeling 2. - Handelingen en werken die vrijgesteld zijn van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, alsook van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie

**Art. 35/36.** De volgende handelingen en werken worden vrijgesteld van het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, alsook van het advies van de gemeente, de speciale regelen van openbaarmaking en het advies van de overlegcommissie:

- 1° in het gebied voor koeren en tuinen en in de achteruitbouwstrook en voor zover er geen wijziging van het bodemreliëf van meer dan 20 cm uit voortvloeit:
  - a) de inrichtingen zoals wegen, terrassen, omheiningen evenals de plaatsing van voorzieningen voor huishoudelijk, recreatief of decoratief gebruik, overeenkomstig de bestemming van deze gebieden, zoals schommels, kleine zandbakken, aanleg van perkjes (eenjarige planten, winterharde planten), barbecues, vijvers en natuurlijke schuilplaatsen voor de fauna, maar uitgezonderd zwembaden, sport- of tennisterreinen en garages en voor zover:
    - in de achteruitbouwstrook, hun totale hoogte niet meer bedraagt dan 1 meter;
    - in het gebied voor koeren en tuinen, hun totale hoogte niet meer bedraagt dan 3 meter en het hellend vlak van 45° ten opzichte van de waterpaslijn dat loopt vanaf de top van de mandelige muren of, bij gebrek aan een muur, vanaf een hoogte van 1,50 meter loodrecht op de mandelige grens, niet overschrijdt;
    - in het geval van een vijver, deze zich in het gebied voor koeren en tuinen bevindt, de oppervlakte ervan niet meer dan 20 m<sup>2</sup> bedraagt en gelegen is op een afstand van minstens 2 meter van de aanpalende eigendommen;
  - b) de constructie van een nevengebouw, vrijstaand van het hoofd- of de bijgebouwen en dat niet voor bewoning bestemd is, voor zover het volledig gelegen is in het gebied voor koeren en tuinen, de oppervlakte ervan, met inbegrip van het projectievlak van het dak op de grond, niet meer dan 6 m<sup>2</sup> bedraagt en de totale hoogte niet meer dan 3 meter bedraagt en het hellend vlak van 45° ten opzichte van de waterpaslijn dat loopt vanaf de top van de mandelige muren of, bij gebrek aan een muur, vanaf een hoogte van 1,50 meter loodrecht op de mandelige grens, niet overschrijdt.
- 2° de inrichtingen overeenkomstig een bestemming van parkgebied, begraafplaats of bosgebied, zoals de wijziging van het wegdek, de wijziging van speeltuinen, de plaatsing en de vervanging van banken, tafels, vuilnisbakken, de restauratie

- van al dan niet verlichte fontein, het afschrappen, de restauratie en verbetering van de oevers van vijvers en waterlopen die niet als onderhoud kan worden beschouwd of de wijziging van het waterniveau van de vijvers, de reiniging en eventuele opslag van de afzetting, evenals de bouw of de restauratie van de kunstwerken die nodig zijn bij het beheer van het waterpeil;
- 3° het vellen van dode of wegwijnende bomen of van boomgroepen;
  - 4° het snoeien van takken, anders dan bij een gewoon onderhoud, het toppen en het knotten;
  - 5° het planten van bomen buiten groepen;
  - 6° in de mate dat zij niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte en het architecturaal aanzicht van het goed niet wijzigen, de bouw van een scheidingsmuur tussen twee eigendommen en het optrekken van afsluitingen;
  - 7° graafwerken, voor zover de toegangspuizen buiten het beschermde goed gelegen zijn.
  - 8° het aanbrengen van een bewegwijzering die een goede circulatie verzekert en informatie aan de gebruikers van groengebieden als aanvulling bij een bewegwijzering die reeds is toegestaan door een vergunning voor het betreffende goed.

#### TITEL IV. - SLOTBEPALINGEN.

**Art. 36.** Het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 12 juni 2003 tot bepaling van de handelingen en werken die vrijgesteld zijn van een stedenbouwkundige vergunning, van het advies van de gemachtigde ambtenaar, van de gemeente of van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen of van de medewerking van een architect wordt opgeheven.

**Art. 37.** De Minister bevoegd voor Ruimtelijke Ordening wordt belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 13 november 2008.

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering:

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing, Huisvesting, Openbare Netheid en Ontwikkelingssamenwerking  
Ch. PICQUE.

Deze **praktische Stedenbouwgids** verstrekt elementaire informatie. U vindt meer inlichtingen met betrekking tot uw goed of uw ontwerp bij de bevoegde diensten.

## Waar vind ik de nodige inlichtingen?

- ☛ U kunt al de informatie met betrekking tot stedenbouw raadplegen op het internet: [www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be)
- ☛ Op de dienst Stedenbouw van uw **gemeente** verneemt u alles over de geldende regels.  
U kunt ook terecht bij de directie Stedenbouw van het **Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest**.

**MINISTERIE VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST**  
BESTUUR RUIMTELIJKE ORDENING EN HUISVESTING – BROH  
Directie Stedenbouw  
CCN, Vooruitgangstraat 80 bus 1  
1035 Brussel  
tel. 02 204 23 77 - fax 02 204 15 23  
[www.stedenbouw.irisnet.be](http://www.stedenbouw.irisnet.be)  
[www.broh.irisnet.be](http://www.broh.irisnet.be)  
[broh.stedenbouw@mbhg.irisnet.be](mailto:broh.stedenbouw@mbhg.irisnet.be)